

MUNICIPALISME I SOLIDARITAT

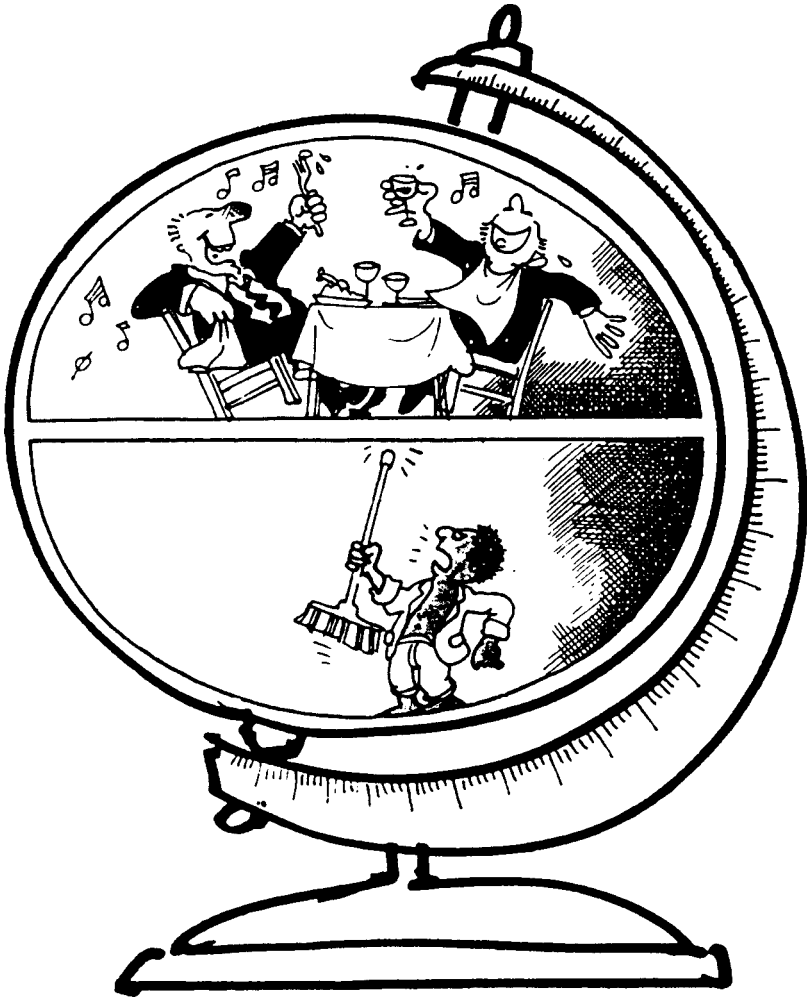
Guia sobre la cooperació descentralitzada

COOPERACIÓ MUNICIPAL AL DESENVOLUPAMENT

MUNICIPALISME I SOLIDARITAT

Guia sobre la cooperació descentralitzada

COOPERACIÓ MUNICIPAL AL DESENVOLUPAMENT

Col·lecció:
Cooperació Municipal al Desenvolupament nº 5

Editat per:

**Confederació
de Fons de
Cooperació i
Solidaritat**

Portaferrissa, 13 bis, pral.
08002 Barcelona
Tel. 93 412 26 02
Fax 93 301 90 88
fonscat@pangea.org

Municipalisme i Solidaritat
2a edició
© Confederació de Fons de Cooperació i Solidaritat
Dipòsit Legal: B-9.680-2004 / Febrer 2004

Muntatge: ABC Disseny
Impressió: Agpograf

ÍNDIX

Presentació	7
-------------------	---

PART I

La cooperació descentralitzada

I. Per què cooperar?	9
II. Què entenem per cooperació?	19
III. Els límits de la cooperació centralitzada	21
IV. La cooperació descentralitzada	22
1. Definició de la cooperació descentralitzada	22
2. Dimensió de la cooperació de les administracions descentralitzades a l'Estat espanyol	23
V. El paper dels municipis	25
VI. Marc jurídic de la cooperació des dels municipis	26
VII. El reconeixement de la cooperació des de l'àmbit local	28

PART II

La cooperació municipal en el marc dels fons de cooperació

I. La necessitat de coordinar esforços: els fons com a resposta	31
II. Què són els fons de cooperació?	33
III. Els fons, un instrument al servei dels municipis	34
IV. La realitat dels fons de cooperació	36

PART III

El treball dels fons de cooperació

I. Un programa de treball pels fons de cooperació	37
II. Cooperació per al desenvolupament	39
III. Ajuda humanitària i ajuda d'emergència	43
IV. Sensibilització	45
V. Pressió política	47

PART IV

Instrumentes tècnico-polítics

I. Agermanaments	49
II. L'aportació municipal a la cooperació	56
III. Un responsable municipal de cooperació	58
IV. Mocions	59
V. Consells de cooperació	64

PART V

Relacions amb altres institucions

I. Les federacions de municipis	67
1. Les federacions o les associacions municipals	67
2. Els fons de cooperació per al desenvolupament	69
3. Complement i coordinació	70
II. Els governs i parlaments autonòmics	71
III. Les institucions estatals	72
1. L'Agència Espanyola de Cooperació Internacional	72
2. La Comissió Interterritorial	72
3. Les Cambres del Congrés de Diputats i del Senat	73

IV. La Unió Europea	74
1. Relació amb la DG I i DG I-B	74
2. Relació amb la DG VIII	74
3. Expectatives i potencialitats de col·laboració	75
V. Els organismes internacionals	77
1. Les Nacions Unides	77
2. Les xarxes municipalistes internacionals	80

PART VI

Annexs

I. Crida de Colònia. De la caritat a la justícia	81
II. Crida de Bulawayo. De la dependència a la justícia	86
III. Carta europea d'autonomia local	91
IV. Carta de Berlín i el seu pla d'acció	98
V. Resolucions de la 1 ^a trobada de fons	110
VI. Conclusions de la 1 ^a jornada estatal de cooperació descentralitzada	114
VII. Conclusions i perspectives de futur de la 2 ^a trobada de municipalisme	116
VIII. Extractes de la Llei de Cooperació Internacional per al Desenvolupament	121
IX. Reial Decret de la Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament	122
X. Declaració del Congrés d'IULA a Barcelona	128
XI. La cooperació descentralitzada en el marc de la Unió Europea	134

XI. Els fons de cooperació i solidaritat	136
XIII. Adreces dels fons de cooperació.....	152
XIV. Bibliografia	153

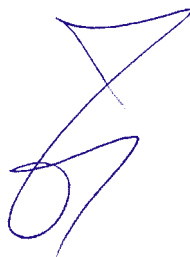
PRESENTACIÓ

Ja fa uns anys, gairebé a l'inici del nostre compromís institucional per cooperar amb els pobles del Sud, us vàrem presentar la *Guia Municipal per a la Cooperació* (1992), eina per treballar en solidaritat internacional. Creiem que aquella edició va ser molt profitosa per poder explicar les nostres raons i així, també, sumar més institucions locals a aquest procés de transformació cap a una societat global més justa i equitativa.

Han passat els anys i, ara des de la Confederació de Fons, hem cregut convenient escriure aquest nou llibre, *Municipalisme i Solidaritat*, amb el qual hem volgut fer un recull de tot allò que hem après durant aquest temps. Temps en què la cooperació descentralitzada ha pres una importància més que rellevant, sobretot a partir de 1995 quan, arran de les mobilitzacions socials que es dugueren a terme a tot l'Estat en favor de la destinació del 0,7% del Producte Interior Brut a tasques de cooperació internacional, moltes més institucions locals es comprometeren a destinar aquest tant per cent dels seus ingressos propis. Quantitativament, aquest compromís ha suposat que els recursos que en l'actualitat es destinen des de les administracions d'àmbit no estatal a cooperació per al desenvolupament i a activitats de sensibilització, signifiquin gairebé un 15% de tota la cooperació oficial que es fa a l'Estat. Qualitativament, no cal dir que són molts els municipis que s'han animat a reforçar o a iniciar polítiques de cooperació, tirant endavant agermanaments amb altres localitats del Sud, creant regidories específiques o compartides de cooperació i solidaritat, establint consells de cooperació on són presents les entitats locals de solidaritat, fomentant campanyes de sensibilització sobre les causes que originen les desigualtats Nord-Sud... En definitiva, han incorporat les tasques de cooperació i solidaritat dins el conjunt de la política municipal.

Així doncs, esperem que aquest llibre pugui ser una eina útil al servei dels càrrecs i tècnics locals en el dia a dia de la feina de cooperació que desenvolupen en els seus àmbits de treball. Així mateix, desitgem que la seva lectura sigui motiu perquè aquelles corporacions locals que encara no han integrat aquestes polítiques en el seu programa de treball s'animin a fer-ho. Com dèiem en aquella primera guia, treballar des de l'administració local no ha de ser sinònim de visió localista, sinó de disposar d'una perspectiva global de tot el que fa referència a la cooperació per al desenvolupament.

Espero que aquest treball sigui útil per a tothom i per a l'objectiu que ens mou: lluitar contra les injustícies i les desigualtats i aconseguir un món on tothom pugui ser i desenvolupar-se com a persona.

Joan Aguado i Masdeu
President de la Confederació de Fons
Alcalde de Vilafranca del Penedès

PART I

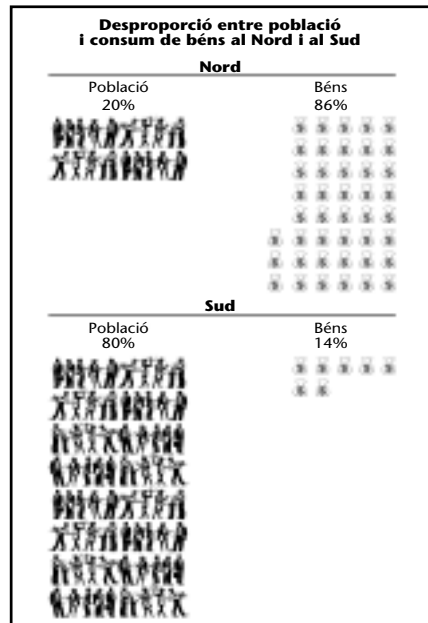
LA COOPERACIÓ DESCENTRALITZADA

I. Per què cooperar?

Per respondre una pregunta com aquesta és important analitzar prèviament quines són les causes que fan necessària la cooperació, és a dir, intentar esmicolar i entendre quins són els mecanismes que originen les desigualtats en el món.

Actualment ens trobem davant d'un procés de globalització en el qual s'està evidenciant que la interdependència de la població mundial, en termes econòmics, tecnològics, socials, culturals i d'organització política és cada vegada més gran. El procés de globalització econòmica, a partir del qual es pretén crear un gran mercat en tot el món, va prendre el definitiu impuls amb la caiguda del mur de Berlín i la fi de la política de blocs en la darrera dècada del segle XX. Aquest segle XXI neix, doncs, amb aquest procés en construcció, en què la ideologia neoliberal s'està imposant en tots els racons del planeta, de manera que s'estan desenvolupant les polítiques per fer caure les barreres que encara avui priven el capital i les lleis del mercat regular els processos de producció i la comercialització de tot tipus de béns i serveis.

Tanmateix, el propi Programa de les Nacions Unides pel Desenvolupament (PNUD) adverteix que mentre la integra-

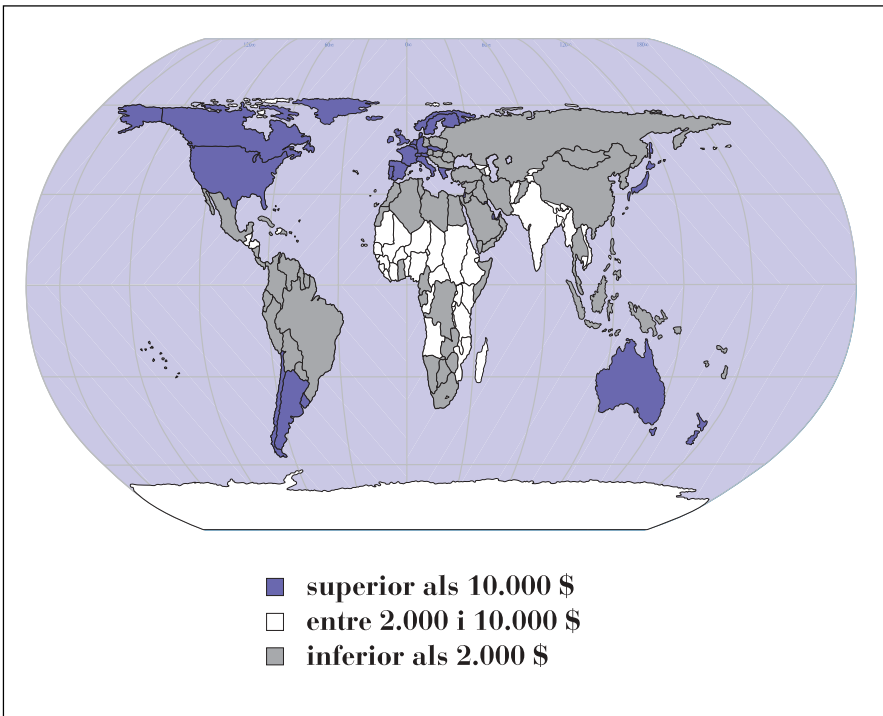

*No hi ha massa gent,
consumim massa*

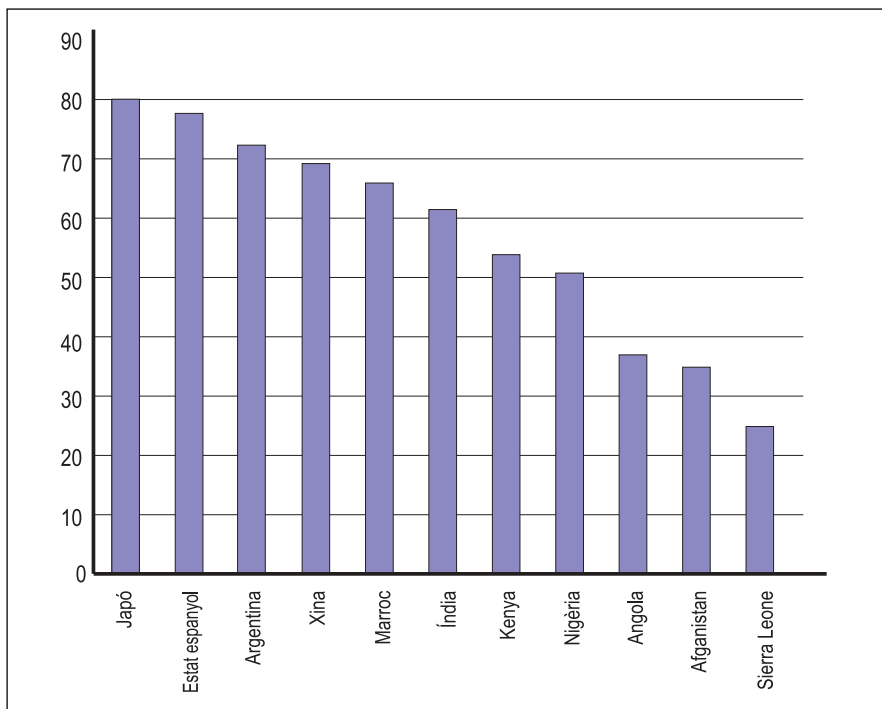
ció global s'està produint a gran velocitat i amb un abast sorprenent, la majoria de la població mundial no gaudeix dels seus beneficis. Les noves regles de la globalització, i els actors que les escriuen, se centren en la integració dels mercats globals, bo i oblidant les necessitats de les persones que els mercats no poden resoldre. D'aquesta manera, el procés de globalització econòmica concentra encara més el poder i margina els sectors més empobrits (PNUD, 1999).

Així mateix, és important assenyalar que el propi procés liberalitzador entra en contradicció quan, per un costat, pretén fer desaparèixer barreres pel capital, i per un altre, en construeix d'altres que tenen la intenció de frenar els processos migratoris del Sud cap al Nord. Aquest fet, a més de contradictori, és profundament injust, ja que tant el proteccionisme com els moviments migratoris han estat fenòmens indispensables perquè es donés l'actual desenvolupament econòmic en els països del Nord. En contra, en l'actual etapa neoliberal, als països del Sud no se'ls permet ni una cosa ni l'altra.

Així doncs ens trobem davant de sorprenents contradiccions difícils d'ignorar. Per un costat som capaços de crear noves tecnologies que permeten aconseguir nivells de

Distribució de la renda per països

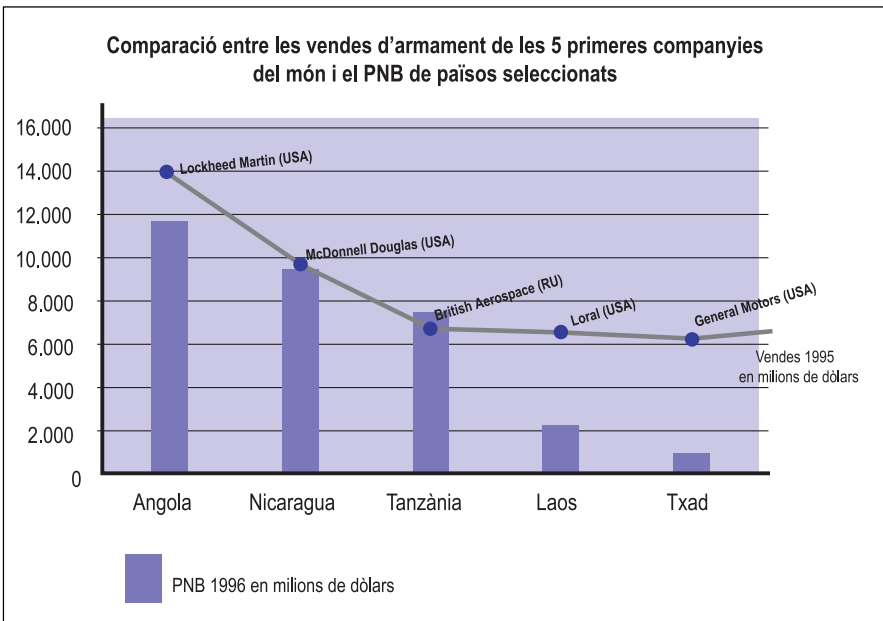
Esperança de vida en néixer: països seleccionats

producció per satisfer les necessitats materials bàsiques de tota la població mundial i que possibiliten connectar un món, que cada vegada se'n fa més petit, gràcies a la xarxa virtual i als nous mitjans de transport. Tanmateix, mai com ara, la concentració de la riquesa i les desigualtats econòmiques, de drets i d'oportunitats entre els pobles enriquits i els empobrits han estat tan grans.

Segons l'informe del PNUD de 1999, els actius dels tres principals multimilionaris del planeta són superiors al PNB combinat de tots els països més empobrits i els seus 600 milions d'habitants. De la mateixa manera, s'observa com les desigualtats entre els pobles s'han accentuat fins a nivells escandalosos, en lloc de reduir-se. Així, si el 1820 el 20% més ric de la població mundial guanyava 3 vegades més que el 20% més pobre, el 1870 les diferències ja eren de 7 a 1. A principis del segle XX, el 1913, aquestes diferències van augmentar a una proporció de 11 a 1, i eren de 30 a 1 el 1960. El 1990 van passar a ser de 60 a 1, fins a assolir la proporció descomunal de 74 a 1 el 1997. El mateix informe exposa que el 20% més ric de la població mundial controla el 86% del PIB mundial i el 82% de les exportacions de béns i serveis, mentre que el 20% més pobre amb prou feines assolix l'1% del PIB i les exportacions.

Aquest brutal desequilibri es tradueix en diferències en totes les manifestacions de benestar humà: en els països més empobrits del planeta l'esperança de vida se situa propera als 50 anys (25 anys menys que en els països més enriquits); la taxa d'alfabetització d'adults és del 49,2% amb relació al 98,6%; la falta d'escolarització afecta 125 milions de nens d'entre 6 i 11 anys... Darrere d'aquestes xifres tan fredes no s'amaguen realitats homogènies, on la riquesa o la precarietat estan distribuïdes de forma regular entre la població. Existeixen borses de pobresa en els països del Nord, en les quals l'esperança de vida i l'alfabetització disten molt d'índexs tan elevats; de la mateixa manera que minories privilegiades en els del Sud, amb nivells de benestar humà molt més elevats que els d'un entorn on la gran majoria de la societat viu en condicions molt vulnerables, especialment els nens, les dones i els pobles indígenes. Segons el PNUD (1999), els països de l'OCDE també han enregistrat grans augments de la desigualtat després dels anys 80, especialment als Estats Units i al Regne Unit, països on van començar a desenvolupar-se les polítiques econòmiques neoliberals. D'aquesta manera, en parlar del binomi Nord-Sud hauríem de referir-nos, més que a la separació física entre països d'un o un altre hemisferi, a aquelles desigualtats, existents en tot el planeta, entre classes socials amb diferents oportunitats.

Aquestes desigualtats socioeconòmiques tenen unes causes estructurals. Entendre-les es fa imprescindible per justificar les accions de cooperació. Fent una lectura de la història es pot afirmar que la prosperitat de les societats que han anat accedint a

nivells de benestar i la precarietat en què viuen milers de milions de persones no són realitats independents, sense relació una amb l'altra. Hi ha hagut i continuen havent-hi, per tant, processos d'enriquiment d'uns pocs gràcies a l'empobriment de molts. Dit en altres paraules: la riquesa de la minoria descansa sobre la pobresa de la immensa majoria.

Per tant, una primera causa d'aquestes enormes desigualtats resideix en la pròpia història, ja que les metròpolis van construir el seu actual benestar sobre llargs segles de colonialisme durant els quals espoliaren els recursos naturals del Sud i explotaren impunement les poblacions locals per a l'obtenció dels mateixos. La impunitat amb què va actuar el Nord durant la *llarga nit colonial* li serví per afermar en gran mesura el seu poder hegemònic i, posteriorment, el seu desenvolupament econòmic i industrial. Encara és moment que els països del Nord reparin el deute històric i ecològic que deuen a les seves antigues colònies.

En el moment actual, els països del Sud, tot i haver aconseguit la seva independència política, continuen essent depenents econòmicament ja que amb la independència no es va acabar amb les causes estructurals que continuen provocant desajustaments econòmics en les relacions financeres, comercials i productives dins de l'actual sistema econòmic internacional. Aquest *ordre* mundial està basat en l'entronització de l'anomenat lliure mercat, pel que juga a favor dels interessos de les grans empreses i bancs multinacionals enfront dels drets econòmics, socials i culturals de la població mundial. Només d'aquesta manera s'explica que el valor borsari de les 10 primeres multinacionals superi el PIB sumat de 150 dels 189 Estats membres de l'ONU (PNUD, 1999).

Els estats del Nord, en complicitat amb dites organitzacions multinacionals, continuen imposant les regles de joc del mercat internacional en les reunions del G-7 (grup dels set països més industrialitzats del planeta format per Estats Units, Canadà, Japó, Regne Unit, França, Alemanya i Itàlia) i en les del Fons Monetari Internacional (FMI), Banc Mundial (BM) i de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), on aquests països tenen majoria en les decisions encara que representin menys del 15% de la població mundial, de manera que les decisions que es prenen impliquen

que les relacions d'intercanvi comercial continuïn essent profundament injustes pels països del Sud.

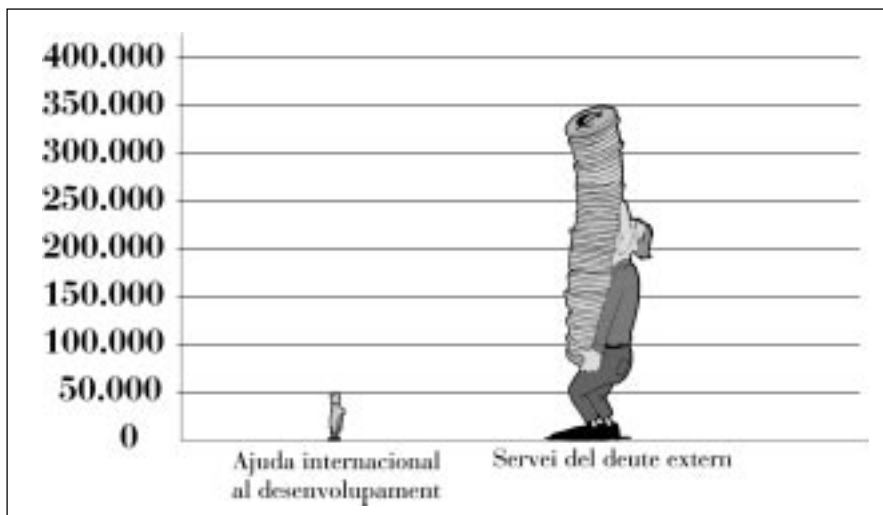
En conseqüència, els països del Sud no poden negociar els preus de venda de les seves matèries primeres, que continuen essent els seus principals productes d'exportació, perquè aquests estan fixats a la baixa pel mercat de valors. Alhora, aquestes matèries es veuen sotmeses a elevats aranzels per poder introduir-se en els mercats del Nord. Atesa aquesta especialització, les economies del Sud han d'importar molts dels productes bàsics i manufacturats per poder subsistir ja que no han aconseguit produir-los en el seu propi país. Tanmateix, aquests productes, procedents la gran majoria del Nord, no estan sotmesos a aquesta quota aranzelària tan elevada per penetrar en els mercats del Sud, ja que els governs del Nord exigeixen, des de la seva posició de força com a creditors, l'obertura d'aquests mercats del Sud sense haver d'obrir, a canvi, els seus mercats estratègics en el Nord. És més, els països del món industrialitzat subvencionen les seves exportacions agrícoles amb 365.000 milions de dòlars anuals, arrasant d'aquesta manera la producció agrícola dels països empobrits¹. Segons un estudi de les ONGD de l'Estat, els països del Sud *perden* 700.000 milions de dòlars a l'any a causa de les desigualtats del mercat², xifra que suposa unes 20 vegades el que aquests països reben en concepte d'AOD.

Tot això implica un constant desequilibri en la balança comercial dels països del Sud, fet que suposa un increment del deute i poca capacitat d'estalvi d'aquests països. La manca d'estalvi intern és un impediment per poder desenvolupar polítiques pròpies que permetin atacar l'aclaparador problema de la precarietat financera, econòmica i social. Aquest fet obliga els governs del Sud a haver d'anar al mercat internacional a demanar crèdits, cosa que augmenta encara més la seva dependència econòmica amb l'exterior i incrementa, fins a nivells impagables, el total del seu deute extern. Així doncs, per més que aquests països facin esforços per pagar aquest deute, mai no l'acabaran de saldar perquè aquest, en part, es paga amb nous crèdits que hauran de ser retornats en següents exercicis. Així, la bola de neu del deute extern es va fent cada vegada més i més gran.

D'aquesta manera veiem com l'exigència del pagament del deute extern per part dels països del Nord als del Sud és una de les causes que impedeixen el desenvolupament de les societats del Sud. Segons l'informe del PNUD de 2000, el 1998 els països del Sud varen transferir al Nord més de 350.000 milions de dòlars en concepte del pagament del deute, xifra que suposa gairebé set vegades el que els països del Nord els prestaren en concepte d'Ajuda Oficial per al Desenvolupament, quelcom més de 50.000 milions de dòlars (PNUD 2000). Els creditors de deute (governos, bancs, Fons Monetari Internacional i Banc Mundial) exigeixen el seu pagament sense voler assumir les responsabilitats que a ells també els corresponen en la gestació i en la posterior mala gestió del problema.

1. El País, 15 de maig de 2001

2. La Vanguardia, 19 de maig de 2001

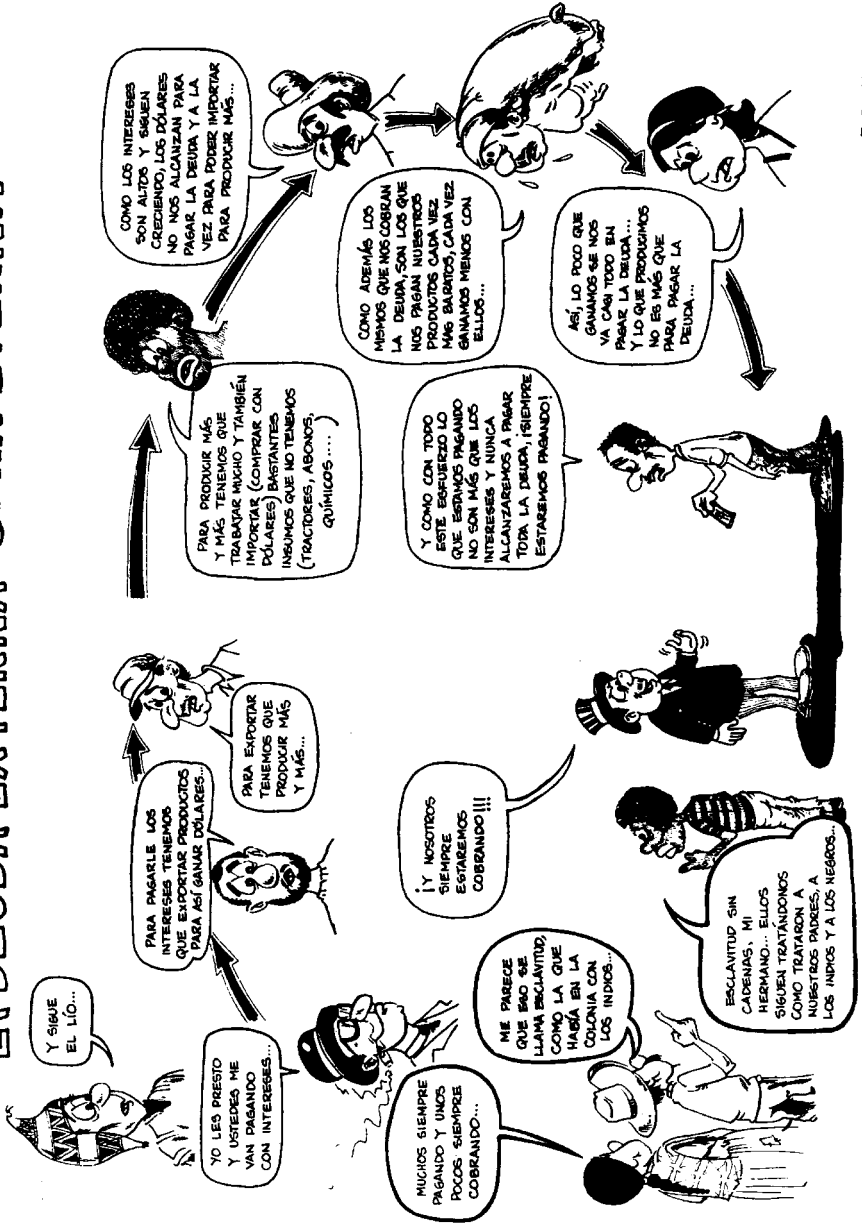

Comparació entre AOD internacional i el servei del deute extern

Els creditors són, doncs, responsables d'haver donat aquests crèdits sense haver calculat suficientment el risc de morositat; com també són responsables, amb les seves polítiques econòmiques, que a finals de la dècada dels 70 els interessos assolissin nivells tan elevats que fos impossible la devolució dels crèdits.

D'altra banda, els Plans d'Ajustament Estructural (PAE), imposats pels creditors del Nord als països del Sud a mitja dècada dels vuitanta, per tal que aquests països poguessin renegociar el seu deute extern, no han solucionat la situació sinó que encara l'han empitjorat més. Els PAE van ser creats per l'FMI i el BM com a receptes de sanejament vàlides per a totes les economies del Sud, sota la creença que si s'arribaven a ajustar els macroindicadors econòmics, es produiria la suficient riquesa en aquests països perquè aquesta es pogués repartir entre els seus habitants i així pal·liar la pobresa. La seva aplicació era, i continua essent, condició *sine qua non* per tal que els països del Sud puguin rebre nous crèdits. Aquests plans d'ajustament no tan sols no han aconseguit frenar la pobresa sinó que, com hem vist amb anterioritat, aquesta ha augmentat de manera exponencial en les darreres dues dècades ja que, en realitat, aquests plans van ser concebuts per assegurar-se el retorn del pagament del deute extern i no per a redistribuir la riquesa. Aquesta riquesa, en molts dels països on s'han aplicat els plans d'ajustament ni tan sols s'ha creat, ja que han obtingut creixements negatius. Segons el PNUD de 1999, més de 80 països encara tenen ingressos *per capita* inferiors als de fa un decenni o més, i 55 països, la majoria a l'Àfrica subsahariana, a Europa oriental i a la Comunitat d'Estats Independents (CEI), han experimentat una reducció del seu ingrés. Però ni tan sols en aquells països on s'han donat creixements positius han millorat els indicadors socials, ja que aquest creixement

SI LAS COSAS NO CAMBIAN LA DEUDA EXTERNA SERÁ ETERNA

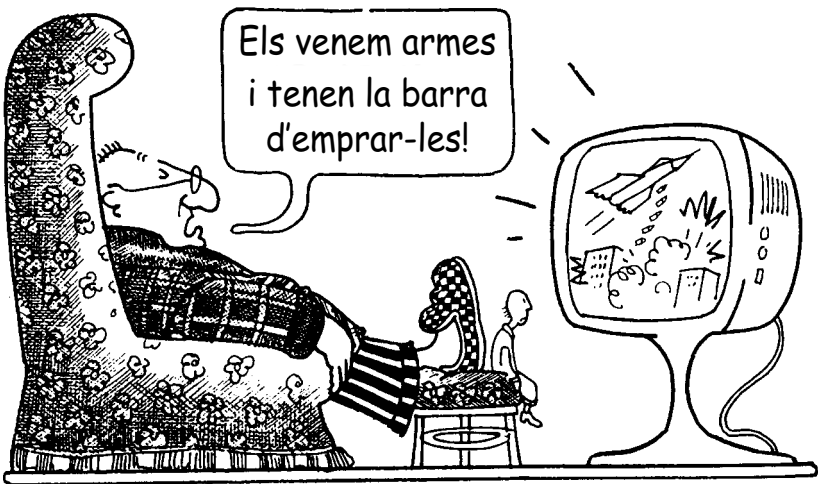
DIBUJOS:
MANUEL GUILLÉN

Font: La deuda externa de América Latina, 1987

econòmic justament s'ha desenvolupat a força de devaluacions de la moneda nacional, de la desregulació de l'economia, de privatitzacions i de reajustaments de la despesa social que han afectat en gran manera les bases socials més castigades, les quals s'han vist amb menys poder adquisitiu, més inseguretats laborals i privats de serveis bàsics.

Els creditors, per tant, són responsables dels costos socials i ecològics que es deriven del pagament del deute i que repercuteixen sobre els pobles del Sud. Segons el Programa de Nacions Unides pel Desenvolupament, en nou països els pagaments del servei del deute van superar la despesa anual en salut i educació, i també es va sobrepassar la despesa en salut en 29 països més, inclosos 23 de l'Àfrica subsahariana, la regió més castigada del planeta. A Tanzània, els pagaments del servei del deute són nou vegades la despesa en atenció primària de salut i quatre vegades la d'educació primària (PNUD, 1999). D'altra banda, l'aplicació d'aquestes polítiques d'ajustament ha incentivat l'explotació indiscriminada dels recursos naturals, ja que la seva exportació és una de les poques maneres que tenen aquests països per aconseguir divises per pagar el deute. Aquest fet, com és de suposar, ha afectat greument la sostenibilitat dels recursos del planeta.

Tanmateix, no totes les causes que provoquen les desigualtats econòmiques es troben fora dels països empobrits. Existeixen també causes internes, tals com la ineficàcia i la corrupció dels governants que evadeixen capitals, malgasten els crèdits en importacions de béns de luxe i d'equipaments armamentístics que utilitzen per imposar l'ordre i perpetuar-se en el poder. Altres problemàtiques internes que agreugen la pobresa són la discriminació de la dona, el repartiment injust de la terra, la falta de

regulació que impedeixi l'explotació salvatge i impune dels recursos naturals a tots els nivells... Totes elles són causants d'injustícies que provoquen i perpetuen la inestabilitat social i que impedeixen un desenvolupament sostenible i sostingut que permeti assegurar les necessitats bàsiques per a tota la població.

Com s'ha vist, estem davant d'un sistema econòmicament injust per a les classes socials més desfavorides i medioambientalment insostenible i nociu per a tota la població mundial. La manera com s'està desenvolupant l'actual procés de globalització econòmica, mitjançant receptes d'economia neoliberal, que s'estan aplicant als països del Nord i imposant als països del Sud (a base dels plans d'ajustament econòmic), no està ajudant a acabar amb les desigualtats al món i els problemes medioambientals, sinó que els està perpetuant i accentuant, ja que aquest procés neoliberal no observa cap mecanisme de redistribució de la riquesa que es crea, ni de regulació de l'explotació i consum dels limitats recursos naturals de què disposem.

II. Què entenem per cooperació?

En vista de totes aquestes situacions d'injustícia i desajustament, s'han donat moltes respostes des de diferents llocs del planeta amb la intenció de pal·liar el desastre de la globalització de la pobresa en tots els seus àmbits. Així doncs, els pobles del Sud han desenvolupat processos a fi d'organitzar-se per defensar i recuperar, des de la seva pròpia dignitat, allò que, d'una manera o una altra se'ls nega, que és el poder gaudir plenament dels seus drets econòmics, socials, culturals i naturals. Històricament han estat distintes les formes que aquests pobles han emprès per intentar capgirar la situació de pobresa: reivindicacions organitzades que moltes vegades han combinat marxes, actes de desobediència civil, alçaments populars, lluites armades... amb la reformulació de models socials alternatius a allò proposat, que han intentat donar sortida a la situació de precarietat des del treball comunitari. Alhora, també la societat civil del Nord s'ha organitzat de diferents maneres amb l'objectiu de solidaritzar-se amb les causes i la lluita per la justícia social empresa pels pobles del Sud.

La política de cooperació ha de ser entesa dins d'aquest marc de recerca de la reconstitució de la justícia social i del reconeixement a les poblacions empobrides dels seus drets més fonamentals, drets que són inherents a cada ésser humà pel simple fet de ser-ho. D'aquesta forma, la cooperació per al desenvolupament ha de ser entesa com quelcom més que un mer mecanisme de redistribució de recursos financers i tecnològics amb els quals es pot permetre un cert desenvolupament a escala local; això és, com un exercici de solidaritat amb el treball que ja realitza la societat civil organitzada del Sud. Obviar-ho pot donar pas a una cooperació assistencialista o paternalista, que no doni resposta a les pròpies necessitats de la població. La cooperació ha de ser vista, per tant, com un procés compartit, en què el diàleg i l'intercanvi serveixin d'instruments per anar avançant cap a l'objectiu comú de construir societats més justes. En aquest sentit, cal entendre la cooperació com un mecanisme que permeti crear les condicions perquè els pobles puguin satisfer les seves necessitats per si mateixos, sense dependència de l'exterior, i així reforçar la capacitat de decisió d'aquestes societats sobre el seu propi futur per assentar les bases del seu benestar.

Actualment la cooperació per al desenvolupament es du a terme, en la seva gran part, a través de projectes a mig i a llarg termini, els quals, majoritàriament, posen l'accent en el compliment de necessitats bàsiques d'alimentació, sanitat, potabilització de les aigües, educació i habitatge. Existeixen també altres tipus de programes que estan enfocats a reforçar el teixit social mitjançant la formació i la capacització. De la mateixa manera, l'ajuda d'emergència i l'acció humanitària, són concebudes com cooperació per al desenvolupament. S'entén per ajuda d'emergència l'assistència puntual en moments de catàstrofes naturals i/o bèl·liques, i per acció humanitària, l'assistència en un marc de temps molt prolongat i en un àmbit de treball en el qual hi ha una ruptura definitiva de l'equilibri en què viu una població. En sintonia amb allò exposat anteriorment, i a fi d'evitar la creació de dependència, aquestes actuacions haurien d'estar concebudes des de les iniciatives locals i de manera que poguessin ser mantingudes una vegada se cessi la transferència de recursos.

Dins d'aquesta nova dimensió, per poder interpretar allò que s'entén per cooperació, és important tenir en compte, com es deia anteriorment, que aquest binomi Nord-Sud ja ha depassat la mera escala geogràfica. L'estratègia de la cooperació ha de deixar de ser, per tant, una qüestió que atengui purament a necessitats concretes de països del Sud, per passar a ser també una qüestió que tingui en compte aquesta dimensió més global. En aquest sentit, cada vegada hi ha més gent que entén que els projectes duts a terme sobre el terreny no constitueixen l'única forma de cooperació i que, per tant, aquesta també ha d'incloure programes d'educació per la pau i per al desenvolupament i de sensibilització, ja que és a través d'aquests programes que es pot informar la ciutadania sobre quines són les causes de les desigualtats i les realitats existents en el Sud i de la necessitat imperiosa d'avançar cap a un nou ordre econòmic mundial que sigui més just per a tota la humanitat. De poc serviria si aquesta redistribució de recursos que es realitza mitjançant els projectes de cooperació no anessin acompanyats de la tasca de denúncia sobre les arrels de la injustícia social i d'actuacions concretes de pressió política, com ara les campanyes a favor dels drets humans, de la prohibició de la venda d'armes lleugeres, de l'augment de l'Ajuda Oficial per al Desenvolupament (AOD) fins assolir el 0,7% del PIB dels països enriquits, de l'abolició del deute extern... totes elles necessàries per al disseny d'un nou ordre econòmic mundial que prioritzi les necessitats bàsiques de les persones per sobre els beneficis empresarials.

D'aquesta manera, la cooperació per al desenvolupament ha de respondre a l'objectiu de solidaritzar-se amb les lluites dels pobles i de reparar aquest deute històric, ecològic, econòmic i social que el Nord li deu al Sud. Alhora, la cooperació ha de ser entesa en tot moment sota aquesta triple dimensió de transferència de recursos o de redistribució de la riquesa, de sensibilització sobre les causes que provoquen la pobresa i de l'exercici de la pressió política, ja que corregir les manifestacions de les desigualtats sense atacar l'arrel dels problemes és limitar-se a pal·liar un estat de coses que ha de ser subvertit. L'objectiu últim de la cooperació per al desenvolupament ha de ser un món on la cooperació, tal com avui l'entendem, sigui innecessària.

*Campanya unitària a Catalunya:
«El desenvolupament, un dret de tots
els pobles» (2000)*

III. Els límits de la cooperació centralitzada

Encara persisteix la idea que la cooperació per al desenvolupament és una competència exclusiva dels governs estatals o de les instàncies supraestatals. En aquest cas parlem de cooperació centralitzada, que no és l'única i que, per altra banda, ha mostrat històricament limitacions molt importants. Diferents ONG i entitats d'estudis han manifestat aquestes limitacions. Els vicis de l'ajuda estatal estan presents en tots els països donants però són especialment evidents en el cas de l'Estat espanyol.

En primer lloc, l'ajuda que du a terme el govern central no es dirigeix a la satisfacció de les necessitats humanes bàsiques. La satisfacció de necessitats en matèries tals com alimentació, habitatge, salut o educació haurien de ser l'objectiu de les actuacions de cooperació internacional. Tanmateix, els càlculs sobre el percentatge de l'ajuda oficial espanyola que es destina a prioritats socials oscil·len entre el 2% i el 11% (GÓMEZ GIL).

En segon lloc, l'elecció dels països destinataris de l'ajuda no respon a la voluntat de prioritzar les regions més necessitades del planeta, ni tampoc a la d'establir un treball continuat amb països amb els quals existeixen vincles històrics. L'elecció dels països es basa en criteris de conveniència estratègica i d'interessos comercials. De fet, el defecte més greu de l'ajuda oficial feta des de l'Estat espanyol és l'importantíssim pes d'ajuda lligada, és a dir, d'ajuda concedida a governs amb la condició que s'utilitzi el diner per a l'adquisició de béns i de serveis d'empreses espanyoles. Amb el títol d'ajuda oficial per al desenvolupament s'amaga una política de suport als interessos empresarials espanyols a l'estranger. Aquest és el cas dels Fons d'Ajuda al Desenvolupament (FAD), crèdits concedits per l'Institut de Crèdit Oficial (ICO), els quals sovint són denunciats ja que constitueixen un compendi de tots els errors de la cooperació centralitzada: ajuda a governs (no a organitzacions de base ni a entitats locals), ajudes en forma de crèdit (no a fons perdut, amb la qual cosa augmenten l'endeutament dels països receptors), ajuda no orientada a les necessitats bàsiques (normalment aquests crèdits serveixen per finançar grans infraestructures) i ajuda lligada a interessos comercials. El govern central hauria de revisar la seva política creditícia en el camp de la cooperació, ja que aquesta política fa que l'ajuda oficial espanyola sigui de les més lligades d'aquelles que existeixen en el si de l'OCDE (en el seu darrer informe aquest organisme xifra l'ajuda lligada en gairebé un 74% del total de l'ajuda), fet que ha estat reiteradament qüestionat pel propi Comitè d'Ajuda al Desenvolupament (CAD), organisme responsable de l'ajuda que duen a terme els socis d'aquesta organització de la qual l'Estat espanyol també en forma part (CAD, 1998).

Cal dir, en tercer lloc, que l'ajuda oficial feta des dels governs veu molt limitada la seva capacitat de prendre opcions polítiques a favor dels més desfavorits. La defensa dels drets humans i dels pobles i el reforçament de poders locals i d'estructures organitzatives locals solen caure fora de l'àmbit d'una cooperació mediatitzada per les pressions polítiques a les quals estan sotmesos els governs estatals.

IV. La cooperació descentralitzada

1. Definició de la cooperació descentralitzada

La cooperació descentralitzada sorgeix del convenciment que la cooperació per al desenvolupament no és responsabilitat ni prerrogativa exclusiva dels governs o de les instàncies governamentals o interestatals, sinó que també la societat civil i les institucions autonòmiques i municipals poden i han de ser agents de solidaritat amb el Sud, des del seu compromís ciutadà i des de la seva llibertat per definir els seus propis criteris de treball. Cooperar des de l'àmbit local o des de la societat civil organitzada és una oportunitat per dur a terme una política i unes accions de solidaritat amb el Sud lliure de condicionaments polítics i/o comercials, fet que normalment no es dona amb la cooperació centralitzada.

No obstant això, el concepte de cooperació descentralitzada es concep, deixant de banda si l'agent que gestiona els recursos és una institució o organisme no governamental, per la forma com es gestionen aquests recursos i, per tant, com es porten a la pràctica les accions de cooperació sobre el terreny. Així doncs, la cooperació descentralitzada es fonamenta en la voluntat de participar en projectes de desenvolupament humà i sostenible dels pobles, en els quals la participació popular sigui un element central; és a dir, en la defensa i la promoció dels drets i les necessitats bàsiques de les poblacions en l'àmbit social, econòmic i cultural, a través d'una gestió conjunta, nascuda de les pròpies iniciatives del teixit social del Sud, i el màxim de respectuosa amb el medi ambient.

La cooperació descentralitzada pot ser el reflex i el canal de les inquietuds de la societat en més gran mesura que la cooperació realitzada entre estats, ja que la primera pretén promoure el desenvolupament local i donar un impuls a les organitzacions i xarxes associatives a través d'una democràcia més participativa. Per tant, la cooperació descentralitzada no es podria concebre sense la participació de la societat civil, ja que aquesta és part imprescindible en el procés de desenvolupament. Així, posa de relleu la població organitzada i la convoca a prendre decisions sobre el seu futur a través del diàleg i l'acció conjunta. És a dir, és la societat civil qui determina les seves estratègies i qui decideix les prioritats del seu propi desenvolupament en ser-li transferida també la responsabilitat.

Ahora, la cooperació descentralitzada tracta de trobar mecanismes que permetin una estructura flexible, de manera que el desplegament del projecte es pugui anar adaptant a les dificultats i les necessitats del moment i, per tant, es vagi aprenent en la mesura que aquest es va desenvolupant.

Els agents de la cooperació descentralitzada són, en conseqüència, tant les instàncies administratives diferents a les del govern estatal (governos autonòmics, entitats d'àmbit provincial o insular, fons de cooperació, ajuntaments, mancomunitats, etc.), com les organitzacions que sorgeixen de la societat civil organitzada (ONG, sindicats, entitats ciutadanes, etc.). El següent esquema ajuda a comprendre quins són els agents que promouen la cooperació descentralitzada:

TIPUS DE COOPERACIÓ	Pública	Societat civil organitzada
Descentralitzada	Entre institucions municipals o supramunicipals i/o entre aquestes i societat civil organitzada	ONGD, associacions, sindicats, entitats, col·lectius, comitès...
Centralitzada	Cooperació <i>multilateral</i> : entre institucions supraestats i estats Cooperació <i>bilateral</i> : entre dos estats	

Agents que promouen la cooperació descentralitzada i centralitzada

2. Dimensió de la cooperació de les administracions descentralitzades a l'Estat espanyol ³

La realitat de la cooperació descentralitzada duta a terme per les administracions autonòmiques i locals en els darrers anys s'ha vist substancialment reforçada per l'increment de les aportacions de recursos humans i econòmics. Així doncs, aquesta acció ha assolit un paper cada vegada més destacat en el sistema espanyol de cooperació per al desenvolupament. Les aportacions de l'administració descentralitzada han crescut, en els darrers cinc anys, a un ritme superior a la del conjunt de l'AOD i han incrementat la seva quota en el conjunt del sistema, sense que pugui afirmar-se encara que s'hagi assolit el límit de les seves possibilitats expansives.

L'evolució dels recursos canalitzats a través d'aquest tipus de cooperació mostra una expansió continuada, ja que passa dels 1.399 milions de pessetes enregistrats el 1989, als 30.558 milions de pessetes el 1999. Com a conseqüència d'aquesta evolució dels recursos, el pes de la cooperació realitzada per ens locals i comunitats autònomes en el total de l'AOD, que estava situat en la primera meitat dels anys noranta en una quota d'entre el 2% i el 3%, va passar a suposar el 14,35% el 1999. El fet que la cooperació autonòmica i local s'hagi situat per sobre el 14% dels desemborsaments totals de l'AOD, confereix un tret distintiu a la cooperació espanyola. Un tret que probablement es mantindrà en el futur, perquè no sembla que aquesta modalitat hagi exhaurit ja les seves possibilitats de creixement.

Des d'un punt de vista quantitatiu, l'aportació de les comunitats autònomes a les tasques d'ajuda és una mica superior a la de les entitats locals. En concret, el 1999, dels 30.500 milions de pessetes de cooperació realitzada des de comunitats autòno-

3. Les xifres d'aquest apartat estan extretes de l'Estudio de cooperación descentralizada, realitzat per José Antonio Alonso per encàrrec de la Coordinadora de ONG para el Desarrollo-España, i també del Seguiment PACI 99 de l'Oficina de Planificación y Evaluación

mes i ajuntaments, més de 16.900 milions (55%) corresponia a les comunitats autònomes, i la resta de més de 13.600 milions (45%) per al conjunt de les entitats locals. Les següents taules mostren l'evolució, en milions de pessetes, de la cooperació descentralitzada durant la darrera dècada:

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Comunitats Autònomes	0	1.618	2.439	3.275	2.658	2.942	7.582	10.688	11.012	15.285	16.905
Entitats Locals	1.399	755	382	514	1.527	2.374	7.085	8.692	9.751	12.858	13.653
Total cooperació descentralitzada pública	1.399	2.373	2.821	3.789	4.185	5.316	14.667	19.380	20.763	28.143	30.558

Cooperació pública descentralitzada

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Total AOD	65.470	98.453	131.125	155.463	165.853	175.653	168.101	160.107	181.528	208.100	212.940
Total COD	1.399	2.373	2.821	3.789	4.185	5.316	14.667	19.380	20.763	28.143	30.558
% COD s. AOD	2,14	2,41	2,15	2,44	2,52	3,03	8,73	12,10	11,44	13,52	14,35

Comparació entre ajuda oficial central (AOD) i cooperació oficial descentralitzada (COD)

La permanent sensibilització de la societat espanyola respecte a la situació del món en desenvolupament és un element de pressió a favor d'una creixent i més activa implicació de les administracions autonòmiques i locals en les tasques d'ajuda internacional. Exemple d'això va ser la mobilització ciutadana que el 1994 va reivindicar en nombroses ciutats de l'Estat, mitjançant els acampaments als carrers, l'increment de l'aportació de les institucions públiques a cooperació fins assolir el 0,7% dels seus recursos propis. Com es veu a les taules, aquesta campanya de pressió política va aconseguir multiplicar gairebé per tres d'un any per l'altre els recursos que aleshores destinaven a cooperació les administracions autonòmiques i locals.

V. El paper dels municipis

El municipi és la via de participació més directa i immediata dels ciutadans en les seves responsabilitats democràtiques, una de les quals és exigir i comprometre's amb polítiques solidàries. Les entitats locals, com a institucions més properes a la gent, han de recollir i estimular la preocupació social creixent davant de la crítica situació en què sobreviu la immensa majoria de la població. La cooperació, entesa com una qüestió de justícia, no és un assumpte només dels governs sinó del conjunt de la societat. És, per tant, una qüestió que correspon als ajuntaments com a primera instància política.

La proximitat al ciutadà confereix a l'administració municipal la possibilitat d'una participació molt més àmplia. Per altra banda, tot el que es fa des dels ajuntaments pot tenir un valor pedagògic superior a allò que es fa des d'institucions d'àmbit major. La societat pot saber poc de la cooperació estatal o autonòmica; no obstant això, una gran part de la ciutadania tindrà informació de les iniciatives dels seus municipis. S'ha dit que els ajuntaments constitueixen una espècie d'escola de formació per a les persones amb inquietuds polítiques. També en cooperació, haurien de servir per sensibilitzar persones que després puguin portar aquest interès a altres instàncies.

Els ajuntaments poden assumir, en el terreny de la cooperació, el paper específic de col·laboració amb les entitats locals dels països del Sud. L'enfortiment del poder local és, en aquests països, una bona opció a favor de la democratització i de polítiques més dirigides a la satisfacció de les necessitats humanes bàsiques. Els ajuntaments del Nord poden contribuir a aquest reforçament mitjançant la transferència de la seva experiència i els seus coneixements tècnics.

Des dels ajuntaments és possible fer, per altra banda, una tasca de denúncia i de pressió política molt interessant. La defensa dels drets humans, la defensa dels drets econòmics, socials i culturals dels pobles més empobrits, la denúncia de l'armamentisme o la denúncia de l'injust ordre econòmic internacional poden fer néixer molts posicionaments de suport a campanyes promogudes per la societat civil com són la condonació del deute extern, la promoció del comerç just i el consum responsable, la prohibició de les mines antipersona i de les armes lleugeres, la promoció de la banca i els fons d'inversió ètics, l'aplicació d'una taxa sobre les transaccions financeres (Taxa Tobin)... Els mateixos partits polítics poden expressar-se en l'àmbit municipal de manera molt més lliure de limitacions que en altres àmbits. D'aquesta manera, aquests pronunciaments serveixen per sensibilitzar i educar la població en la cultura de la justícia i de la pau, i alhora per difondre una cultura de denúncia política sobre aquests temes dins dels partits polítics.

VI. Marc jurídic de la cooperació des dels municipis

La Constitució espanyola de 27 de desembre de 1978 assenyalava la competència exclusiva de l'estat en matèria de relacions internacionals (art. 149.1.3). No existia cap normativa que delegués competències en matèria de cooperació internacional a les comunitats autònomes o als municipis. Tot i així, el principi d'autonomia municipal, consagrat per la pròpia Constitució (art. 140) empara les actuacions que es fan en aquest camp. La pròpia Llei reguladora de les bases del règim local 7/1985, del 2 d'abril, es refereix a l'autonomia de les entitats locals per intervenir *"en tots els assumptes que afectin directament el cercle dels seus interessos, atribuint-los les competències que procedeixi en atenció de les característiques de l'activitat pública de què es tracti i a la capacitat de gestió de l'Entitat Local de conformitat amb els principis de descentralització i de màxima proximitat de la gestió administrativa als ciutadans"* (art. 2.1).

La Carta Europea de l'autonomia Local del 15 d'octubre de 1985, en vigor a l'Estat espanyol des del 1 de març de 1989, entén aquesta autonomia local com *"el dret i la capacitat efectiva de les entitats locals d'ordenar i gestionar una part important dels assumptes públics, en el marc de la Llei, sota la seva pròpia responsabilitat i en benefici dels seus habitants"* (art 3.1). La carta també parla dels drets de les entitats locals a *"cooperar i, en l'àmbit de la Llei, associar-se amb altres entitats locals per a la realització de tasques d'interès comú"* (art. 10.1), i assenyalava que *"les entitats locals poden, en les condicions previstes per la llei, cooperar amb les entitats dels altres estats"* (art 10.3).

La pròpia Llei espanyola de cooperació internacional per al desenvolupament 23/1998, del 7 de juliol, en l'article 20 expressa que *"la cooperació per al desenvolupament que es realitza des de les comunitats autònomes i de les entitats locals és l'expressió solidària de les seves respectives societats"* i entén que *"l'acció d'aquestes entitats a la cooperació per al desenvolupament es basa amb els principis d'autonomia pressupostària i autoresponsabilitat en el seu desenvolupament i execució"*. A l'article 23 d'aquesta llei, a l'apartat corresponent al Comissió Interterritorial, s'indica que *"reglamentàriament es regularà la seva composició i funcionament tot garantint la presència i la intervenció de les comunitats autònomes, entitats locals o d'aquelles instàncies de coordinació supramunicipal en qui aquestes deleguin expressament"*.

En el reglament que desenvolupa la composició i funcions de la Comissió Interterritorial (BOE, Reial decret 22/2000 del 14 de gener) es fa un reconeixement explícit dels Fons de Cooperació en dir, a l'article 4, que *"19 representants de les entitats locals que gestionen fons conceptuals en els seus respectius pressupostos com a ajuda oficial per al desenvolupament, o d'instàncies supramunicipals en les quals aquestes expressament deleguin, en particular els Fons de Cooperació i Solidaritat, seran escollits per l'associació de l'àmbit estatal amb major implantació, d'acord amb els propis procediments interns."*

Alhora, el Pla Director de la Cooperació Espanyola 2001-2004, aprovat pel Consell de Ministres el 24 de novembre de 2000, reconeix, al punt VII, les administracions autonòmiques i locals com a actors principals de l'ajuda oficial per al desenvolupament i valora que aquestes administracions estiguin *“aportant una experiència molt valuosa per a la participació i l'educació”*.

VII. El reconeixement de la cooperació des de l'àmbit local

Si els anys 70 són de llançament de la idea de l'ajuda oficial per al desenvolupament tant des dels països del Nord com des dels països del Sud, als anys 80 té lloc el reconeixement del paper que poden jugar les institucions locals en aquest esforç. Els primers esdeveniments importants són la Conferència de Florència sobre Ciutats i Cooperació per al Desenvolupament (1983) i la I Conferència Europea sobre Ciutats i Desenvolupament (Colònia, 1985). En aquesta última s'adopta la Crida de Colònia, un text essencial en la història de la cooperació descentralitzada: *"Fem una crida a les autoritats locals per tal que estimulin i donin suport als intercanvis Nord-Sud, juntament amb les ONG. Considerem aquest procés de descentralització com el punt de partida - veritable desafiament- per incrementar la sensibilització de l'opinió pública cap a una major comprensió dels problemes Nord-Sud"*. La Crida apunta ja un programa de tot allò en què pot treballar la cooperació des de l'àmbit local: informació, educació, agermanaments, campanyes, projectes...

El 1988 la Conferència del Consell d'Europa sobre Interdependència i Solidaritat, celebrada a Madrid, recomana impulsar la cooperació descentralitzada. El 1989 la Comissió de les Comunitats Europees comença a parlar de Cooperació Descentralitzada i obre una línia pressupostària específica, la B7-6430, de la Direcció General VII, dedicada al desenvolupament. La Conferència Internacional Sud-Nord, que va tenir lloc a Bulawayo (Zimbabwe) el 1990, amb participació de poders locals i ONG de 25 països, va acordar la Crida de Bulawayo, que emfasitza el paper que han de jugar les institucions locals en les relacions Sud-Sud i Sud-Nord.

De 1992 són la Carta de Berlín i el seu Pla d'acció, resultat de la conferència celebrada en aquesta ciutat amb el títol *"Iniciatives locals per a un desenvolupament sostenible"*, amb la participació d'ONG, autoritats locals i moviments socials de 53 països. La Carta de Berlín, que reprèn l'esperit de les crides de Colònia i Bulawayo, és un text ric en idees i iniciatives de cooperació des de l'àmbit local. Estableix els principis que han de guiar les relacions entre Nord i Sud: democràcia, sostenibilitat, justícia, equitat, tolerància, acció conjunta i interdependència.

Un exemple recent de reconeixement de l'especificat i el valor de la cooperació descentralitzada per part de les institucions europees el trobem al Reglament 1659/98 del Consell de les CE: *"La cooperació descentralitzada constitueix un nou enfocament de la cooperació per al desenvolupament que col·loca els agents al centre mateix de l'execució i per tant persegueix el doble objectiu d'adaptar les operacions a les necessitats i fer-les viables"*.

També, al nostre país, les iniciatives de solidaritat amb el Sud des d'institucions locals comencen a créixer de forma important als anys 80. És a principis d'aquesta dècada quan un grup d'entitats coordinades per Justícia i Pau van impulsar una campanya ciutadana de recollida de signatures per demanar que l'Estat espanyol complís la

recomanació de les Nacions Unides de destinar el 0,7% del seu Producte Interior Brut a la cooperació per al desenvolupament. Fruit d'aquesta campanya es recolliren més de 200.000 firmes que, encara que no va aconseguir els objectius que l'havien organitzat, sí que mobilitzà i sensibilitzà molts col·lectius, entitats, persones individuals i alguns ajuntaments, que se sumaren de forma explícita a la campanya del 0,7%.

D'aquesta campanya se'n va derivar la idea que l'administració local també tenia una aportació específica a realitzar en aquesta tasca de solidaritat i que ningú no podia deixar d'exercir-la amb el pretext que havien de ser altres instàncies les que fessin aquesta aportació. Amb la voluntat de fer realitat aquesta idea neix a Catalunya, el 1986, el *Fons Català de Cooperació al Desenvolupament*, al qual seguirien institucions similars al País Basc, *Euskal Fonda* (1988); a València, el *Fons Valencià per la Solidaritat* (1992); a Mallorca, el *Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació* (1993); a Menorca, el *Fons Menorquí de Cooperació* (1993); a Galícia, el *fons Galego de Cooperación e Solidariedade* (1997); a Eivissa i Formentera, el *Fons Pitiús de Cooperació* (1999) i a Andalusia, el *fons Andaluz de Municipis para la Solidaridad Internacional* (2000).

Alhora, el setembre de 1995 es va crear la *Confederació de Fons de Cooperació i Solidaritat*, marc de representació conjunta en totes aquelles temàtiques que, per la seva importància, afecten els interessos comuns dels diferents fons de cooperació i solidaritat existents a l'Estat espanyol. La Confederació de Fons va sorgir amb la certesa que hi ha una àmplia coincidència de plantejaments entre els diferents fons, encara que cadascun hagi nascut a partir d'uns orígens diferents en cada àmbit territorial, i per tant, amb una identitat pròpia. Per això, des del moment de la fundació, es va acordar de treballar d'una manera coordinada, però amb una total independència entre els diferents fons.

«Nord-Sud: un sol futur, una tasca comuna»

Per altra banda, la I Jornada sobre la Cooperació per al Desenvolupament des de les corporacions locals, organitzada per la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) i celebrada a Valladolid el 1989, va suposar un reconeixement de la rellevància que en aquell moment estava adquirint aquest sector. També des del món de les ONGD s'ha fet una especial atenció a la cooperació feta des d'institucions autonòmiques i locals, un interès que es va traduir en la celebració de la I Jornada de Cooperació Descentralitzada a Getafe, el juny de 1996. La II va tenir lloc a Alcorcón el juny de 2000. Ambdues Jornades es varen organitzar conjuntament entre la Confederació de Fons i la Coordinadora d'ONGD d'Espanya (CONGDE).

PART II

LA COOPERACIÓ MUNICIPAL EN EL MARC DELS FONDS DE COOPERACIÓ

I. La necessitat de coordinar esforços: els fons com a resposta

Tal i com hem apuntat, l'àmbit local és un espai privilegiat per teixir xarxes de solidaritat entre els pobles del Nord i del Sud. Aquestes xarxes s'han d'anar construint a partir de la participació ciutadana en les diverses associacions, sindicats, centres educatius, etc. El municipi, com a instància institucional més propera a la ciutadania, té la responsabilitat de col·laborar amb aquestes iniciatives socials i d'oferir-los vies per exercir la seva vocació de solidaritat. Des del municipi s'ha de fer una política de suport a les iniciatives locals, de coordinació d'aquests esforços i de sensibilització al voltant de la necessitat d'una major equitat entre Nord i Sud. El municipi és, doncs, un lloc idoni per practicar aquesta cooperació descentralitzada de la qual parlàvem: deslligada de grans pressions polítiques, aliena a interessos comercials i que tendeixi a un desenvolupament sostenible des del punt de vista econòmic, social, ambiental i polític.

Tot i així, la cooperació feta des del municipi té els seus propis riscos. El primer gran risc és el de l'atomització, és a dir, el de la multiplicació de petits esforços dispersos tant en l'espai com en el temps. La proliferació de petits projectes, sovint fragmentaris, en àrees geogràfiques llunyanes unes de les altres i que no sempre tenen continuïtat en el temps, no constitueix el millor camí per a un treball de cooperació que aspiri a consolidar-se i a ser constantment avaluat i reorientat. El segon gran risc és el de l'assumpció de responsabilitats per les quals no es tenen la capacitat ni els recursos necessaris. Un bon treball de cooperació requereix personal tècnic capacitat per avaluar i seleccionar projectes, requereix capacitat per fer un seguiment de la seva execució, i requereix voluntat d'informar-se i reflexionar contínuament sobre quin és el treball de cooperació que s'ha de fer des de l'àmbit local.

Els fons de cooperació tenen la vocació de donar i ser resposta d'aquestes limitacions. L'anàlisi i la reflexió al voltant de les diverses experiències de cooperació municipal dutes a terme a l'Estat espanyol a partir de la dècada dels 80 va mostrar als propis municipis la necessitat de crear instàncies que facilitessin la coordinació supramunicipal i optimitzessin el treball de les diferents administracions locals. Els fons són sobretot espais de coordinació entre les diferents entitats locals, que eviten, d'aquesta manera, models de cooperació contradictoris entre si.

L'existència dels fons es basa, doncs, en la necessitat de coordinar l'acció de diferents instàncies que vulguin fer una tasca de cooperació descentralitzada, un principi recollit per la Llei de cooperació internacional espanyola: *"L'alt nombre d'institucions i entitats participants a la política de cooperació ha propiciat el desenvolupament d'un programa d'ajuda desconcentrat i descentralitzat i on cal assolir l'adequada col·laboració, complementarietat i coordinació entre les diferents Administracions Públiques i els diferents actors de cooperació, capaç d'assegurar i garantir la major eficàcia i coherència del propi programa d'ajuda"* (Exposició de Motius de la Llei de cooperació internacional per al desenvolupament, 23/98).

Resulta de singular importància el fet que les pròpies ONG que treballen en el camp del desenvolupament han recomanat la creació de fons de cooperació a les comunitats autònomes que no en tenen. La Coordinadora d'ONG per al Desenvolupament afirma que la proposta dels fons *"resulta un instrument administratiu eficaç i tècnic de cooperació municipal que evita duplicitats de finançament i despeses de gestió"*. Els fons, afegeix, *"donen una major consistència i continuïtat als projectes, i faciliten la relació entre les administracions i les ONGD"* (CONGDE, 1999).

L'adequació dels fons de cooperació com a resposta al risc de descoordinació que comporta la cooperació descentralitzada l'ha fet palesa el Comitè d'Ajuda al Desenvolupament (CAD), és a dir, l'organisme especialitzat en cooperació internacional de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE): *"La descentralització de les activitats d'ajuda o bé pot portar a la dispersió d'esforços o bé a una certa manca de coherència en les accions empreses. Els fons de cooperació i solidaritat regional són unes altres característiques interessants i positives de l'ajuda espanyola. Permeten a un municipi més petit, que no es pot permetre crear el seu propi programa d'ajuda, d'agrupar-se en "Fons de Cooperació" regionals constituïts en forma d'organitzacions sense ànim de lucre"* (CAD, 1998).

II. Què són els fons de cooperació?

Un fons de cooperació és un organisme sense ànim de lucre que reuneix i coordina ajuntaments i altres institucions públiques i privades amb la finalitat principal de crear un fons econòmic per contribuir al desenvolupament dels països empobrits i per realitzar campanyes de sensibilització sobre les causes que provoquen l'actual desequilibri en el repartiment de la riquesa entre els pobles del Nord i del Sud. Els fons normalment adopten la forma jurídica d'una associació (encara que també pot prendre la d'un consorci). L'àmbit territorial dels fons és el de la comunitat autònoma, excepte en el cas de les Illes Balears, en què la realitat geogràfica va fer que s'adoptés l'illa com a àmbit territorial.

Els municipis són els protagonistes de la vida i de l'acció dels fons. Junts amb ells, altres instàncies institucionals autonòmiques o locals poden prendre part en els fons: consells comarcals, mancomunitats, diputacions, consells insulars, governs autonòmics, etc. Totes aquestes institucions han de col·laborar en el fons de cooperació amb independència dels diferents partits polítics que els governin. El treball dels fons no ha d'estar, per tant, subjecte a les constants variacions en el panorama polític. Aquesta és l'única forma de garantir un treball coherent en el temps.

Per altra banda, no hem d'oblidar la importància de coordinar esforços amb la societat civil: ONG, associacions, centres educatius, universitats, col·legis professionals, partits polítics, sindicats, institucions religioses, etc. La manera en què s'articulen les relacions entre els socis institucionals i aquests actors de la societat civil varia d'un fons a un altre però sempre existeix aquesta voluntat de diàleg constant i de treball coordinat. Tampoc podem oblidar que l'objectiu d'esforç en comú no es limita a les diferents entitats del Nord, sinó que la col·laboració amb institucions polítiques (d'àmbit local, fonamentalment) i amb el teixit social dels països del Sud és essencial per dur a terme el treball de cooperació que es proposa.

L'objectiu inicial dels fons de cooperació és el de la gestió conjunta dels recursos econòmics que les diferents entitats que els conformen destinen a la cooperació amb els països del Sud. L'experiència dels fons, tanmateix, ha posat de manifest que allò que realment els dóna sentit és el disseny, així com desenvolupar un model propi de cooperació. Podem dir, per tant, que l'existència dels fons respon a un doble objectiu: d'una banda, es tracta d'oferir a les entitats locals un instrument de col·laboració en matèria de cooperació, de manera que s'eviti el risc d'atomització i dispersió de les iniciatives; de l'altra, s'intenta crear un programa de treball solidari de perfils propis, per superar així les limitacions de la cooperació centralitzada.

III. Els fons, un instrument al servei dels municipis

Els fons de cooperació van néixer amb la vocació de ser un instrument al servei dels municipis que dediquen una part dels seus pressupostos a la solidaritat i la cooperació. Els fons ofereixen a aquests municipis una experiència i un treball de cooperació, una garantia d'execució i seguiment dels projectes i, per damunt de tot, la possibilitat de participar amb altres municipis en un treball de cooperació coherent i definit conjuntament. Alhora, els fons de cooperació han de propiciar accions conjuntes entre municipis, de manera que siguin possibles accions d'una mesura més gran que el que pot realitzar un ajuntament per ell mateix, i que es constitueixi una línia estable i continuada de cooperació.

Per a les ONG i les associacions que duen a terme una tasca de solidaritat amb el Sud, l'establiment dels fons té l'avantatge innegable d'oferir una alternativa a la dispersió de microconvocatòries i de criteris de finançament de projectes. Els municipis i altres institucions que formen els fons estableixen uns criteris comuns de treball de cooperació i ofereixen unes bases úniques. Per a les ONG, això suposa una garantia i facilitat, en gran mesura, la seva relació amb les administracions amb què poden treballar.

Perquè un fons respongui a aquesta vocació de ser una eina al servei de les entitats locals, ha de satisfer les condicions bàsiques de bona gestió, de capacitat tècnica, de transparència i de participació. Per a un municipi, fer una tasca de cooperació mitjançant un fons de cooperació, suposa comptar amb el treball d'un equip tècnic especialitzat. Aquest equip és l'encarregat d'avaluar la idoneïtat dels projectes i de dur a terme el seguiment de la seva execució, mitjançant l'examen de memòries o realitzant visites sobre el terreny. És gràcies a aquest equip tècnic que un fons pot respondre pels recursos que un ajuntament ha decidit destinar a cooperació, és a dir, on s'han dirigit aquests recursos i quins han estat els resultats. Finalment, és aquest equip tècnic, també, el que fa possible que es vagi consolidant un treball coherent i continuat amb el pas dels anys.

Els fons de cooperació es marquen com a objectiu que la seva metodologia de treball sigui àgil i que la seva gestió econòmica sigui impecable. Les despeses de gestió han de representar, sobre el pressupost del fons de cooperació, una quantitat inferior al 10%. La gestió ha de vetllar perquè tota l'actuació del fons de cooperació es faci amb la màxima transparència: des de la selecció dels projectes al seu seguiment, passant per les pròpies despeses de gestió i de personal, així com qualsevol altra activitat que es dugui a terme. Els fons de cooperació són, en definitiva, gestors de diner públic i, en conseqüència han de respondre públicament de la utilització d'aquest diner.

Perquè un ajuntament senti un fons de cooperació com la millor fórmula per desenvolupar una política de cooperació, el fons ha d'organitzar el seu treball de la manera més participativa possible. Els socis no han de veure el fons com el simple dipositori d'una partida pressupostària que es vol destinar a cooperació amb el Sud. Els ajunta-

ments han de sentir el fons com una cosa pròpia, com un instrument a través del qual es pot dur a terme la política de cooperació que desitgen. Perquè això sigui possible, han d'articular-se fórmules perquè tots els socis participin en la definició de les línies de treball que el fons ha d'adoptar. També s'han de cercar fórmules perquè, en el marc del fons, cada soci decideixi on desitja dedicar la seva aportació (a quin projecte, a quina ONG, a quin sector d'activitat o a quina àrea geogràfica), sempre que s'acompleixin les condicions de coherència amb la línia del fons i d'avaluació tècnica favorable.

Els ajuntaments que s'impliquen en la solidaritat, un fons de cooperació és, finalment, una plataforma de relació amb altres institucions. Un fons, ja sigui directament o bé a través de la Confederació de Fons de Cooperació, es relaciona amb instàncies com ara les comunitats autònomes, la Federació Espanyola de Municipis i Províncies, l'Estat (per exemple, mitjançant la participació a la Comissió Interterritorial), la Unió Europea i diferents organismes internacionals. En tots aquests àmbits, els fons defensen l'especificitat de la cooperació descentralitzada feta des de les administracions locals.

IV. La realitat dels Fons de Cooperació

Com mostra la següent taula, actualment els diferents Fons agrupen més de 650 institucions públiques associades. L'any 2002 entre tots els Fons es varen gestionar més de 10,6 milions d'euros.

Confederació de Fons de Cooperació i Solidaritat	Data de creació	Institucions públiques associades	Recursos gestionats 2002 (a)
Fons Català	1986	258	3.945
Euskal Fundoa	1988-96	78	1.081
Fons Valencià	1992	88	1.031
Fons Mallorquí	1993	57	2.212
Fons Menorquí	1993	10	924
Fondo Galego	1997	64	325
Fons Pitiús	1999	5	796
Fondo Andaluz	2000	39	371
Fondo Extremeño	2002	52	—
TOTAL		651	10.685

Relació dels Fons membres de la Confederació de Fons (a) en milers d'euros

PART III

EL TREBALL DELS FONDS DE COOPERACIÓ

I. Un programa de treball pels fons de cooperació

Un fons de cooperació ofereix als municipis coordinació, optimització de recursos i suport tècnic. També els ofereix un programa de treball en el qual participar i una concepció del que ha de ser el treball de cooperació realitzat des de les instàncies locals, cosa que és de gran importància.

El fet que es posi en entredit el propi concepte de desenvolupament, en tant que eurocèntric i exportador d'un model social i ecològicament molt discutible, ha fet que apareguessin nous "desenvolupaments amb adjectius" com a referents acceptats internacionalment: desenvolupament humà, desenvolupament sostenible, desenvolupament amb enfocament de gènere... La cooperació que es fa en el marc dels fons ha de promoure un desenvolupament centrat a atendre les demandes de les persones i a marcar la fita d'una sostenibilitat entesa en sentit ampli.

Es tracta d'afavorir processos que facin possible la transició de situacions de vulnerabilitat a situacions de sostenibilitat. En paraules de Karlos Pérez de Arminyó, *"el concepte de vulnerabilitat és un concepte essencial per dissenyar polítiques públiques, així com les intervencions de cooperació (...). És un fèrtil instrument d'anàlisi de les causes profundes de la realitat, que fa referència no tan sols a allò econòmic, com pot ser la pobresa, sinó també als vincles socials, al pes polític, a l'entorn físic i mediambiental o a les relacions de gènere"* (PÉREZ DE ARMINYO, 1999). És, doncs, un concepte més ampli que el de la pobresa, ja que no abraça tan sols una dimensió material (manca de recursos) sinó que inclou també la vulnerabilitat política (manca de vies de participació política), l'ecològica (manca d'accés als recursos), i la vulnerabilitat cultural i ètica (manca de valors culturals que cohesionin un teixit associatiu, incapacitat d'obrir-se a altres cultures).

Considerant la vulnerabilitat de què es parteix, hem d'aspirar a la sostenibilitat, entesa també en un sentit que vagi més enllà del sentit original, segons el qual la sosteni-

bilitat és la capacitat de satisfer les necessitats sense comprometre la capacitat de les generacions futures d'accedir a un mitjà i a uns recursos que els permetin satisfer les seves pròpies necessitats. El desenvolupament ha de ser també sostenible econòmicament (ha de promoure la distribució justa dels recursos), políticament (ha de garantir vies democràtiques i plurals de participació) i culturalment i èticament (ha de fomentar la cohesió social i fer possible el diàleg entre cultures).

És aquesta voluntat de sostenibilitat la que ha de guiar l'actuació dels fons, que s'orienta cap al desenvolupament humà i sostenible, cap a la defensa dels drets humans, cap a la promoció del poder local, cap a la democràcia participativa i la descentralització, i cap al diàleg intercultural. Aquest és el marc temàtic en què s'han de moure els diferents àmbits de treball dels fons: cooperació per al desenvolupament, ajuda d'emergència, sensibilització ciutadana i pressió política.

II. Cooperació al desenvolupament

La cooperació per al desenvolupament constitueix l'eix central del treball de solidaritat que poden fer els ajuntaments en el marc dels fons de cooperació. Convé distingir entre la cooperació per al desenvolupament pròpiament dita i altres formes de solidaritat, com són l'ajuda humanitària i l'ajuda d'emergència, tractats en el capítol següent. Allò que ha de definir la cooperació per al desenvolupament és la vocació de resoldre les necessitats estructurals que es troben rere les carències de les poblacions del Sud, la voluntat d'actuar de manera transformadora tant en el Sud com en el Nord (on hi ha d'haver una tasca d'educació i sensibilització) i l'establiment d'una relació d'igualtat en el treball, de manera que s'atenguin les demandes de la població que s'hauria de beneficiar d'aquestes accions.

La cooperació per al desenvolupament es tradueix en la identificació conjunta de necessitats, el finançament, la gestió, el seguiment i l'avaluació de projectes de cooperació en els països del Sud. S'ha de partir de la base que no tots els projectes tenen un mateix impacte sobre el benestar de les societats del Sud i que cal seleccionar entre diferents propostes i definir una línia d'actuació. Cal superar les limitacions de l'ajuda estatal, orientada als grans projectes i condicionada per interessos comercials, i marcar-se l'objectiu central de satisfer les necessitats bàsiques de la població.

Assemblea a la comunitat de El Palomar (Bolívia)

Tal com les defineixen els organismes internacionals, aquestes necessitats són alimentació, aigua potable, sanitat, educació i habitatge.

Els ajuntaments i els fons de cooperació poden tendir a especialitzar-se en la cooperació municipalista, és a dir, en el suport a les entitats locals dels països del Sud. Atesa la major proximitat dels poders públics locals a la ciutadania, és més factible que els recursos que es gestionen a través dels poders locals redundin a favor del benestar de la població que si aquests recursos es gestionen des dels governs centrals. El reforçament d'aquestes institucions suposa, a més, una bona opció per aprofundir en la democràcia i en la participació ciutadana.

Els projectes de cooperació que es financin i es gestionin han de respondre a una idea de cooperació no creadora de dependència, sensible a les demandes dels col·lectius vulnerables i responsable des del punt de vista ambiental.

Per tal que la cooperació per al desenvolupament respongui a l'objectiu de no crear dependència, els projectes que es financin i gestionin han de marcar-se l'objectiu de crear formes de producció, infraestructures o serveis que puguin mantenir-se de manera autònoma una vegada finalitzat el període de finançament. És a dir, projectes que creïn les bases d'un futur en què les comunitats receptores d'ajuda satisfacin les seves necessitats sense recórrer a l'ajuda procedent del Nord.

Juntament amb la no creació de dependència, la necessitat de participació dels beneficiaris és l'altra gran qüestió que han d'atendre els projectes. La intervenció de les comunitats del Sud en el moment de definir les seves pròpies necessitats és bàsica si es pretén esperonar un procés de desenvolupament que no caigui en sac foradat per un excessiu assistencialisme. A més, la participació implica corresponsabilitat: en tot projecte cal que hi hagi una implicació de la població que pot traduir-se en aportacions en materials, en coneixement o en mà d'obra i en el compromís de respecte a unes condicions referents a sostenibilitat, formació, situació de la dona, etc.

Els projectes de cooperació han de conduir a la satisfacció de necessitats bàsiques de forma directa o mitjançant l'impuls a les condicions que facin possible una millor resposta a les carències. Enfortir el poder local, enfortir els grups de bases o les xarxes existents afavoreix, a més curt o més llarg termini, el benestar de les persones i les comunitats. D'altra banda, la millora de les condicions de vida és inseparable per la lluita a favor dels drets humans i de la defensa dels valors democràtics.

El respecte ambiental és un altre dels imperatius bàsics del treball de cooperació. L'objectiu ha de ser la sostenibilitat, entesa com la capacitat de satisfer les necessitats d'avui sense posar en perill la capacitat de les generacions futures de satisfer les seves pròpies. Ha d'entendre's que no existeix una contradicció entre el respecte ambiental i el benestar humà, i cal aprofundir en la recerca de camins de creació d'aquest benestar humà amb menys generació i consum de recursos. En aquesta línia es troben projectes que incorporin aspectes com les energies renovables, la gestió forestal sostenible, l'agricultura ecològica, la recuperació de residus o la reutilització de l'aigua.

Projecte comunitari de conducció d'aigua potable a Somoto (Nicaragua)

El treball amb els col·lectius especialment vulnerables, desfavorits o oprimits ha de ser un altre eix bàsic de tota política de cooperació. La millora de les condicions de la dona i el suport a la seva autonomia i a la seva participació social és sempre una bona opció a favor de la infància, i del futur i el benestar del conjunt de la comunitat. La infància és, òbviament, un col·lectiu vulnerable, amb què cal treballar amb l'objectiu de la seva formació i la seva futura integració laboral i social. La defensa de les minories ètniques i dels pobles indígenes és, finalment, una aposta per la diversitat cultural i pels drets de tots els pobles.

Un altre aspecte a destacar, també en l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament, és el de la necessitat que les autoritats locals siguin sensibles a les demandes i propostes de la societat civil organitzada en aquest sector. En aquest sentit, és especialment interessant el treball amb aquells grups d'immigrants que s'organitzen per cooperar, des del Nord, amb la seva comunitat d'origen. Quan aquests grups proposen iniciatives de cooperació és molt important donar-los cobertura, ja que aquests poden contribuir a modificar la visió que es té de la immigració, tant en el país d'acollida com en el país d'origen dels mateixos immigrants. Aquestes accions poden ajudar a sensibilitzar la població d'acollida, ja que milloren el seu coneixement sobre les causes dels fluxos migratoris. De la mateixa manera, poden contribuir a millorar les condicions de vida en les comunitats d'origen i, així, donar alternatives a aquelles persones que encara no han emigrat.

És important no confondre aquest tipus d'accions, pròpies de la cooperació per al desenvolupament, amb aquelles que es fan per donar acollida als immigrants que

acaben d'arribar a les nostres terres. Ambdues són necessàries, cosa que fa estèril el debat sobre quines són més prioritàries. Tanmateix, sí que és important que, des de les institucions, s'entenguin com a accions a desenvolupar des de diferents marcs de treball. Així doncs, per abordar amb èxit la consecució d'accions de solidaritat amb aquelles persones que vénen a viure i treballar a la nostra regió, procedents del Sud geogràfic, és molt recomanable que des dels ens locals es defineixi, conjuntament amb les organitzacions d'acollida i amb els propis immigrants, una política específica d'integració que sigui diferenciada de la política de cooperació pròpiament dita. En aquest sentit, es fa necessari disposar d'una partida pressupostària específica per donar cos a aquesta política d'integració sense que això afecti l'aportació municipal del 0,7%.

III. Ajuda humanitària i ajuda d'emergència

Cada vegada més, per desgràcia, l'opinió pública identifica la solidaritat internacional amb les ajudes d'emergència amb què es respon als diferents tipus de catàstrofes que apareixen en els mitjans de comunicació: guerres, moviments massius de població, desastres naturals, etc. És necessari començar, novament, amb una precisió terminològica: la distinció entre l'ajuda humanitària i l'ajuda d'emergència.

L'ajuda humanitària és una resposta a situacions d'extrema pobresa, precarietat, guerra, fam, etc. que es produeix de manera més o menys permanent. L'ajuda humanitària prova d'oferir solucions a aquestes necessitats mitjançant recursos externs aportats pels "donants" (en els països del Nord) als "receptors" (en els països del Sud). No és

Campament sahrauí a Tindouf (Algèria)

una forma de cooperació adequada pels casos en què són possibles formes de treball que permetin que siguin les societats del Sud aquelles que protagonitzin l'esforç per millorar el seu desenvolupament humà. Tanmateix, aquesta pot ser una cooperació necessària en situacions límit que s'allarguin en el temps, com és el cas de poblacions refugiades. En aquest sentit, els fons de cooperació i solidaritat tenen una àmplia experiència de treball amb el poble sahrauí, donat que necessita l'ajuda humanitària internacional per poder continuar lluitant per la seva dignitat.

L'ajuda d'emergència, d'altra banda, cerca la satisfacció de les necessitats bàsiques que s'han revelat com a urgents a causa de situacions més imprevistes que estructu-

ral (encara que la vulnerabilitat pel que fa als desastres naturals o a les condicions de brot d'un conflicte són realitats estructurals). L'ajuda d'emergència no és, per tant, el tipus de cooperació en què millor pot incidir el treball que pot fer-se des dels ajuntaments i els fons de cooperació. És sobre tot un treball per entitats i per ONG que tenen experiència en aquest camp a més d'una capacitat important de resposta ràpida. En aquest àmbit, el treball d'ajuntaments i fons de cooperació s'hauria de centrar prioritàriament en la identificació i el finançament de projectes de desenvolupament que puguin ser mantinguts més tard per les comunitats propulsores i dinamitzadores dels esmentats projectes de manera que assentint les bases d'un benestar sostenible i sense dependència.

Tanmateix, hi ha situacions que requereixen actuacions d'ajuda d'emergència. D'una banda, totes les entitats que treballen en la solidaritat amb el Sud haurien de donar resposta a situacions de carències bàsiques massives com són les guerres i els desastres naturals. Els ajuntaments, per altra banda, no poden ser insensibles a la demanda social d'actuació que aquestes catàstrofes generen. Per tant, també cal que hi hagi una actuació d'ajuda d'emergència.

En qualsevol cas, des dels ajuntaments i els fons de cooperació pot fer-se una ajuda d'emergència amb característiques pròpies. D'aquesta manera, no es tractaria tant d'establir mecanismes per donar una resposta immediata, pel que es té una capacitat limitada, sinó més aviat de realitzar un treball de segona fase, o de segon moment, dirigida sobretot a l'esforç de rehabilitació i de reconstrucció. En vista d'una catàstrofe generada per motius bèl·lics o naturals, la cooperació municipal pot concentrar el seu treball en assentar les bases del futur, mitjançant activitats de rehabilitació i de reconstrucció d'infraestructures, d'agricultura, d'habitatge o d'enfortiment de les estructures locals (centres sanitaris, escoles...).

Per finançar aquestes actuacions, és possible la creació d'un fons d'ajuda d'emergència, al qual s'assigna un percentatge (per exemple del 10%) del total del pressupost que es maneja. A més d'aquesta quantitat, es pot treballar amb els recursos que es generen com a resposta de les pròpies situacions. Els ajuntaments i els fons poden participar o posar en marxa campanyes destinades a recaptar fons per àrees determinades, incidint en l'impacte social creat pels desastres humanitaris.

Més important que això és denunciar les causes estructurals que originen les catàstrofes o que amplifiquen el seu abast. Les causes d'unes inundacions, un terratrèmol o un huracà són naturals, però les conseqüències són sobretot socials, impactant directament sobre la vida de milers de persones, la majoria de les quals pertanyen a les classes més desfavorides. Els països empobrits afronten, doncs, situacions de risc on es combinen fenòmens naturals *inevitables* amb riscos i situacions de vulnerabilitat creats per models i per polítiques de desenvolupament determinades, que sí que es poden canviar. Així doncs, els efectes d'un desastre natural són directament proporcionals a la societat que els pateix. D'aquesta manera, com més pobresa, més vulnerabilitat, com més vulnerabilitat més riscos, i com més riscos, més catastròfics són els efectes.

IV. Sensibilització

Cada vegada més existeix la consciència entre les persones que treballen en grups i entitats de solidaritat amb el Sud que el treball que cal realitzar “allà”, sobre el terreny, ha de complementar-se amb un treball que convé realitzar “aquí”, és a dir, amb la ciutadania dels països del Nord. Aquesta consciència parteix del convenciment que per tal que es corregeixi el desequilibri existent entre el Nord i el Sud és necessari un canvi profund en la percepció que des d’aquí es té de la realitat del Sud i un coneixement de les causes d’aquest desequilibri. La sensibilització ciutadana ha de ser entesa com una altra forma de cooperació, en la mesura que és una altra estratègia dirigida a aconseguir una major equitat entre Nord i Sud.

Un component bàsic de tot treball de sensibilització és la informació. Poder oferir elements informatius contrastats, complementaris o crítics amb els quals difonen els mitjans de comunicació de masses o millor, fins i tot, possibilitar un diàleg entre dones i homes del Sud i del Nord, és la pedra angular sobre la qual s’assenta una nova visió del planeta. Moltes activitats que es realitzen en aquest àmbit tenen un caràcter bàsicament informatiu. En el cas de les campanyes, tenen lloc activitats de diferents tipus (actes informatius, actes simbòlics, actes reivindicatius...) durant un temps determinat i amb un objectiu precís.

Tant per les actuacions bàsicament informatives com per les campanyes, el ventall temàtic és molt ampli, ja que no es limita a les carències que normalment s’associen a la pobresa (seguretat alimentària, deficiències en sanitat o educació, etc.), sinó que han d’incloure’s qüestions relatives a les causes de l’empobriment econòmic, a la vulnerabilitat estructural d’aquestes regions, als conflictes bèl·lics, al respecte dels drets humans i als drets econòmics, socials i culturals dels pobles, a la diversitat cultural, etc.

El destinatari de les activitats que es fan en aquest camp ha de ser el conjunt de la població. Tanmateix, cal dissenyar actuacions específiques per sectors determinats. Cal posar un èmfasi especial en incidir en l’àmbit educatiu, que abraça des de l’educació infantil fins a la universitària, passant per l’educació d’adults. L’administració educativa recull la idea de la transversalitat de l’educació per a la pau,

Exposició sobre la realitat del Marroc

epígraf sota el qual s'inclou també l'educació per al desenvolupament. Els centres educatius, per tant, han d'incorporar aquests continguts al seu *currículum* i a la seva pràctica pedagògica. Des dels ajuntaments i els fons de cooperació es pot col·laborar en aquesta tasca, mitjançant l'elaboració de materials, l'oferiment d'activitats o el contacte amb l'ONG.

En un sentit més ampli, l'educació per al desenvolupament abasta totes aquelles accions amb què es pretén sensibilitzar la població sobre la realitat del Sud, sobre les seves causes i sobre els camins per incidir sobre aquesta realitat. Les actuacions que es poden fer són moltes: activitats específiques per associacions, sindicats i altres entitats, xerrades, exposicions, projeccions de diapositives, etc. La proximitat de la institució municipal a la ciutadania pot fer que aquestes iniciatives tinguin un ressò més gran, sobretot si aquestes accions s'han preparat, prèviament a la seva realització, amb aquesta part de la societat civil que ja està sensibilitzada.

No s'ha d'oblidar, finalment, la importància dels mitjans de comunicació. La presència en premsa escrita, ràdio i televisió permet evitar aquesta sensació que es fan convocatòries els destinataris de les quals acaben sent les persones que ja estan prèviament sensibilitzades. En aquest cas, la tasca d'ajuntaments i de fons ha de ser facilitar a aquests mitjans l'accés a les iniciatives locals de solidaritat amb el Sud. Ha d'existir, a més, un esforç per aconseguir, a través dels mitjans de comunicació, una projecció del treball que s'estigui desenvolupant.

V. Pressió política

De la mateixa manera que la sensibilització, la pressió política pot ser entesa com una altra forma de cooperació que es fa des d'“aquí” en lloc de fer-se sobre el terreny. Amb un mateix objectiu, que no és altre que el de reduir les desigualtats entre el Nord i el Sud, s'actua denunciant les causes polítiques i econòmiques que impliquen aquest desequilibri i fent propostes que permetin incidir sobre elles. La Crida de Bulawayo, citat anteriorment, afirma que *“els poders locals i regionals al Sud i al Nord han d'assumir la responsabilitat de pressionar als governs i parlaments per un canvi de les polítiques globals”*. Les qüestions sobre les quals es pot referir aquesta pressió són moltes: defensa dels drets humans i dels pobles, denúncia de la cultura de l'armamentisme i de les agressions militars, demanda de l'abolició del deute extern, denúncia d'un comerç mundial que és injust i de l'especulació financera existent, etc.

Els ajuntaments poden fer aquesta pressió mitjançant el suport als grups locals que treballin en aquesta línia i mitjançant pronunciaments del ple de la corporació. Les qüestions internacionals de pau i de solidaritat cauen, naturalment, fora de l'àmbit de les competències municipals, però qualsevol ajuntament pot, en exercici de la seva autonomia, aprovar mocions sobre aquestes qüestions. Aquestes resulten especialment útils si responen a alguna iniciativa o campanya que s'estigui duent fora de la institució. També poden resultar útils si algun col·lectiu pot utilitzar aquests pronunciaments institucionals per enfortir les seves reivindicacions. En aquest sentit, és interessant el precedent creat amb la campanya per a l'abolició del deute extern, on les mocions van ser elaborades i presentades en el ple municipal pels grups locals d'acció, aconseguint d'aquesta manera un doble objectiu; per una banda, una major difusió de les reivindicacions entre la societat i, per una altra, aprofundir en l'exercici de mètodes democràtics més participatius.

Les mocions sobre aquests temes han de plantejar, idealment, denúncies o demandes concretes. Poden resultar especialment positives aquelles que exigeixen el compliment d'alguna demanda avançada però que pot ser assumible: la signatura d'un

determinat tractat de control d'armes, per exemple. La construcció de la pau i de la solidaritat és sovint una qüestió de petits avenços i s'hi pot col·laborar des de l'àmbit municipal.

Campanya «Adéu a les armes»

La implicació des dels ajuntaments a favor dels països del Sud i de la pau serveix a més com a instrument de creació d'opinió en el si dels propis partits. En l'àmbit local, els representants polítics poden expressar-se sobre aquestes qüestions de forma molt més lliure, sense les pressions a què estan sotmesos els governs centrals. D'aquesta forma, els representants municipals poden exercir una pressió important sobre aquells que realment tenen poder de decisió. Els representants de la campanya duta a terme per Amnistia Internacional, Greenpeace, Metges Sense Fronteres i Intermón a favor de la transparència en el comerç d'armes reconeixen la importància d'aquests suports rebuts des d'institucions locals i autonòmiques (FISAS, 1997).

PART IV

INSTRUMENTS TÈCNICOPOLÍTICS

I. Agermanaments

Els agermanaments, entesos com a mecanismes que permeten la relació entre entitats locals de diferents Estats, van aparèixer d'una manera formal després de la Segona Guerra Mundial entre aquells pobles que havien estat enfrontats durant el conflicte bèl·lic. Aquests enllaços possibilitaren, en el seu moment, que els membres de cadascun dels pobles agermanats poguessin dissipar els seus recels, entalessin relacions de confiança i es poguessin reconciliar. A partir de la generalització i formalització d'aquest fenomen entre pobles europeus neix el que es vindria a anomenar cooperació descentralitzada, que en el seu inici s'expressa a través d'aquest instrument anomenat agermanament.

A partir dels anys seixanta, els agermanaments canvien la seva naturalesa, ja que les entitats locals europees es comprometen a realitzar accions concretes de solidaritat amb localitats de països fora del continent. Així, comencen a proliferar contactes entre pobles del Nord amb pobles del Sud dels que, a més de la promoció de relacions horitzontals més participatives entre els pobles, s'aconsegueix fer de l'agermanament un vehicle de cooperació i solidaritat directa. En aquest instrument se l'ha denominat agermanament-cooperació. A l'Estat espanyol aquests agermanaments-cooperació apareixen des dels primers dies de la recuperació de la democràcia, a finals dels anys setanta, sobretot amb aquells pobles amb els quals es tenia una relació històrica, com són els d'Amèrica Llatina i els del Nord d'Àfrica.

L'agermanament-cooperació és un vincle entre entitats locals (normalment municipis, però també altres com comarques, mancomunitats, districtes, etc.) que tenen la voluntat de compartir valors i recursos. Els agermanaments poden tenir lloc entre dos o més comunitats: diversos municipis del Nord poden agermanar-se amb una mateixa localitat del Sud per dur a terme un projecte de cooperació que d'una altra manera seria inviable. També és possible que un municipi del Nord estigui agermanat amb més d'una localitat del Sud.

Per tal que un agermanament tingui sentit ha d'evitar-se que quedi reduït a un caràcter merament simbòlic o protocolari. Unes quantes fotos i algun viatge no justifica que dues localitats s'autodenominin germanes. L'agermanament ha de tenir també una dimensió econòmica i, en aquest sentit, és una forma de cooperació des del Nord cap al Sud. La transferència de recursos és, doncs, un dels elements bàsics d'un agermanament.

Però un agermanament ha d'anar molt més allà del mer finançament de projectes. Ha de ser, abans que res, una ocasió per a l'apropament entre gents d'una i una altra localitat. La cooperació per al desenvolupament és, d'aquesta manera, un dels components d'un programa més ampli de diàleg i de coneixement entre cultures diferents. Més que les altres formes de cooperació, l'agermanament obté tot el seu sentit quan és participatiu tant en la població del Nord com en la del Sud. En aquest sentit, l'agermanament posa de manifest els avantatges de la cooperació descentralitzada com a cooperació horitzontal: d'igual a igual, intercanvi en què les dues parts aprenen i s'enriqueixen.

L'agermanament ha de suposar un intercanvi global i sectorial: per una part s'estableix una relació entre les institucions de cadascuna de les localitats i per una altra entre diferents sectors de la societat civil. La col·laboració entre els representants dels pobles i de les ciutats permet que cada municipi aporti la seva experiència perquè pugui ser aprofitada per l'altre. Aquest contacte fa possible una cooperació orientada cap a tasques específicament municipals que poden resultar rutinàries al Nord, però que per als pobles del Sud suposen encara un esforç considerable: formació i assessorament en administració i gestió, millora de recursos humans i tècnics, serveis municipals (infraestructura urbana, ordenació territorial, abastiment d'aigua, recollida i tractament de residus), activitats culturals i esportives, suport jurídicopolític a la corporació local, etc.

L'apropament entre les societats de cadascun dels pobles o de les ciutats ha de tenir lloc de manera sectorial. Resulta especialment valuós establir llaços entre els centres educatius i, quan hi són, les universitats. L'intercanvi d'experiències educatives i de coneixements entre centres del Nord i del Sud és una de les millors maneres d'iniciar un efectiu apropament cultural. En aquests "agermanaments entre escoles" participen, a més de l'alumnat, el professorat i els pares i mares, de manera que funcionen com a centres de difusió de tot el procés d'agermanament. Aquestes activitats tenen, a més, un alt valor formatiu (de formació en valors, especialment) per als alumnes i estudiants de les nostres escoles del Nord. La col·laboració entre centres escolars i universitaris pot donar lloc a projectes específics de cooperació en l'àmbit educatiu, com ara el suport a la formació, dotació d'escoles, etc.

És important promoure la participació del teixit associatiu de les dues localitats que fa possible que la solidaritat que és a la base de l'agermanament impregni el conjunt de la societat. L'agermanament proporciona un marc dins del qual es relacionen entre si l'ONG, sindicats, grups ecologistes, associacions de dones, associacions culturals o entitats esportives del Nord i del Sud.

En qualsevol cas, cal tenir present que un agermanament és un vincle entre institucions i que, per tant, correspon a la institució local coordinar tot aquest teixit social i promoure la participació ciutadana. Per aquesta tasca, i per totes les relacionades amb l'agermanament, els ajuntaments que són socis d'un fons de cooperació compten amb l'experiència i el suport tècnic que aquest fons els ofereix.

Un agermanament suposa un marc estable de cooperació amb una vocació de continuïtat en el temps. Arribar fins a ell ha de suposar un procés previ d'apropament i coneixement mutu. Moltes vegades és millor passar per una fase prèvia, en què ja hi ha un treball de cooperació i un intercanvi entre les dues parts, abans de signar l'agermanament. Per això, moltes entitats opten per signar convenis de cooperació municipal com pas previ a l'establiment de relacions més continuades que suposen els agermanaments. En aquest cas s'acorda una cooperació directa entre ambdós municipis a curt termini, que es pot traduir en projectes concrets de caràcter municipalista. Després d'un període de treball conjunt, si aquest resulta satisfactori per a les dues parts, s'estableix l'agermanament, el qual, per donar la rellevància que li correspon i per quedar consolidat, ha de ser ratificat per un acord del ple de la corporació corresponent.

CONVENI D'AGERMANAMENT ENTRE LES POBLACIONS DE CÁRDENAS (NICARAGUA) I MALGRAT DE MAR

Tenint en compte que un millor coneixement de la problemàtica amb la qual es troba un país en vies de desenvolupament ha d'ajudar a fomentar la solidaritat i els ajuts de la població de Malgrat de Mar que, voluntàriament, es presta a estrènyer aquests vincles de cooperació entre ambdues ciutats.

Tenint en compte que un intercanvi d'experiències serà beneficiós per a les dues ciutats agermanades i conscients que les normes generals del Dret Internacional estan per sobre de les del Dret Nacional, l'alcalde de Malgrat de Mar, Sra. Conxita Campoy i Martí, i l'alcalde de Cárdenas (Nicaragua), Llicenciat Luís Armando Torrentes Cerda, basant-se en els contactes i les experiències viscuts fins ara i que s'han encaminat cap al desenvolupament socioeconòmic i cultural, hem decidit subscriure el següent Conveni:

1. Ambdues parts iniciaran una cooperació en la qual s'inclourà un ampli intercanvi d'informacions, experiències i iniciatives que abastaran no tan sols l'àmbit social i cultural sinó també l'administratiu. Aquests intercanvis es faran en un clima d'amistat i de fraternitat.
2. Tenint en compte la particular situació en què es troba Cárdenas, la població de Malgrat de Mar, sempre en la mesura de les seves possibilitats, tractarà de promoure projectes que contribueixin a millorar el nivell de vida dels habitants de Cárdenas.
3. Ambdues parts acorden en enviar-se recíprocament experts tant pel que fa a assessorament i formació com per intercanviar experiències respecte a l'organització i al funcionament de l'administració Municipal, inclosos els Serveis Municipals com són empreses, serveis sanitaris i d'abastament d'aigua, transport terrestre i aquàtic, serveis socials, infraestructura social i productivitat, construcció i manteniment dels vials, formació escolar i tècnica, organització del comerç, planificació urbana i tota altra activitat municipal. Es pretén arribar a un intercanvi cultural viu, ja que és sabut per experiència que d'aquesta manera s'arriba en gran manera a intensificar el coneixement i el respecte mutu entre les persones.
4. Aquest intercanvi no ha de quedar limitat a l'àmbit oficial, sinó que tots dos ajuntaments fomentaran els intercanvis, la cooperació i els agermanaments entre les diferents organitzacions, institucions i iniciatives de la vida social, política i cultural d'ambdues poblacions.
5. Per tal de poder portar a terme aquest Conveni, les dues ciutats germanes s'esforçaran a assolir que les institucions, organitzacions i empreses interessades mantinguin contactes entre elles, facilitant els ajuts que calguin per poder elaborar programes concrets de cooperació.
6. Als habitants de Cárdenas i de Malgrat de Mar se'ls informarà abastament sobre la situació social, política i cultural de les respectives ciutats germanes, portant a terme ambdues parts una intensa tasca informativa: a Malgrat de Mar el Comitè de Solidaritat i a Cárdenas el Comitè Nicaragüense de Solidaridad. Els

respectius ajuntaments facilitaran locals, propaganda i accés als mitjans de comunicació i, fins i tot, finançament municipal per aquesta finalitat.

7. Es crearà una Comissió de seguiment i coordinació d'aquest Conveni. A Malgrat de Mar aquesta Comissió estarà formada pel Comitè de Solidaritat i membres de l'ajuntament, i a Cárdenas pel Comitè Nicaragüense de Solidaritat i components de la Municipalidad d'aquella ciutat. Aquesta Comissió vetllarà perquè es compleixi el Conveni i mantindrà contactes periòdics per facilitar-ne el seu bon funcionament.

8. Tots dos ajuntaments es comprometen a donar suport, informar i denunciar a l'opinió pública, de les seves respectives poblacions, de tots els problemes econòmicosocials, catàstrofes naturals, agressions militars de tercers països, etc. mitjançant declaracions i compromisos públics que demostrin el recíproc recolzament i l'esperit de solidaritat i d'agermanament entre Cárdenas i Malgrat de Mar.

9. Cada Ajuntament posarà el nom de la ciutat germana a un carrer o a una plaça. D'igual manera, també es posarà el nom de la ciutat germana a un Institut, Patronat o organisme municipal de cada ciutat.

10. Ambdues parts contribuiran recíprocament a dotar de vida a aquest Conveni, tractant de coordinar al màxim les seves respectives tasques.

Aquest conveni es farà en dos originals en cadascuna de les llengües, el català i el castellà, donant fe per igual a cadascun dels textos. Cadascuna de les ciutats rebrà un original en català i un altre en castellà.

Malgrat de Mar, 11 de febrer de 1999

Llicenciat Luís Armado Torrentes Cerda,
Alcalde de la Municipalidad de Cárdenas

Conxita Campoy i Martí,
Alcaldeessa de Malgrat de Mar

Amb la intervenció de:

Juana Isabel Cerda Marengo,
Secretaria del Consejo Municipal

Emili Tapia i Sola,
Secretari de l'Ajuntament de Malgrat

CONVENI D'AGERMANAMENT ENTRE EL DEPARTAMENT DE NUEVA SEGOVIA (NICARAGUA) I LA MANCOMUNITAT DEL PLA DE MALLORCA (ESTAT ESPANYOL)

La *Mancomunitat del Pla de Mallorca* (Estat espanyol), d'ara endavant la Mancomunitat, representada pel seu President, el senyor Antoni Pascual i Ribot, la *Asociación de Municipios de Nueva Segovia* (Nicaragua), d'ara endavant AMUNSE, representada per la batlessa d'Ocotal, capital departamental, la senyora Marta Adriana Peralta,

i el *Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació* (Estat espanyol), d'ara endavant el Fons, representat pel seu president, el senyor Sebastià Cerdà i Capó.

Amb el desig de promoure una cooperació real i efectiva entre ambdós territoris, acorden establir l'agermanament entre Nueva Segovia i la Mancomunitat, amb els següents objectius:

- Facilitar el coneixement mutu entre els pobles de Nueva Segovia i la Mancomunitat.
- Promoure, en el marc de la cooperació municipalista, accions orientades cap al desenvolupament sostenible.
- Impulsar els drets humans i reforçar les institucions locals com element de cohesió dels municipis i de la societat civil.
- Sensibilitzar i informar a la societat civil de Nueva Segovia i del Pla de Mallorca per tal de fomentar la seva participació en activitats que sustentin i consolidin l'agermanament.
- Donar a conèixer a la Mancomunitat del Pla els problemes que pateixen els països del sud i les causes que els produeixen.

Considerant que per ésser eficaç, aquesta cooperació necessita d'un marc estructurat i detallat quant a objectius, mitjans i obligacions de les parts, acorden establir aquest conveni en el qual s'assumeixen els següents compromisos:

La Mancomunitat es compromet a:

- En la mesura de les seves possibilitats, aportar recursos econòmics a través del Fons, consignats per a projectes de cooperació que promoguin accions de desenvolupament econòmic, social, cultural i ambiental.
- Respectar l'orientació dels projectes sol·licitats per AMUNSE, sempre que aquests siguin compatibles amb els objectius de l'agermanament.
- Comunicar a AMUNSE, de la forma més aproximada possible, la quantia dels recursos econòmics que destinarà anualment a l'agermanament, perquè els projectes que aquesta presenti puguin respondre a les expectatives reals.
- Desemborsar els fons en les dates previstes per tal que els projectes presentats per AMUNSE puguin executar-se de forma oportuna.

AMUNSE es compromet a:

- Crear un comitè departamental d'agermanament on estiguin presents, a més de la *Asociación de Municipios de Nueva Segovia*, altres associacions i grups locals de la societat civil que treballin en el departament de Nueva

Segovia. Aquest comitè serà un òrgan consultiu que col·laborarà en la definició dels objectius de l'agermanament i en l'avaluació de les seves accions.

- Estudiar les necessitats de la zona i formular un pla de desenvolupament en el qual es puguin incloure els projectes específics.
- Implicar els beneficiaris dels projectes en la concepció, elaboració, execució, gestió, seguiment i avaluació dels programes i de les activitats a què aquests es comprometen.
- Presentar una memòria anual de les activitats generades amb les aportacions fetes, amb les justificacions pertinents i els avals locals que puguin garantir que el treball realitzat respon a les necessitats expressades.
- Vetllar perquè els recursos aportats per la Mancomunitat siguin destinats als projectes previstos i consultar a les altres parts en cas que es cregui necessari canviar el seu destí original.
- Garantir que no hi hagi cap tipus de discriminació en l'elecció dels beneficiaris dels projectes per raó de raça, origen ètnic, sexe, llengua, religió, nacionalitat, situació familiar o social o conviccions polítiques.

El Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació es compromet a:

- Prioritzar els projectes que es dirigeixin cap al desenrotllament dels serveis bàsics que garantissin el desenvolupament.
- Aportar recursos rebuts de la Mancomunitat i/o dels ajuntaments que la formen, perquè els projectes no siguin una intervenció aïllada, sinó que configuren un ampli i coherent projecte integral de cooperació per a un desenvolupament equilibrat i sostenible.
- Garantir el seguiment i el suport als projectes mitjançant l'oficina que disposa el Fons a Managua, perquè aquests compleixin les finalitats generals fixades en aquest document i arribin a llurs fites.
- Informar els responsables de la Mancomunitat, sempre que aquests ho sol·licitin, del desenvolupament dels projectes finançats amb llurs recursos.

La durada d'aquest agermanament és indefinida i es prorrogarà tàcitament cada any a excepció que una de les parts no desitgi la seva continuació. En aquest cas, la part interessada en rescindir-lo ho comunicarà a les altres parts dos mesos abans de finalitzar l'any.

I com a prova de conformitat amb tot l'expressat anteriorment, se subscriu aquest conveni per triplicat a Petra, el vint de maig de mil nou-cents noranta-nou.

Per l'Asociación de Municipios de Nueva Segovia
Marta Adriana Peralta

Per la Mancomunitat del Pla de Mallorca
Antoni Pascual i Ribot

Pel Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació
Sebastià Cerdà i Capó

II. L'aportació municipal a la cooperació

L'any 1972, l'Assemblea General de les Nacions Unides va recomanar que les nacions «desenvolupades» destinessin un 0'7% del seu Producte Interior Brut (PIB) a la cooperació amb els països «en vies de desenvolupament». A la crida original de l'any 1972, s'establia l'objectiu que les nacions industrialitzades transferissin un 1% de la seva riquesa als països empobrits: un 0'7% hauria de ser aportat des dels governs i un 0'3% des de la societat civil. Des d'aleshores, el 0'7 ha estat la xifra emblemàtica d'allò que els països del Nord han de destinar als països del Sud, una espècie de compromís moral el compliment del qual cal que s'exigeixi als governs. La gran majoria dels països industrialitzats s'han mantingut per sota del compromís del 0'7%: només Dinamarca, Finlàndia, Suècia i Noruega s'han situat, al llarg dels darrers anys, per sobre de l'objectiu. El percentatge global del que s'aporta des de tots els països donants va créixer durant els primers anys, però en els darrers anys ha experimentat una tendència al descens. A l'Estat espanyol, el percentatge del PIB destinat a cooperació fa anys que està estancat al voltant del 0,23 %. Tot això és més greu si es té en compte, com s'ha dit anteriorment, que el desequilibri entre Nord i Sud no ha fet més que créixer. Això vol dir que si actualitzéssim el percentatge del PIB en la mateixa proporció, el 0'7 % dels anys setanta, en aquests moments seria molt superior. Segons l'Exsecretari General de la UNESCO, el Sr. Federico Mayor Zaragoza, aquesta xifra se situaria entorn al 3,5% del PIB dels països del Nord.

El 0'7% va servir com a bandera a les reivindicacions d'una major implicació de les institucions en la cooperació amb el Sud. Com s'ha dit anteriorment, les acampades «del 0'7% i més» de 1994 van obtenir una gran ressonància social i mediàtica en el nostre país. Des d'aleshores, hi ha hagut molt poc avenç respecte a les aportacions del govern central, però sens dubte aquestes mobilitzacions varen tenir una enorme importància en el gran salt que es va donar per tal que les administracions locals i autonòmiques també participessin d'aquest esforç.

El 0'7% és més un emblema que una xifra normativa del que ha d'aportar una institució. El que era un percentatge sobre el PIB es transforma, en l'aplicar-ho a les aportacions d'institucions autonòmiques i locals, en un percentatge sobre el pressupost de la pròpia institució. Té més caràcter de límit inferior (és a dir, d'exigència de mínims) que de límit superior, ja que són moltes les institucions locals que estan fent aportacions del 0'8, del 0'9 i fins i tot de l'1 per cent. La importància que ha adquirit aquesta xifra no ha de conduir a anteposar la quantitat a la qualitat. En aquest sentit, els ajuntaments haurien de valorar el treball fet amb garanties i el progrés cap a la xifra del 0'7%.

És important que el diner que es destini a cooperació figurei en una partida específica i permanent; d'aquesta manera s'estableix amb claredat l'objectiu d'aquests fons, i es promou la seva continuïtat en el temps. El càlcul del 0'7 % pot ser llegit tècnicament de formes diferents. El total sobre el que s'aplica el percentatge pot incloure o no el pressupost de les empreses públiques depenents de la institució, pot prendre

com a referència el pressupost inicial de l'any o pot anar augmentant a mesura que hi ha incorporacions, etc.

Tot i així, es recomana que aquest càlcul es faci sobre els ingressos propis de l'ajuntament. Així doncs, excepte per aquells ens que se situen dins de l'àmbit foral, això significaria respectar tots els impostos directes (capítol I), els impostos indirectes (capítol II), i els ingressos patrimonials (capítol V) del pressupost consolidat d'ingressos. Del capítol de taxes i altres ingressos (capítol III) caldria considerar-lo tot excepte les contribucions especials (article 36), les quotes d'urbanització (concepte 396), els reintegraments (article 38) i les taxes o preus per transport urbà i per abastiment d'aigua a domicili (part de l'article 34).

Tanmateix, el percentatge sobre el pressupost no és l'única mesura per conèixer el que s'aporta des d'un municipi. Els objectius a assolir, o la comparació entre uns municipis i altres, pot fer-se també a partir de la quantitat de diners aportada a cooperació per habitant i any.

III. Un responsable municipal de cooperació

Alhora que es crea una partida específica de cooperació per al desenvolupament, és convenient designar un regidor responsable. A la majoria dels casos, serà un regidor de l'equip de govern municipal qui tindrà al seu càrrec aquesta i altres àrees. L'important és que hi hagi un responsable polític, al marge que hi pugui haver tècnics municipals que treballin en la qüestió.

Mitjançant el responsable de cooperació, es canalitzaran a l'ajuntament les inquietuds lligades a cooperació. No es tracta de complicar l'organigrama municipal, sinó de garantir que els grups de ciutadans que treballen en el camp de la solidaritat tinguin un interlocutor permanent, de manera que la ciutadania pugui reconèixer qui és el responsable d'aquesta funció. Aquesta persona, a més, serà l'encarregada de coordinar les actuacions municipals en aquest camp, durà a terme un seguiment dels acords i del seu compliment i garantirà la continuïtat dels programes.

IV. Mocions

A l'apartat de pressió política ja s'ha fet referència a les mocions com a instruments a utilitzar per desenvolupar aquesta tasca. Mitjançant una moció, un ajuntament o una altra institució poden pronunciar-se sobre una qüestió que cau fora de l'àmbit de les seves competències. El camp de possibles temàtiques de les mocions és immens: drets humans, desarmament, justícia internacional, relacions econòmiques internacionals, etc.

Les mocions són instruments útils, però cal evitar el risc que la seva aprovació es converteixi en quelcom mecànic, una declaració més de bones intencions l'aprovació de la qual no tingui cap incidència. Per això, és preferible aprovar mocions que vagin lligades a alguna campanya que algun grup local estigui duent a terme en la localitat, o bé mocions sobre qüestions candents d'actualitat, en les que el pronunciament d'una institució pugui ser una aportació més a un estat d'opinió favorable a aquestes qüestions. Sempre que sigui possible, i amb la voluntat d'aprofundir en la democràcia participativa, seria convenient que aquestes mocions poguessin ser elaborades i presentades conjuntament amb aquelles entitats locals que estan treballant en aquest tema. Les mocions també resulten útils quan són utilitzades per campanyes d'àmbit ampli (estatal o internacional) que tenen interès en recopilar el màxim nombre de suports socials i institucionals per a la consecució dels seus objectius. Pot ser el cas, per exemple, de les campanyes com les que s'han dut a terme a favor de la transparència en el comerç d'armes o de l'abolició del deute extern dels països empobrits, que han donat lloc a moviments ciutadans amb una important repercussió. Encara que facin referència a assumptes que cauen fora de l'àmbit propi de la institució, les mocions han de conservar el seu caràcter de propostes: per aquest motiu, sovint és preferible que s'exigeixi algun avenç possible (encara que sembli limitat) que fer reclamar el millor dels móns. Per posar un exemple: pot ser més útil sumar-se a l'exigència de control parlamentari en la venda d'armes (que és un pas necessari cap el desarmament) que demanar el desmantellament de tots els exèrcits.

MOCIÓ DE DENÚNCIA I CONDEMNA DE LA VIOLACIÓ SISTEMÀTICA DELS DRETS HUMANS A AFGANISTAN

L'Associació per a l'Assistència Humanitària de les Dones i dels Infants de l'Afganistan (Humanitarian Assistance for the Women and Children of Afghanistan), a través de la Plataforma de Suport a l'Afganistan a Catalunya, es va constituir després del viatge a l'Afganistan de tres catalanes que es van fer passar per afganeses i van visitar la xarxa clandestina d'escoles i d'assistència sanitària per a dones que existeix dins del país. Amb aquesta organització catalana, hi col·laborem en la difusió i la denúncia de la situació de la dona en aquest país asiàtic, conjuntament amb el Programa de la Dona.

L'Associació HAWCA-Catalunya, dins de la seva campanya de denúncia i suport, ha presentat diferents projectes de cooperació, d'ajuda humanitària i d'infraestructures a les institucions catalanes -Generalitat, ajuntaments, sindicats- i a les organitzacions cíviques en general, i requereix de totes elles el suport tant de difusió i denúncia com d'ajut econòmic.

Atès que en aquest marc ens han presentat una proposta de moció perquè la fem nostra els diferents ajuntaments institucions catalanes, a proposta de les regidores de Relacions Externes i Cooperació per al Desenvolupament, del Programa de la Dona, la comissió Informativa presenta la següent declaració per a la seva aprovació pel Ple de la Corporació, declaració que es fonamenta en els següents antecedents.

1. L'Afganistan fa més de vint anys que està en guerra després de la invasió de la Unió Soviètica el 1979 i el posterior inici d'una guerra civil entre diferents faccions islamistes del país. En l'actualitat, la facció radical sunnita dels talibans controla el 95% de l'Afganistan, i l'Aliança del Nord, dirigida per Ahmed Shah Masoud -que també és islamista radical-, el 5%.
2. Davant d'això, ara els talibans reclamen ser reconeguts per les Nacions Unides i amb aquesta finalitat han engegat contactes diplomàtics amb diversos països, com ara França, els Estats Units i Rússia. També han iniciat una campanya de rentada d'imatge. Han anunciat una flexibilització del seu règim repressiu contra les dones, han decretat la prohibició del cultiu d'opi a les zones sota el seu domini i prometen als inversors estrangers l'exempció de taxes i impostos durant un període de cinc a deu anys.
3. Els talibans són estudiants de la religió que es van crear a escoles religioses del Pakistan finançades per tercers estats, amb l'objectiu de disposar d'una facció islàmica, eficaç i fàcilment manejable que permetés a aquests països el control de l'Afganistan.
4. Actualment, només el Pakistan, l'Aràbia Saudita i els Emirats Àrabs Units reconeixen internacionalment el règim dels talibans. Aquests tres països els donen suport econòmic i militar, especialment el Pakistan, que té 10.000 soldats del seu exèrcit regular lluitant al seu costat al front de guerra. La font d'ingressos més important d'aquesta facció radical, però, és la venda de droga.

5. L'Afganistan és el principal productor d'opi del món, segons les Nacions Unides. L'opi es transforma en heroïna a refineries del Pakistan. A més, el país té una gran importància estratègica com a territori per on hauria de passar l'oleoducte que fes possible l'explotació de les reserves de gas i petroli de les repúbliques exsoviètiques i el seu transport fins al port pakistanès de Gwadar.
6. Burhanidín Rabbani, de la facció rival de l'Aliança del Nord, continua sent el president legítim de l'Afganistan, amb representació a les Nacions Unides. Per la seva banda, l'Aliança del Nord té el suport militar i econòmic d'Iran, Índia, Rússia i, fins fa poc, de França).
7. La població civil afganesa desqualifica per un igual la facció radical dels talibans i l'Aliança del Nord de Ahmed Shah Masoud, per les seves reiterades violacions dels drets humans durant la guerra civil. Com a alternativa de pau, proposen la constitució d'una Loya Jirga (Gran Assemblea), òrgan consultiu tradicional afganès, amb representació de totes les forces democràtiques afganeses que existeixen en l'actualitat a la clandestinitat i que no han participat en la guerra civil.
8. Com a precedent democràtic, l'Afganistan compta amb la Constitució de 1964, que va ser promulgada pel rei Zahir Shhah i ratificada per una Loya Jirga, i que establia un sistema legal laic per damunt de la llei islàmica Shaaria i la igualtat legal per als homes i les dones. El 1965 es van celebrar eleccions generals a l'Afganistan i es va escollir un parlament de 216 membres, entre els quals hi havia quatre dones.
9. L'Afganistan té en l'actualitat uns 22 milions d'habitants. Un milió i mig més d'afganesos viuen refugiats al Pakistan; dos milions, a l'Iran, i un nombre sense determinar a països occidentals.
10. Davant d'aquesta situació, la nostra ciutat i el nostre país no es poden quedar impassibles i han d'actuar per exigir el respecte dels drets humans, la pau i la restauració de la democràcia a l'Afganistan.
11. Atès que els talibans han imposat un règim de terror a l'Afganistan que nega qualsevol dret a les dones, i que la facció radical de l'Aliança del Nord de Mullah Muhammad Rabani ha violat reiteradament els drets humans durant els anys de guerra civil.
12. Atès que l'Afganistan viu en guerra crònica des de 1979 i que les Nacions Unides no han decretat mai un embargament d'armes contra el país.
13. Atès que el Pakistan i l'Aràbia Saudita donen suport econòmic i militar als talibans, i l'Iran, a l'Aliança del Nord. I atès que l'Estat espanyol exporta armes a aquests tres països, segons dades de la Càtedra Unesco per la Pau i els Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona. D'acord amb aquesta font, l'any 2000 l'empresa Bazán va negociar la venda de fragates F-100 a l'Aràbia Saudita, i en anys anteriors la de submarins Scorpene al Pakistan, i de patrulleres Cormoran i recanvis de canons per a la Marina a l'Iran. El 1999 la companyia CASA va signar un contracte amb l'Aràbia Saudita per proporcionar a aquest país avions de transport N-235. Així

mateix, durant el primer semestre de 1999 l'Estat espanyol va vendre municció al Pakistan per valor de 43 milions de pessetes.

14. Atès que l'Estat espanyol manté relacions comercials amb el Pakistan, que és el principal transformador de l'opi afganès en heroïna.
15. Atès que França ha iniciat contactes amb els talibans per reconèixer el seu règim internacionalment i aconseguir d'aquesta manera el seu beneplàcit per construir un oleoducte que travessi l'Afganistan i explotar les reserves de gas i petroli de les repúbliques exsoviètiques.
16. Atès que el rei afganès Zahir Shah -destituït el 1973- ha intentat convocar, sense èxit, una Loya Jirga (Gran Assemblea) amb representació de tots els partits democràtics afganesos, l'últim intent va ser el novembre de 1999 a Roma i en l'actualitat una nova delegació torna a intentar de trobar suport per a aquesta iniciativa.
17. Vist que el Parlament Europeu va aprovar el 5 d'octubre de 2000 una resolució de condemna del règim talibà que instava el govern pakistanès a posar fi a les seves ingerències a l'Afganistan.
18. Vist que el Consell de Seguretat de les Nacions Unides va aprovar el 15 d'octubre de 1999 la resolució 1267/79 que prohibeix els vols internacionals de la companyia aèria afganesa Ariana i congela els fons i els recursos financers dels talibans mentre aquests no lliuren als Estats Units el terrorista saudita Ossama bin Laden –al qual donen asil–, i no pas a la violació dels drets humans d'aquesta facció islàmica.
19. Atès que l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) ha reduït la seva ajuda als refugiats afganesos de cent milions de dòlars anuals a només dotze des del final de la guerra de l'Afganistan contra l'URSS.
20. Atès que el Govern espanyol no s'ha pronunciat oficialment sobre el conflicte de l'Afganistan ni sobre la situació de la població civil d'aquest país.

Per tot això el Ple de l'Ajuntament acorda:

Primer. Condemnar, per la seva violació dels drets humans, totes les forces fonamentalistes que lluiten a l'Afganistan, tant els talibans com els partits radicals de la facció rival de l'Aliança del Nord, dirigida per Mullah Muhammad Rabbani.

Segon. Exigir a les Nacions Unides un embargament d'armes a l'Afganistan.

Tercer. Reclamar del govern que prohibeixi l'exportació d'armes de l'Estat espanyol al Pakistan, l'Aràbia Saudita i l'Iran, i a la resta de països que donen suport a qualsevol de les dues faccions rivals que s'enfronten a l'Afganistan, com ara els Emirats Àrabs Units, Rússia, l'Índia i les repúbliques exsoviètiques de Turkmenistan, Uzbekistan i Tajikistan.

Quart. Instar les Nacions Unides a sancionar els països que interfereixen en el conflicte afganès i donin suport a qualsevol de les faccions rivals de la guerra.

Cinquè. Pressionar el Pakistan a través de la seva ambaixada a l'Estat espanyol perquè deixi de donar suport als talibans.

Sisè. Reclamar del govern de l'Estat espanyol que trenqui totes les seves relacions comercials amb el Pakistan per ser el principal país beneficiari de la venda i transformació de l'opi afganès en heroïna.

Setè. Expressar a França el rebuig de l'Estat espanyol a la seva intenció d'iniciar relacions diplomàtiques amb els talibans. Fer el mateix amb la resta de països que s'ho plantegin.

Vuitè. Instar les Nacions Unides a posar en primer terme el respecte dels drets humans per resoldre el conflicte afganès, i no pas els interessos econòmics i estratègics.

Novè. Exigir a les Nacions Unides el desarmament de les dues faccions que lluiten a l'Afganistan i la convocatòria d'una Loya Jirga (Gran Assemblea) que estigui formada pels partits democràtics afganesos que existeixen en la clandestinitat i que no han participat en el conflicte.

Desè. Demanar un augment dels pressupostos de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats destinat a ajudar els refugiats afganesos al Pakistan i l'Iran.

Onzè. Donar coneixement d'aquests acords al Parlament de Catalunya, al Govern de la Generalitat de Catalunya, al Govern de l'Estat espanyol, al Parlament Europeu i a les Nacions Unides.

Dotzè. Presentar a Molins de Rei Solidària el projecte Cursos d'Alfabetització i de Salut Bàsica per a Dones a l'Afganistan, perquè és cofinanci a través del Fons Català de Cooperació per al Desenvolupament (projecte al qual es donarà suport des de diferents ajuntaments de Catalunya).

Tretzè. Traslladar aquests acords a totes les entitats, agents socials i institucions que recull el mateix document transcrit, així com a les ONG que conformen Molins de Rei Solidària, a la Federació de Municipis, a l'Institut Català de la Dona, al Fons Català de Cooperació per al Desenvolupament i a l'Associació HAWCA-Catalunya.

La qual cosa us comunico per al vostre coneixement i efectes.

El secretari,

Manuel Paz i Taboada

Molins de Rei, 19 de març de 2001

V. Consells de cooperació

Els consells de cooperació són els instruments que coordinen la política de cooperació que es desenvolupen tant en l'àmbit municipal, com en l'autonòmic o l'estatal. En els consells participen tant els agents socials compromesos amb la solidaritat com l'equip responsable de la política de cooperació en l'àmbit tècnic i polític. Els consells, per a que puguin ser realment útils, han de ser crítics si no s'estan duent a terme les polítiques que s'han consensuat en el seu si.

Aquests instruments de participació ciutadana són molt interessants en l'àmbit municipal, quan el pressupost que dedica una entitat local a cooperació és suficientment important, ja que en ells es pot aprofundir en la democràcia, a través de la participació ciutadana en els pressupostos. En els consells es poden definir, entre altres coses, les bases que regeixen l'adjudicació de projectes, les línies polítiques a desenvolupar, les àrees geogràfiques i sectorials que s'han d'estimular i el seguiment i l'avaluació dels programes aprovats conjuntament. En aquest sentit, en molts municipis, el consell de cooperació ha estat una de les primeres experiències de democràcia participativa en els pressupostos per agents socials que hi participen.

És aconsellable que el consell de cooperació tingui un mínim de paritat entre els representants de l'administració i les ONG i entitats que participen en l'àmbit de la cooperació. En l'àmbit municipal és desitjable que estiguin representats tots els agents socials que realitzen accions de cooperació i de solidaritat, ja que d'aquesta manera és més fàcil aconseguir una coordinació més gran i una política més coherent. En l'àmbit autonòmic o insular, els fons de cooperació han de formar part d'aquells consells en els llocs on funcionin, com a representants que són de les corporacions locals en un àmbit més ampli.

El consell de cooperació ha de reunir-se amb la freqüència necessària per poder fer un treball àgil, seriós i coordinat i, per tant ha de poder ser convocat per qualsevol de les parts, quan es consideri convenient.

PART V

RELACIONS AMB ALTRES INSTITUCIONS

I. Les federacions de municipis

En algunes ocasions s'ha plantejat quina ha de ser la relació entre els fons de cooperació i les federacions de municipis. Aquest debat fins i tot ha estat utilitzat -per sort, amb un fracàs rotund- per intentar buscar enfrontaments o protagonismes absurds. Res més lluny de la realitat. Ans al contrari, les federacions i els fons han de ser organismes que es complementin i serveixin per enfortir el moviment municipalista de cooperació per al desenvolupament.

1. Les federacions o les associacions municipals

La Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) va néixer amb la vocació de ser un instrument dels ens locals per treballar plegats, en temes d'interès propi, per ser interlocutor del Govern i de les institucions de l'Estat, per intercanviar experiències i per vetllar pel compliment i pel respecte de les competències municipals. Al mateix temps varen aparèixer altres organismes semblants en algunes de les comunitats autònomes històriques que, en algun cas (com la Federació de Municipis de Catalunya), està federada amb la FEMP.

Per tant, són instruments que tenen un ampli ventall de temàtiques a tractar perquè aglutinen les múltiples competències obligatòries i també les assumides voluntàriament per part de l'administració local. La tasca realitzada al llarg d'aquests més de vint anys de democràcia local ha estat important i ha ajudat a avançar en l'enfortiment del paper i la presència de l'administració local en el conjunt del país, així com en la defensa dels interessos propis en el moment que s'han adoptat mesures legislatives i/o administratives que els podien afectar: finançament local, llei de règim local....

Va ser a partir de la presència d'ajuntaments que van començar a treballar en el camp de la cooperació per al desenvolupament que la FEMP es va plantejar d'acollir aquesta realitat en el seu si. Ho va fer d'una forma temerosa, al principi, creant una secció

i no pas una comissió com en el cas de les altres matèries i amb una certa recança a l'hora de plantejar les coses, ja que tampoc estava molt clara quina havia de ser la funció de la FEMP en aquest tema.

L'emergència del moviment municipal en la cooperació i la solidaritat va fer que, de mica en mica, s'anés assumint d'una manera clara i rotunda que aquest no era un tema menor ni d'uns quants, sinó que cada vegada s'anava estenent -com una taca d'oli- per tot l'àmbit de les institucions locals. Tant en nombre com en recursos destinats, el creixement d'ens locals implicats va ser espectacular i això va condicionar la creació d'una comissió pròpia i que se seguissin els mateixos criteris polítics de composició i distribució dels membres que era norma per a la resta de comissions. Aquesta comissió no compta amb els recursos tècnics, humans i econòmics que foren necessaris per fer la tasca que li correspondria, però el darrer Congrés de la FEMP va evidenciar el reconeixement formal del tema de la cooperació com un element més dins de la pròpia organització.

Tanmateix, la FEMP no s'ha plantejat seriosament tenir un instrument propi d'execució de projectes. Ni per definició ni per estructura de funcionament. En tots els seus àmbits el debat, l'anàlisi i la presa de decisions arriben fins el moment de posicionar-se davant de la pluralitat de temes que li corresponen. No obstant això, les decisions es converteixen en realitzacions formals ja que són els propis membres -ajuntaments, diputacions, consells insulars, *cabildos*...- que els pertoca el nivell executiu d'aquelles propostes que la direcció de la FEMP adopti. Es podria dir que només en el camp de la formació (cursos, seminaris, jornades...) s'opera de manera pràctica.

Aquest esquema de funcionament general és el que també s'obseva en el cas de la cooperació per al desenvolupament. Per això, el paper que li pertoca a la FEMP no és la gestió de projectes, sinó que aquest podria definir-se en els següents punts:

- Promoció de la participació en aquest terreny per part dels seus associats.
- Incentivar que els recursos destinats per part dels ens locals arribin i/o superin l'emblemàtic 0,7% dels recursos propis de cada institució.
- Proposar l'adopció de mocions o d'altres formes de posicionaments amb relació a temes que facin referència a la cooperació per al desenvolupament.
- Promoure entre els associats la participació en projectes de sensibilització ciutadana.
- Vetllar perquè els projectes de cooperació per al desenvolupament vagin encaminats al respecte dels drets humans i a la promoció del municipalisme.

De segur que aquests punts poden ser ampliat i desenvolupats. Però sempre i en qualsevol cas la cooperació per al desenvolupament serà un element més dins de la FEMP i no el més central atès que no és una competència obligatòria dels ens locals.

2. Els fons de cooperació per al desenvolupament

Com s'ha exposat en capítols anteriors, els fons de cooperació per al desenvolupament apareixen per primera vegada a l'Estat espanyol el 1986 a Catalunya. Poc temps després és al País Basc on es crea Euskal Fundoa i més tard van sorgint d'una manera progressiva els que existeixen en el moment actual: el valencià, el mallorquí, el menorquí, el gallec, el pitiús i l'andalús. Una colla de fons estan en procés de creació en el moment present: Castella-La Manxa, Múrcia, Rioja, Aragó, Madrid... sota diferents bases de constitució, però seguint els punts bàsics del model establert pels fons existents actualment i amb els quals es completarà el mapa de la presència del fons a nivell de l'Estat.

Si bé és cert que en un moment inicial el pes dels ajuntaments i els de les entitats cíviques va ser semblant, actualment es pot afirmar que, en general, els fons han anat evolucionant com a òrgans més vinculats als ens locals, si bé, en funció de les circumstàncies pròpies de cada territori, en alguns casos s'admeti també la presència del món associatiu. En tots els casos, però, neixen de la necessitat dels ajuntaments de plantejar-se plegats determinats temes i comportaments davant de la problemàtica que comporta la dedicació a la cooperació per al desenvolupament, de manera que els fons passen a ser una eina d'estructurar, de compartir i de rendibilitzar tots els esforços fets a títol individual per cada ajuntament, davant l'evidència que sols ben poca cosa es pot fer.

Així doncs, hem de partir de la base que els fons neixen com una necessitat dels propis interessats, dels mateixos membres que en formen part. I que, a diferència de les federacions o organismes semblants, l'únic i exclusiu objectiu és el tema de la cooperació per al desenvolupament.

És per aquesta raó que ben aviat, i a mesura que la implicació del món local en el camp de la solidaritat es va ampliant, els fons creixen també en associats i en recursos aportats pels seus socis. En poc temps les xifres es multipliquen i adquireixen una rellevància molt gran i, el que és més important, es converteixen en una referència obligada per a tots aquells ens locals que volen participar en la cooperació per al desenvolupament.

El reconeixement implícit per part de les Institucions autonòmiques (algunes d'elles participant en els propis fons, d'altres com a socis d'honor), les de l'Estat (reconeixement d'interlocució en temes com la Llei de Cooperació, i la participació en el Consell Interterritorial), les Europees i les Internacionals (invitació per participar en el debat de les NNUU sobre el desenvolupament humà, l'esment de l'informe del CAD en què se cita els fons com una experiència encomiable i a imitar), tot plegat fa que els fons s'hagin convertit avui en un instrument al servei de la cooperació reconegut per tothom i amb un protagonisme decisiu.

Cal dir que la creació de la Confederació de Fons ha suposat també un element de cohesió i d'interlocució important. A més d'haver-ser pogut executar projectes i programes d'interès general amb la participació dels diversos fons, s'han pogut dur a

terme iniciatives com la creació d'oficines de seguiment de projectes a la zona de Amèrica Central-Carib, d'una banda, i la del Nord d'Àfrica de l'altra.

És important destacar que els fons, a més de les funcions que hem esmentat abans, tenen com a element característic la recollida, anàlisi, finançament, realització i seguiment de projectes de cooperació per al desenvolupament. Els fons fan gestió, s'impliquen directament en projectes, són instruments al servei dels ajuntaments i altres ens locals per tirar endavant les seves polítiques de cooperació.

A més d'aquestes activitats, cal treballar en el camp de la sensibilització ciutadana, en el foment perquè les institucions oficials, associacions i entitats participin en la cooperació, en la promoció d'assolir el mínim del 0,7% dels recursos propis pressupostaris, en les propostes per posicionar-se pel que fa als de temes que afecten els drets humans i els dels pobles, i tot el conjunt d'accions que ajudin a ampliar el nivell de consciència per crear entre la ciutadania un clima d'opinió favorable per a la promoció d'un nou ordre econòmic internacional que sigui més just.

3. Complement i coordinació

D'allò que s'ha plantejat fins ara es poden deduir una sèrie de conclusions. La primera, com apuntava al començament d'aquest capítol, és que fons i federacions són complementaris en molts aspectes. Si bé amb la diferència que els fons tenen com a objectiu únic la finalitat de promoure el foment de la cooperació per al desenvolupament i la solidaritat amb els pobles empobrits des de l'àmbit municipal, i en canvi les federacions comparteixen molts altres àmbits, de més importància pràctica per als seus afiliats. El que també queda clar és que els fons realitzen gestió de projectes mentre que les federacions no volen ni poden implicar-se en aquesta qüestió. D'aquí podem deduir el concepte de complementarietat.

I dels punts en comú: promoció del 0,7%, posicionaments sobre temes concrets que afecten els drets humans i el desenvolupament dels pobles, així com també determinats aspectes de la formació i la sensibilització, podríem parlar de la necessitat de fomentar la col·laboració entre les dues organitzacions.

Per totes aquestes raons caldria concloure que és necessari coordinar els dos nivells actuals i que cal posar èmfasi en la necessitat d'articular maneres de col·laboració en funció de les capacitats i funcions que corresponen a cada estament.

II. Els governs i parlaments autonòmics

Les relacions que mantenen els fons de cooperació amb els governs de les respectives comunitats autònomes són de sincera col·laboració. En molts casos, i des de fa anys, els fons participen com a membres dels Consells Assessors de Cooperació del govern autònom respectiu, en representació de la cooperació municipal, tal i com ho fan les ONGD en representació del teixit associatiu.

Alhora, encara que amb distintes figures jurídiques en els diferents territoris, el respectiu govern autonòmic, participa en els fons com a Institució Protectora, Presidència Honorífica, Vicepresidència Honorífica...

Aquest suport institucional del govern de cada territori manifesta la voluntat de col·laboració efectiva a les iniciatives solidàries que les administracions locals duen a terme, i per això, aquesta presència institucional també es concreta en aportacions econòmiques anuals als respectius fons.

Igualment, els fons mantenen un bon nivell de col·laboració amb els seus respectius parlaments. Sovint aquesta relació s'ha concretat en compareixences en distintes comissions parlamentàries creades per aquesta ocasió (Comissió d'Exteriors, Comissió de Cooperació amb els països del Tercer Món...).

En el marc de la Llei de Cooperació Internacional de Desenvolupament (23/1998) estan sorgint processos d'aprovació de marcs legals propis per cada territori. Per això, i coincidint amb els debats parlamentaris previs a les respectives lleis autonòmiques de cooperació o en el marc del debat pressupostari anual, alguns fons han mantingut reunions amb cadascun dels grups parlamentaris (o, en el seu cas, en la comissió parlamentària específica per això) per exposar les opinions i les propostes que es plantegen des de la cooperació municipal. Alhora, també s'informa als respectius parlaments del nivell de cooperació que duen a terme les administracions locals.

Igualment, s'han concretat en una participació activa en marcs sectorials temàtics, d'interès comú, més específics, com és el cas de la Comissió d'Enllaç en solidaritat amb el Poble Sahrauí, entre d'altres.

III. Les institucions estatals

1. L'Agència Espanyola de Cooperació Internacional

Si bé és cert que tant el Fons Català el 1995, com el Fons Valencià el 1997 establiren convenis marc amb l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional (AECI), i que això va possibilitar que en algun moment puntual s'assolissin acords concrets; en general, l'experiència de col·laboració entre els fons de cooperació i l'AECI ha estat limitada.

Sense voluntat de voler aprofundir sobre els motius d'aquesta escassa relació, sí que se'n podrien dibuixar alguns. D'una banda, el mateix procés de gestació i enfortiment de cadascun dels fons moltes vegades no ha permès anar més enllà del propi camp d'acció i poder fer, per tant, una difusió exhaustiva de les accions realitzades. D'una altra banda, el possible desconeixement del treball dut a terme pels fons no ha possibilitat l'apropament entre aquestes institucions.

Tanmateix, es creu que el moment actual permet enfortir la relació entre l'Agència i els fons de cooperació, a conseqüència sobretot al paper rellevant que tenen actualment en el marc de la cooperació descentralitzada; tant pel nombre d'ens i corporacions locals sòcies que els conformen, com per la seva provada capacitat de gestió en l'àmbit de la cooperació. Es podria afirmar que la importància dels fons de cooperació radica en la seva capacitat de vertebració de la cooperació municipal. Així doncs, és evident que l'aportació conjunta dels ajuntaments constitueix un element de major valor, que contraresta l'efecte negatiu de la parcel·lació, moltes vegades present en la cooperació internacional. A més, els fons són un mecanisme de cooperació que permeten el sosteniment de les accions d'una manera eficaç i eficient, ja que possibiliten equips tècnics que faciliten la identificació, el control i la transparència de la gestió dels projectes, així com la seva avaluació i impacte.

2. La Comissió Interterritorial

Des de la Confederació s'ha vingut fent (de la mateixa manera com es va fer en el seu moment amb la Llei de Cooperació) un seguiment del desenvolupament reglamentari de la Comissió Interterritorial a fi de garantir-hi la presència dels fons.

Així doncs, en una primera instància, aconseguir que el text del reglament, en què es desenvolupa la composició i les funcions de la Comissió Interterritorial (BOE, Reial Decret 22/2000 del 14 de gener), preveïés la presència dels fons. Posteriorment, i per acord amb la FEMP, es va aprovar la presència de set representants dels fons, que són els seus presidents, en el cas del Fons Català, Euskal Fondoa, Fons Valencià, Fondo Galego i Fondo Andaluz; un únic representant, pels tres Fons de les Illes Balears i un altre per la Gestora del Fons de Castella-La Manxa.

El 6 de novembre de 2000 es constituí aquesta Comissió, on s'aprofità la reunió per presentar i demanar l'aprovació tant del Pla Director 2001-2004 com del Pla Anual

2001. La Confederació de Fons va participar en aquesta reunió i va expressar obertament la seva voluntat d'aconseguir, des del treball en l'esmentada Confederació, la millora tant de la quantitat com de la qualitat de la cooperació realitzada per l'Estat espanyol. També va expressar la queixa al govern central pel poc temps que havia donat per poder estudiar amb deteniment els plans que es presentaven.

3. Les Cambres del Congrés de Diputats i del Senat

La bona disposició, tant en el Congrés de Diputats com en el Senat, d'establir comissions específiques per a temes de cooperació, com és el cas de la Comissió Parlamentària de Cooperació del Congrés de Diputats i la Comissió d'Asseriors Exteriors del Senat, permet disposar d'un marc idoni d'interlocució en ambdues Cambres.

En aquest sentit, ha estat especialment afortunada la constitució en aquesta legislatura d'una Ponència d'estudi de la Cooperació Descentralitzada dins la Comissió d'Asseriors del Senat, ja que s'entén que aquest és un marc idoni per poder informar i retre compte de la cooperació que es du a terme des dels fons. Amb aquest sentit, la Confederació de Fons va comparèixer davant aquesta Ponència per exposar el treball que s'està realitzant. Així doncs, es creu oportú, sempre que això sigui possible, l'establir una relació de continuïtat amb ambdues Cambres, amb la finalitat de poder anar informant del treball realitzat.

IV. La Unió Europea

De forma general, l'experiència de col·laboració entre la cooperació municipal espanyola i les instàncies europees ha estat limitada.

Raons generals per aquesta escassa col·laboració podrien ser:

- La concepció inicial de l'ajuntament cofinançador de projectes d'ONGD que no motivava les institucions locals a apropar-se a la Unió Europea (encara que a la pràctica diversos ajuntaments i les DG I i DG VIII són cofinançadores de nombrosos projectes d'ONGD espanyoles).
- La dimensió dels ajuntaments cooperants -amb freqüència petits i mitjans- i, en conseqüència, amb escassos recursos humans pel tema de la cooperació i menys per interessar-se pel que s'esdevé a Brussel·les.
- La no coincidència de les zones d'interès prioritari en matèria de cooperació descentralitzada: PECO's i Àrea Mediterrània enfront de Llatinoamèrica-Amèrica Central.

Sense ànims d'exhaustivitat ni d'aprofundiment, es poden repassar algunes de les experiències concretes d'apropaments entre uns i altres:

1. Relació amb la DG I i DG I-B

El Programa URB-AL desperta expectatives pel seu enfocament sectorial i per les possibilitats de contactes en el marc de xarxes àmplies de ciutats. En qualsevol cas, la càrrega i la complexitat de les tasques de coordinació només poden ser assumibles per ciutats grans. Addicionalment, el Programa no sembla constituir el tipus de resposta que cerquen els ajuntaments perquè ja tenen institucions locals com a contraparts.

2. Relació amb la DG VIII

Atès que des de la distància d'uns pocs anys, el ressenyable 15 preguntes-15 respostes sobre la cooperació descentralitzada va generar certament importants elements de reflexió, encara que potser més expectatives que vies de col·laboració concretes.

Els Programes Med (en especial Med-Urbs) han tingut una certa participació de municipis espanyols de l'àrea mediterrània.

El Programa de Cooperació Descentralitzada Europa-Amèrica Central ha constituït sens dubte la principal experiència de col·laboració entre la Unió Europea i una part significativa de la cooperació municipal espanyola⁴ i per això ens detenim en la seva anàlisi, amb la finalitat d'assenyalar potencialitats i dificultats que cal evitar.

4. *L'anomenada Xarxa Espanyola va ser constituïda, a conseqüència del rebuig de la FEMP d'intervenir al Programa, per: Ajuntaments de Barcelona, Leganés i Vitoria; Diputació de Barcelona; Euskal Fondoa i Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.*

El Programa ha tingut com a principals resultats positius:

- El suport conjunt a diversos projectes (El Salvador, Guatemala, Hondures i, en menor mesura per la limitació de recursos, Nicaragua).
- Un reforçament o foment de la disposició de les institucions locals a cooperar amb institucions locals del Sud (en una àrea en què les institucions espanyoles coneixien bé amb anterioritat).
- L'oportunitat per a les institucions espanyoles de conèixer altres cooperacions municipals (francesa i holandesa).
- Un impuls a la convicció que la cooperació municipal ha de comptar sobre el terreny amb suports tècnics i humans que facilitin la formulació i el seguiment dels projectes i proporcionin un millor coneixement de la realitat local. En aquest sentit, ha estat de gran valor la tasca realitzada per l'oficina de la Confederació de Fons a Managua (Amèrica Central), així com, en casos determinats, el desplaçament de tècnics especialitzats.

Des del punt de vista dels fons de cooperació, es poden assenyalar algunes limitacions o deficiències del programa:

- La limitació de recursos per execució de projectes.
- L'acumulació d'objectius per un programa petit: donar suport a projectes de cooperació descentralitzada, respondre a les demandes de les federacions de municipis centramericans, treure conclusions quant a la cooperació descentralitzada...
- Un sistema de funcionament excessivament complex (amb multiplicitat d'instàncies que, en principi, han d'intervenir en la presa de decisions) que difícilment poden funcionar en tots els seus nivells i suposa una dificultat en l'elegibilitat del programa per part d'institucions locals.
- Una dinàmica en què la distribució de recursos entre les xarxes europees (que no deixen de ser «jutge i part») acaba prevalent sobre altres criteris.

3. Expectatives i potencialitats de col·laboració

Amb freqüència, l'actuació de la Unió Europea ha servit d'estímul per a les institucions locals europees en camps en què no intervenien de forma decidida amb anterioritat o coneixien especials limitacions (formació ocupacional, inserció, etc.). D'aquí que les expectatives que s'assenyalen parteixin d'uns dèficits reconeguts de la cooperació descentralitzada espanyola i assenyalen possibles actuacions tendents a superar-los.

Un dels principals dèficits de la cooperació descentralitzada de l'Estat espanyol és, sens dubte, l'espinós tema de la coordinació entre els distints nivells institucionals. Els fons i la Confederació de Fons constitueixen sens dubte una resposta parcial a aquesta dificultat. En qualsevol cas, el suport de les instàncies especialitzades en la Unió Europea a iniciatives conjuntes de diferents institucions i actors (ja sigui en el camp

de la cooperació, ja sigui en el de la sensibilització) podria constituir una aportació interessant.

Tenint en compte que resulta més difícil per a la cooperació municipal espanyola reunir recursos per accions de sensibilització que per accions de cooperació, la sensibilització podria ser un àmbit prioritari de col·laboració.

Un altre dels dèficits és l'escassa implicació de les institucions locals cooperants espanyoles en el conjunt del cicle del projecte. Aquest dèficit, sumat als escassos recursos humans i tècnics amb què habitualment compten les institucions locals del Sud, és un inconvenient molt gran per al desenvolupament d'una cooperació efectiva en l'àmbit municipal. En aquest sentit, es pot pensar en «línies» o, encara que sigui, experiències de suport a la participació de tècnics municipals especialitzats⁵ en la identificació, assistència i formació tècnica als encarregats de projectes. Alhora, tenint en compte l'avantatge lingüístic que tenen les institucions espanyoles en relació amb Llatinoamèrica, és possible imaginar programes de formació de recursos humans «locals» (del Sud) complementaris als projectes o als programes realitzats.

5. *Ens referim a tècnics especialitzats en infraestructures i serveis (aigües, residus sòlids, etc.) i no a «generalistes» de la cooperació.*

V. Els organismes internacionals

1. Les Nacions Unides

La Confederació de Fons ha estat participant en el procés de reflexió sobre Cooperació per al Desenvolupament propiciat per la UNOPS (Oficina de les Nacions Unides al Servei de Projectes).

Fa uns anys l'interès que suscitava la cooperació descentralitzada per part dels altres nivells de cooperació (cooperació bilateral i cooperació multilateral) era pràcticament nul. Tanmateix, en els darrers temps ha sorgit un interès creixent cap aquest tipus de cooperació. Actualment es pot afirmar que la cooperació descentralitzada presenta un conjunt de trets positius, ja que es perfila com una cooperació horitzontal on s'estableixen relacions de partenariat entre comunitats organitzades del Nord i del Sud. Aquest fet ha propiciat que des de diferents instàncies es convidi a la Confederació de Fons a compartir experiències i a participar activament en debats i processos de selecció comuna, tant en l'àmbit estatal com en l'internacional.

Un d'aquests processos en què ha participat la Confederació de Fons va ser l'iniciat per la UNOPS (Oficina de les Nacions Unides al Servei de Projectes) que va impulsar successius debats a tres nivells. En primer lloc a Madrid, l'abril de 2000, amb la presència d'altres organismes de cooperació descentralitzada de l'Estat, dut a terme per l'AIETI i la Universitat Complutense, amb el suport de l'AECL. Un mes després a Roma, amb la presència d'altres organismes de cooperació descentralitzada d'Itàlia, de França, de Gran Bretanya, a més de l'Estat espanyol, amb la participació de la FMCU i d'IULA i amb el suport de la cooperació italiana. Finalment, el 27 i 28 de juny de 2000 a Ginebra, coincidint amb la Sessió Especial de l'Assemblea de Nacions Unides sobre Desenvolupament Social (Copenhaguen+5), on es varen reunir més de 250 delegades i delegats d'organismes que estan impulsant el desenvolupament local en els cinc continents, que exposaren les conclusions dels debats sectorials que s'havien organitzat per cada continent a Roma, Maputo, l'Havana, Tunis i Manila.

La intervenció de la Confederació de Fons a l'Esdeveniment Especial de Cooperació sobre el Desenvolupament Humà es va centrar a presentar algunes de les principals conclusions d'aquest procés de reflexió basada en la pròpia experiència.

Tot el procés va finalitzar amb el lliurament al Secretari General de Nacions Unides que s'adjunta a continuació:

Carta Oberta al Secretari General de les Nacions Unides

en ocasió de l'Esdeveniment Especial sobre la Cooperació per al Desenvolupament Humà en el marc de la Sessió Especial de l'Assemblea General de les Nacions Unides sobre Desenvolupament Social (Copenhaguen+5)

Nosaltres, representants de les Autonomies territorials i de la societat civil, mitjançant aquesta Carta Oberta, li sol·licitem que prengui les mesures apropiades per promoure una cooperació internacional per al desenvolupament més orientada cap als objectius del desenvolupament humà i més capaç de ser instrument d'actuació de la Declaració i el Programa d'acció de la Cimera Mundial de Copenhaguen.

Les Comunitats Locals constitueixen la seu natural on els compromisos de Copenhaguen puguin posar-se en pràctica. Representen el nivell en què les administracions públiques estan més properes a la població, on poden funcionar mètodes de treball per facilitar la participació dels diferents actors socials en totes les etapes dels processos de desenvolupament que els concerneix, on tots poden responsabilitzar-se de la promoció d'un desenvolupament sostenible, on millor es pot lluitar contra la pobresa, l'atur i l'exclusió social, on pot ser promoguda una cultura de la convivència civil, pacífica i democràtica.

Els Governos territorials subestats i les organitzacions de la societat s'estan comproment cada vegada més en la cooperació, especialment en les àrees que han estat escenaris de conflictes, en les situacions d'emergència, en els països en transició i en les zones d'una pobresa més gran.

Tanmateix, fins ara, són escassos els casos de cooperació que hagin sabut crear un marc favorable en correspondència a les seves aportacions. La manera en què estan concebudes les iniciatives de cooperació no ha permès l'expressió de les seves grans potencialitats. Predominen, en efecte, les intervencions verticals, centralitzades, sectorials i assistencials que es tradueixen en accions fragmentades i incapaces de tenir un impacte sobre els problemes estructurals de la societat, com la pobresa, l'atur, l'exclusió social i la violència.

No desitgem ser un actor més de la cooperació. Nosaltres desitgem ser parteneriat polític dels Governos i les Organitzacions Internacionals des de les etapes de definició de les estratègies d'intervenció, d'identificació i de formulació de les iniciatives de cooperació. Aquestes han de ser, en efecte, concebudes de manera que tots els actors locals puguin donar la seva contribució, segons les seves capacitats i disponibilitat.

Es tracta d'obrir espais polítics i institucionals per realitzar grans iniciatives (programes-quadre) per a l'actuació de la Carta de Copenhaguen, basats sobre dues directrius fonamentals:

- accions de desenvolupament integral territorial, en el respecte de l'ordre administratiu dels països, de manera que els subjectes de la descentralització puguin ser protagonistes i responsables de les eleccions i de les accions, en harmonia amb els Governos i amb els partenariats internacionals;

- accions sectorials i centrals orientades a donar suport al desenvolupament local integrat i a crear un ambient favorable per al desenvolupament, a més de resoldre problemes específics o infraestructurals.

Es podrien crear Coordinacions Nacionals, tant en els països en desenvolupament i en transició com en els industrialitzats, en què els representants dels Governos territorials i de la societat civil puguin ser actius en totes les etapes de les iniciatives de cooperació orientades cap al desenvolupament humà.

Entenem que la prioritat del desenvolupament local integrat permet a la cooperació afavorir una gran xarxa internacional d'experiències de desenvolupament participatiu i democràtic, donant la possibilitat d'estendre àmpliament les oportunitats d'intercanvis econòmics, comercials, científics, tecnològics, culturals i solidaris. D'aquesta manera es podrà també lluitar contra els riscos de l'actual procés de globalització, orientant-lo, al contrari, cap a un desenvolupament sostenible, basat en les especificitats locals.

Entenem que la cooperació descentralitzada entre Comunitats Locals dels països més pobres i dels països industrialitzats ha de formar part integrant de totes les iniciatives de cooperació que es proposin dur a terme els compromisos de Copenhaguen.

Concebem la cooperació descentralitzada com un sistema de partenariats territorials per al desenvolupament integrat ja que pensem que aquest sistema permet una millor inclusió de les aportacions sectorials dels diferents actors de la cooperació.

La cooperació descentralitzada ha d'estar acompanyada i amb suport per xarxes internacionals d'estructures, serveis, experiències i professionals que operin en els diferents camps del desenvolupament humà. Invitem, per tant, les Nacions Unides a promoure i donar suport a aquestes iniciatives.

Desitgem que els Governos i les Organitzacions Internacionals donin el seu ple suport a la cooperació descentralitzada i integrin les seves experiències i els seus resultats en l'àmbit de les polítiques nacionals i de la cooperació internacional.

Li demanem que sol·liciti a les Organitzacions de les Nacions Unides que adoptin una nova estratègia de cooperació per a l'actuació dels compromisos de Copenhaguen, oberta a les aportacions de tots els subjectes (governos centrals i territorials, sector privat, societat civil), que es tradueixi en programes-quadre orientats al desenvolupament local i integrat, basats en l'enfocament propi de la cooperació descentralitzada.

Ginebra 28 de juny de 2000

2. *Les xarxes municipalistes internacionals*

Tant en l'àmbit d'Estat com en l'internacional, les federacions de municipis incentiven les iniciatives de solidaritat dels seus membres associats. Tant des de la Confederació de Fons com des dels propis fons es manté una bona col·laboració amb la Federació Mundial de Ciutats Unides (FMCU) i amb la Unió Internacional d'Autoritats Locals (IULA), les quals, en les seves respectives assemblees, recomanen impulsar iniciatives solidàries.

PART VI

ANNEXS

I. Crida de Colònia. De la caritat a la justícia

Acció conjunta de les ONG i de les Comunitats Locals per a una Cooperació al Desenvolupament Nord-Sud

I Conferència Europea sobre Ciutats i Desenvolupament, Colònia 19 de setembre de 1985

Preàmbul

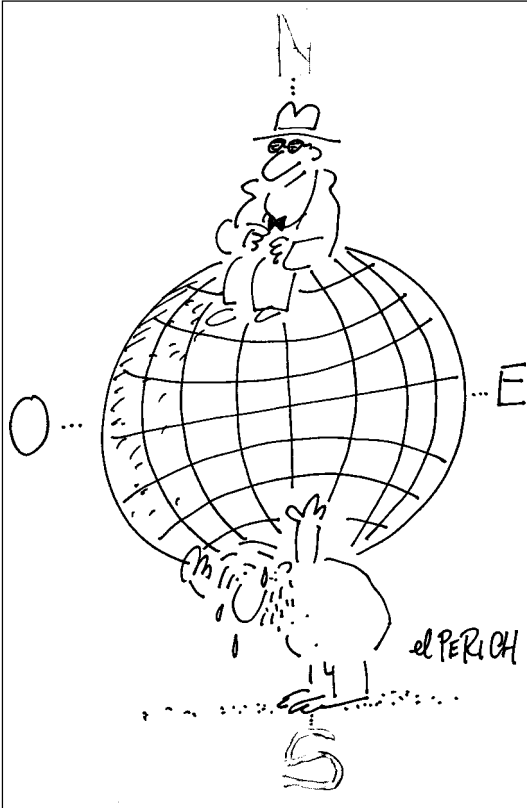
La situació existent en la relació Nord-Sud, es caracteritza:

- Per una creixent disparitat en les necessitats humanes bàsiques.
- Inexistència d'un diàleg significatiu Nord-Sud.
- Per l'apressant problema de la pèrdua de dignitat, i fins i tot de la vida, de milions d'éssers humans.
- Per la incapacitat de les estructures actuals per afrontar-se a la magnitud i a la urgència d'una gravíssima situació de fam endèmica, de problemes demogràfics i de destrucció del medi ambient, com a conseqüència de la pobresa generada per l'actual Ordre Econòmic Internacional.

Per raons morals i de solidaritat internacional, així com per l'interès col·lectiu d'eliminar qualsevol amenaça sobre la pau, cal donar prioritat política a la recerca de solucions tan urgents com autèntiques a aquest tipus de problemes.

La Conferència és conscient que sense un canvi estructural en gairebé tots els camps polítics relacionats amb el problema de la relació Nord-Sud, aquesta intolerable situació continuarà agreujant-se.

Així mateix, la Conferència reconeix que encara que les ajudes són necessàries i ben rebudes per tots aquells que pateixen aquestes injustes situacions, tanmateix això és insuficient per aconseguir una solució radical. A més, amb massa freqüència aquestes ajudes representen només un "rentat de consciència" del Nord.

No obstant això, la quantitat i qualitat de l'ajuda ha d'incrementar-se. En qualsevol cas, el diner, per si sol, no és suficient. Per canviar serà necessària l'activa participació tant de la població del Nord, com la del Sud, en un millor coneixement recíproc.

La Conferència també reconeix que han de ser tingudes en compte les interrelacions dels problemes del medi ambient, desenvolupament i desarmament en qualsevol tipus d'anàlisi sobre les relacions Nord-Sud. Per tant, fem nostres les Recomanacions de la Conferència de Florència sobre Ciutats i Cooperació per al Desenvolupament (octubre de 1983).

En aquest marc, fem un crida a les autoritats locals perquè estimulin i donin suport als intercanvis Nord-Sud, juntament amb les ONG. Considerem aquest procés de descentralització com el punt de partida - veritable desafiament- per

incrementar la sensibilització de l'opinió pública cap a una més gran comprensió dels problemes Nord-Sud (incloent els problemes característics del Nord).

Tot això ha d'anar més enllà del concepte d'"ajuda" i de "mobilització de la població", en accions directes de canvi i de partenariat.

Aquest nou enfocament d'una cooperació descentralitzadora Nord-Sud concedeix un paper important a les comunitats rurals, tant en el Nord com en el Sud, en els processos de desenvolupament i de canvi social. Les ONG són plenament conscients que això és un complement i no un substitutiu de les accions governamentals, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional. A la vista de totes aquestes consideracions, la Conferència es dirigeix als grups que treballen per al desenvolupament i a les autoritats locals perquè iniciïn i sostinguin accions conjuntes ONG-Comunitats locals per dur a terme una Cooperació Nord-Sud basada en la justícia i no en la caritat.

Objectius

Aquest tipus d'accions conjuntes poden abraçar una varietat de mitjans: educació, informació, agermanament, campanyes i projectes.

Informació

Inclou materials, actes, cursos, etc., dissenyats per incrementar la consciència pública sobre les relacions Nord-Sud. Més en concret, és necessari donar suport a l'establiment de centres d'informació locals i regionals, així com de documentació i de servei que possibilitin, tant a individus com a grups, conèixer millor el món del desenvolupament.

Educació

Inclou l'aprenentatge, formal i informal, que faciliti un més gran coneixement crític que tendeixi a realitzar accions concretes pel canvi. L'educació sobre el desenvolupament, al Nord, és essencial en els processos de presa de decisió a nivell global.

Agermanament

Es tracta de l'establiment de llaços d'amistat i solidaritat entre els diversos sectors de les comunitats locals i de les ciutats i de les àrees rurals del Sud, sobre les bases d'una relació comunitat a comunitat internacional. Aquest mutu coneixement conduiria a la creació d'empreses cooperatives conjuntes que inclourien una cooperació intermunicipal basada en una apreciació realista dels diversos tipus de societats.

Campanyes

Activitats encaminats a aconseguir canvis polítics que assegurin una més gran equitat en les relacions internacionals, en temes com el dret que tenen els països en desenvolupament a construir la seva pròpia societat. Les campanyes també hauran de reconèixer la necessitat de canvis estructurals en l'ordre social i l'econòmic internacional, que afecten a les nostres societats.

Projectes

Realització de projectes que defineixin clarament els criteris a incorporar i que incloquin la participació total de les ONG i de les comunitats locals, tant en el Nord com en el Sud. Les autoritats locals del Nord que desitgin donar suport a projectes de desenvolupament o agermanament hauran de consultar i animar a les ONG més experimentats i als Comitès d'Agermanament, en aquesta tasca.

Procés

Seguiment

Els Municipis, juntament amb les ONG, haurien de realitzar un seguiment dels vincles existents Nord-Sud, tant en l'àmbit polític, com en l'econòmic, el social i l'educatiu, en les seves comunitats, afirmant la necessitat d'ampliar-los.

Planificació

L'acció conjunta ONG-Autoritats Locals, en aquest camp, podria basar-se en una planificació formulada en comú i adoptada oficialment per l'Ajuntament de la ciutat, amb la finalitat d'estimular la discussió pública. Les accions cooperativistes inicials podrien precedir l'establiment d'aquesta política.

Minories

En aquest terreny, l'acció conjunta hauria de tenir en compte els problemes, així com les contribucions, de les minories estrangeres que viuen a les ciutats. La necessitat d'una educació i d'una acció cap al desenvolupament està estretament lligada a la necessitat de combatre el racisme, la discriminació i la pobresa en els països desenvolupats.

Finançament

Encara que la finalitat principal d'aquest tipus de cooperació no és la consecució de finançament de les ONG per part de les autoritats locals, tanmateix, es fa necessari l'establiment i la discussió d'uns mínims pressupostos, tant per a l'educació i la informació per al desenvolupament, com per a la implementació de projectes factibles. En vista de la tendència a una creixent comercialització de l'ajuda i a una congelació o reducció de l'assistència per al desenvolupament, especialment pels països més pobres, apareix el perill que alguns projectes d'ONG es paralitzin abans d'assolir la seva plena realització. Per tant, és necessari dur a terme un seguiment que determini quines són les formes més efectives de cofinançament, tant a nivells locals i regionals, com nacionals i continentals.

Lineaments per projectes

La majoria de les ONG occidentals, conjuntament amb el seu partenariat del Sud, ja han elaborat criteris concrets per donar el seu suport a projectes específics, basats en lineaments tan amplis com els següents:

- Igualtat, reciprocitat i absència de paternalisme.
- Iniciació i aprovació de projectes per a les comunitats locals.
- Concentrar el treball sobre els països més pobres i les capes poblacionals més pobres.
- Reconeixement de la importància de la dona en el procés de desenvolupament, així com garantir que els projectes beneficiïn l'estatut de la dona.
- Necessitat de tenir en compte l'impacte dels projectes en l'entorn en què es realitzin.
- Integració dels projectes en els plans globals de desenvolupament de les comunitats locals.
- Establiment i seguiment de comunicacions.
- Necessitat de respectar i mantenir les diversitats culturals.
- Necessitat d'avaluacions conjuntes.

Partenariat

Les accions conjuntes ONG-Autoritats Locals en aquest terreny requereixen l'establiment d'un autèntic partenariat que asseguri una utilització competent i comptabilitzadora dels recursos.

En aquest sentit, es recomana a les ONG que estableixin plataformes i xarxes, especialment a nivell local, d'aquesta interlocució. Les ONG podrien localitzar recursos i coordinar les seves activitats, de forma que presenten més eficaçment els seus diversos punts de vista. Així, també, les autoritats locals podrien adoptar i promoure aquestes activitats, en el marc de les seves activitats regionals i nacionals. Les plataformes locals de les ONG ha de relacionar-se el més àmpliament possible amb grups preocupats per la pau i per les qüestions econòmiques i ambientals i alhora convidar-los a les discussions amb les autoritats locals i les assemblees regionals.

On sigui possible, les autoritats locals haurien d'assenyalar les persones que fossin interlocutores vàlides en el camp de les relacions Nord-Sud, i aquelles que podrien relacionar-se amb les ONG, de cara a la implementació d'accions conjuntes.

Continuïtat

Aquesta crida es dirigeix a les Autoritats Locals, a les ONG i a les Comunitats en l'àmbit europeu. La nostra intenció és enfortir el procés d'acció conjunta ONG-Comunitats Locals. Els resultats de la Conferència serviren de base per un més gran apropament entre les ONG i les Autoritats Locals de cara al desenvolupament de campanyes actives i d'iniciatives locals, com, per exemple, l'agermanament comunitat a comunitat al voltant de la Cooperació Nord-Sud. La Conferència demana al comitè organitzador que es mantingui disponible a l'hora d'ajudar les ONG i les Comunitats Locals que desitgin continuar la Conferència a nivells nacionals i regionals, si bé aquesta iniciativa per la continuïtat hauria de provenir dels nivells locals. En concret, les ONG locals haurien d'apropar-se a les seves comunitats amb propostes d'accions conjuntes. Alhora, la Comunitat Econòmica Europea i el Consell d'Europa, haurien de donar el seu suport a aquests esforços. Els participants en la Conferència consideren que, en el marc de la cooperació Nord-Sud, és de vital importància la discussió de les diverses implicacions, amb els seus interlocutors al Sud, a tots els àmbits.

Per tot això anteriorment exposat, la Conferència és conscient que, en definitiva, és la gent que treballa conjuntament qui demanarà i durà a terme el canvi necessari per aconseguir un desenvolupament més continuat i una societat més justa i equitativa. Per tant, qualsevol mecanisme que es promogui per implementar aquestes resolucions no tindrà èxit sinó està basat en el potencial i la participació dels individus.

II. Crida de Bulawayo. De la dependència a la justícia

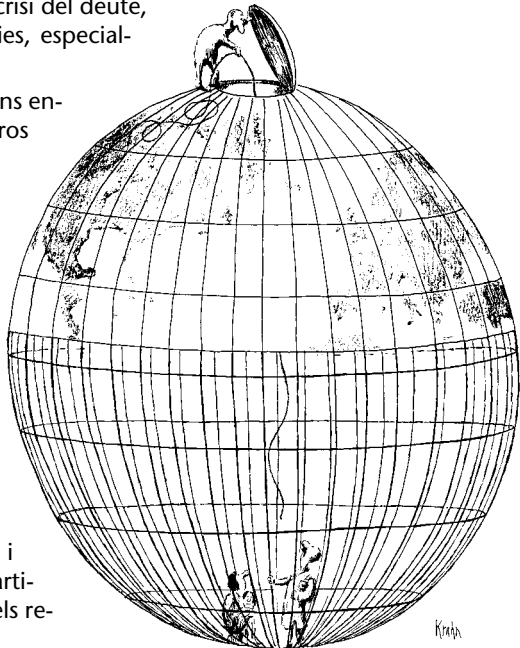
La Conferència Internacional Nord-Sud sobre treball conjunt per al Desenvolupament que va tenir lloc a Bulawayo entre el 28 i el 30 de novembre de 1990, va comptar amb la participació d'un centenar de representants d'ONG i poders locals de vint-i-cinc països: dotze estats africans, el Líban, nou països europeus, EUA i el Carib.

La Conferència va ser organitzada per autoritats locals i ONG zimbabwanes, fent d'amfitrió l'*Organization of Rural Associations for Progress (ORAP)*, amb el suport del Secretariat de la Commonwealth, Ciutats i Desenvolupament, Oxfam, Christian Aid i la municipalitat de Bulawayo. La Conferència va acordar per unanimitat la següent crida:

Preàmbul

La Conferència va observar amb preocupació:

- La tendència global cap al progressiu eixamplament de la bretxa entre el Sud i el Nord, resultat del desordre econòmic mundial existent, destacant-se la crisi del deute, que té enormes conseqüències, especialment en el cas africà.
- Els ràpids canvis en les relacions entre l'Est i l'Oest amb tots els pros i contres que comporta.
- La progressiva tendència del Nord cap a la destrucció dels recursos naturals i cap a uns models de consum, tendències que avui l'Est corre el perill de seguir i que ja creix amb força fins i tot al Sud.
- El fet que les crides d'atenció sobre el deteriorament ambiental són contínuament ignorades i romandran desateses fins que el Nord canviï la seva actitud i accepti el principi d'un repartiment equitatiu i sostenible dels recursos mundials.

- L'amenaçant destrucció del medi ambient és el resultat de l'explotació i del subdesenvolupament.
- La manca de sensibilitat del Nord malgrat el creixent reclam del Sud per prendre el ple control del seu destí i perquè la cooperació es faci directament amb agents locals.
- La negativa a acceptar el dret dels pobles del Sud perquè puguin recobrar la seva dignitat humana i la seva llibertat, superant tota forma d'explotació.
- Que les conferències internacionals, incloent els fòrums de Nacions Unides, han tingut poc èxit en concretar solucions.

La participació del poble en l'àmbit local en qualsevol programa que tingui per objecte el desenvolupament global i el canvi és necessària avui més que mai per mitjà d'institucions nacionals i internacionals.

El treball conjunt per al desenvolupament és una eina apropiada per organitzar la participació popular, tant en el Nord com en el Sud.

Principis

- Mentre siguin desitjables les relacions Sud-Nord per al desenvolupament, aquestes han d'estar fonamentades sobre principis clars de mutu respecte, honradesa, confiança, reciprocitat i justícia entre les parts involucrades.
- L'agermanament per al desenvolupament és una associació d'interessos. Per tant, les parts involucrades han de participar en termes iguals i garantir que la comunicació en les dues direccions sigui efectiva.
- És necessari promoure l'autoestima i la dignitat dels pobles del Sud i superar els efectes negatius de la relació, en el Sud i en el Nord.
- Tant el Sud com el Nord tenen una doble responsabilitat, cap a les seves respectives poblacions i amb les altres.
- Amb l'objecte d'assolir un desenvolupament sostenible és necessari que el Sud lluiti per a la independència material mitjançant un més gran ús dels recursos locals i de la cooperació Sud-Sud.
- Les relacions Sud-Nord han de basar-se en els drets dels pobles a decidir per ells mateixos sobre el futur. El desenvolupament ha de respondre, per tant, a les necessitats generals de la població.
- És necessari dur a terme estudis, investigacions i discussions, tant al Sud com al Nord, abans de concretar acords de cooperació. Les parts involucrades han de tenir una visió clara de l'acció i dels seus objectius.
- Les parts del Sud i del Nord involucrades en "*linking*" per al desenvolupament comparteixen un compromís comú de donar suport a l'altre per poder assolir els objectius proposats.
- Les parts de la Cooperació Sud-Nord per al desenvolupament han de tenir en compte la natura dinàmica de les necessitats humanes i han d'estar obertes a l'ajustament i la reorientació quan apareixen nous elements.

Punts

Tots els participants es varen comprometre a implementar la següent demanda:

Drets Humans i Dignitat

Compromís de lluitar, a través de campanyes, contra l'apartheid, les seves institucions i totes les formes de racisme i opressió, així com de donar suport a tots els esforços per aconseguir un món en què els Drets Humans i la dignitat de les persones siguin respectats i promoguts.

Medi Ambient

Ha d'estendre's la conscienciació des dels grups de base sobre les qüestions ambientals, que afecten tant el Sud com el Nord, a través de la pressió política per a la protecció ambiental sostenible. Això requereix:

- Canvi d'actituds, pràctiques i pautes de consum al Nord.
- Accions de pressió sobre empreses públiques i privades, multinacionals i governs nacionals perquè adoptin polítiques i pràctiques positives i sostenibles.
- Encoratjar els educadors perquè utilitzin els materials apropiats en les escoles per garantir que els nens desenvolupin aquesta consciència des dels estrats més primerencs possibles.
- Material audiovisual sobre temes ambientals.
- Material de campanya (cartells, pamflets, calendaris, postals...).

Desenvolupament

- Posar en funcionament i donar suport a totes les iniciatives que facilitin a la població una millor qualitat de vida, tant en el Sud com en el Nord, atenent les seves necessitats culturals i socioeconòmiques.
- Assumpció i promoció de l'important paper de les dones en el desenvolupament. La dona ha d'estar involucrada en la planificació i la implementació dels processos.

Educació i capacitat

- La implementació en l'educació per al desenvolupament dirigida a població en comunitats locals i associacions, tant en el Sud com en el Nord, incidint en:
 - Les imatges i els estereotips (positius i negatius).
 - Els temes de salut.
 - Les qüestions ambientals.
 - L'apartheid i tots els sistemes racistes i d'opressió.
- El suport, amb continguts i tècniques, als membres de comunitats i associacions que estan menys capacitats educativament.
- Educar i crear consciència sobre temes que tenen a veure amb l'actual ordre mundial com l'intercanvi desigual entre el Nord i el Sud.

- Els problemes del deute que perpetua la dependència del Sud respecte al Nord o la naturalesa explotadora de l'actuació global de les empreses multinacionals.

Estratègies

- El punt de partida per les activitats locals Sud-Sud i Sud-Nord varia d'una comunitat a una altra en funció de les estructures existents, motivacions i dedicació dels individus membres de corporacions locals i d'ONG.
- On sigui factible, ambdues parts haurien de cooperar el més estretament possible per arribar a tots els nivells de la societat a les ciutats, a les regions i a les comunitats.
- La cooperació per al desenvolupament en l'àmbit local intenta posar en relació l'ONG amb autoritats locals, individus, associacions, mitjans de comunicació, sindicats, certs sectors de l'empresa privada i les comunitats. La participació popular pels interessos col·lectius reforça les estructures democràtiques i possibilita un flux constant d'informació i d'intercanvis per l'actuació global en l'àmbit local.
- L'intercanvi d'informació entre el Sud i el Nord enriqueix sens dubte les seves societats i poden ajudar-les a entendre millor la interdependència i la responsabilitat global.
- L'experiència demostra que uns objectius i unes finalitats clarament definits per les parts contribueixen a evitar malentesos, falses expectatives i frustració.
- L'avaluació permanent per part dels membres de la cooperació descentralitzada és un instrument adequat per aprendre, entendre, perfeccionar i consolidar el partenariat a tots els nivells.
- Engegar xarxes amb altres comunitats i associacions que tracten els mateixos temes i subjectes. Les parts del Nord poden arribar a donar suport a la creació d'instàncies en l'àmbit local, regional i intercontinental.
- Els poders locals i regionals al Sud i al Nord han d'assumir la responsabilitat de pressionar els governs i parlaments per obtenir un canvi de les polítiques globals.

L'actual ordre mundial està organitzat i controlat per benefici del Nord, serà impossible canviar aquesta injustícia sense una pressió popular continua organitzada des de la base.

Prioritats i estratègies de treball

La Conferència va acordar posar en marxa un Comitè Africà Internacional de coordinació i acció per la cooperació al Desenvolupament Sud-Sud i Nord-Sud.

La Conferència:

- Reconeix la necessitat d'un punt focal en l'àmbit nacional i urgeix els comitès nacionals establerts a Àfrica a desenvolupar aquesta funció.
- Planteja al Comitè explorar la possibilitat de conformar, de manera viable i sostenible, una estructura de suport pel treball conjunt al desenvolupament a l'Àfrica.

- Encarrega al Comitè que sol·liciti a l'OUA, Preferencial Trade Areas (PTA), ECOWES, SADCC i altres estructures africanes com la Unió del Magrib, el seu suport a iniciatives de desenvolupament Sud-Sud i Nord-Sud.
- Sol·licita al Comitè, en funció dels resultats d'aquestes gestions, dissenyar propostes concretes per a la implementació de les estratègies identificades a la crida.
- Insta al Secretari General de les Nacions Unides i al director del Programa de les Nacions Unides pel Medi Ambient (PNUMA) a garantir que els continguts expressats en la Crida de Bulawayo siguin incorporats en les activitats del Consell Internacional per a les iniciatives Ambientals Locals.
- Insta als organitzadors d'aquesta Conferència a fomentar i donar suport perquè es realitzin conferències similars en l'àmbit regional en altres llocs d'Àfrica, d'Àsia i d'Amèrica Llatina.
- Insta als organitzadors d'aquesta Conferència a encoratjar i promoure altres activitats que contribueixin a l'establiment de llaços solidaris entre el Sud-Sud i el Sud-Nord.

III. Carta europea d'autonomia local

Preàmbul

Els Estats membres del Consell d'Europa, signants de la present Carta, consideren que l'objectiu del Consell d'Europa és aconseguir una unió més estreta entre els seus membres, a fi de garantir i promoure els ideals i els principis que són el seu patrimoni comú; consideren que un dels mitjans perquè aquesta finalitat es realitzi és la conclusió d'acords en el camp administratiu; consideren que les entitats locals són un dels principals fonaments d'un règim democràtic; consideren que el dret dels ciutadans a participar en la gestió dels afers públics forma part dels principis democràtics comuns a tots els Estats membres del Consell d'Europa; convençuts que en aquest nivell local, aquest dret pot ser exercit més directament; convençuts que l'existència d'entitats locals investides de competències efectives permet una administració alhora eficaç i propera al ciutadà; conscients que la defensa i l'enfortiment de l'autonomia local en els diferents països d'Europa representen una contribució essencial en la construcció d'una Europa basada en els principis de democràcia i descentralització del poder; afirmen que això suposa l'existència d'entitats locals dotades d'òrgans de decisió democràticament constituïts que es beneficien d'una àmplia autonomia pel que fa a les competències, a les modalitats d'exercici d'aquestes últimes i als mitjans necessaris per a l'acompliment de la seva missió, convenen el següent:

Primera Part

Article 1

Les parts contractants es comprometen a considerar-se vinculades pels articles següents en la forma i en les condicions prescrites per l'article 12 de la present Carta.

Article 2. Fonament constitucional i legal de l'autonomia local

El principi de l'autonomia local ha d'estar reconegut en la legislació interna i, en la mesura que pugui, en la Constitució.

Article 3. Concepte de l'autonomia local

1. Per autonomia local s'entén el dret i la capacitat efectiva de les entitats locals d'ordenar i gestionar una part important dels assumptes públics, en el marc de la Llei, sota la seva responsabilitat i en benefici dels seus habitants.
2. Aquest dret s'exerceix per Assemblees o Consells integrats per membres escollits per sufragi lliure, secret, igual, directe i universal i que poden disposar d'òrgans executius responsables. Aquesta disposició no causarà perjudici al recurs a les assemblees de veïns, al referèndum o a qualsevol altra forma de participació directa dels ciutadans, allí on sigui permès per la Llei.

Article 4. Abast de l'autonomia local

1. Les competències bàsiques de les entitats locals vénen fixades per la Constitució o per la Llei. Tanmateix, aquesta disposició no impedeix l'atribució a les entitats locals de competències amb finalitats específiques, de conformitat amb la Llei.
2. Les entitats locals tenen, dins de l'àmbit de la Llei, llibertat plena per exercir la seva iniciativa en tota matèria que no estigui exclosa de la seva competència o atribuïda a una altra autoritat.
3. En general, l'exercici de les competències públiques ha d'incumbir preferentment a les autoritats més properes als ciutadans. L'atribució d'una competència a una altra autoritat ha de tenir en compte l'amplitud o la naturalesa de la tasca o les necessitats d'eficàcia o economia.
4. Les competències encomanades a les entitats locals, normalment han de ser plenes i completes. No poden ser qüestionades ni limitades per una altra autoritat central o regional, excepte dins de l'àmbit de la Llei.
5. En cas de delegació de poders per una autoritat central o regional, les entitats locals han de gaudir de la màxima llibertat possible per adaptar el seu exercici a les condicions locals.
6. Les entitats locals han de ser consultades, en la mesura que pugui, en el seu moment i de forma apropiada, al llarg dels processos de planificació i de decisió per totes les qüestions que els afecten directament.

Article 5. Protecció dels límits territorials de les entitats locals

Per a qualsevol modificació dels límits territorials locals, les col·lectivitats locals afectades hauran de ser consultades prèviament, arribat el moment, per via de referèndum allí on la legislació ho permeti.

Article 6. Adequació de les estructures i dels mitjans administratius a les comeses de les entitats locals

1. Sense perjudici de les disposicions més generals creades per la Llei, les entitats locals han de poder definir per si mateixes les estructures administratives internes amb què pretenen dotar-se, amb objecte d'adaptar-les a les seves necessitats específiques i a fi de permetre una gestió eficaç.
2. L'Estatut del personal de les entitats locals ha de permetre una selecció de qualitat, fonamentat en els principis de mèrit i capacitat; a aquest fi, ha de reunir condicions adequades de formació, remuneració i perspectives de carrera.

Article 7. Condicions de l'exercici de les responsabilitats en l'àmbit local

1. L'Estatut dels representants locals ha de garantir el lliure exercici del seu mandat.

2. Ha de permetre la compensació financera adequada a les despeses causades amb motiu de l'exercici del seu mandat, així com, si arriba el moment, la compensació financera dels beneficis perduts o una remuneració del treball dut a terme i la cobertura social corresponent.
3. Les funcions i les activitats incompatibles amb el mandat del representant local no poden ser fixades més que per la Llei o per principis jurídics fonamentals.

Article 8. Control administratiu dels actes de les entitats locals

1. Tot control administratiu sobre les entitats locals només pot ser exercit segons les formes i en els casos previstos per la Constitució o per la Llei.
2. Tot control administratiu sobre els actes de les entitats locals ha de tenir com a objectiu garantir el respecte a la legalitat i als principis constitucionals. Tanmateix, aquest control podrà estendre's a un control d'oportunitat, exercit per autoritats de nivell superior, respecte a les competències l'execució de les quals s'hagi delegat en les entitats locals.
3. El control administratiu de les entitats locals ha d'exercir-se mantenint una proporcionalitat entre l'amplitud de la intervenció de l'autoritat de control i la importància dels interessos que pretén salvaguardar.

Article 9. Els recursos financers de les entitats locals

1. Les entitats locals tenen dret, en el marc de la política econòmica nacional, a tenir recursos propis suficients dels que poden i a disposar-ne lliurement en l'exercici de les seves competències.
2. Els recursos financers de les entitats locals han de ser proporcionals a les competències previstes per la Constitució o per la Llei.
3. Una part dels recursos financers de les entitats locals ha de provenir d'ingressos patrimonials i de tributs locals respecte als que tinguin la potestat de fixar la quota o el tipus dins els límits de la Llei.
4. Els sistemes financers sobre els quals descansen els recursos que disposen les entitats locals han de ser d'una naturalesa suficientment diversificada i evolutiva que els permeti continuar, en la mesura que pugui i en la pràctica, l'evolució real dels costos de l'exercici de les seves competències.
5. La protecció de les entitats locals amb un estat financer més dèbil reclama l'adopció de procediments de compensació financera o de les mesures equivalents destinades a corregir els efectes del desigual repartiment de les fonts potencials de finançament, així com de les càrregues que les incumbeixen. Aquests procediments o mesures no han de reduir la llibertat d'opció de les entitats locals, en el seu propi àmbit de competència.
6. Les entitats locals han de ser consultades, de manera adequada, sobre quines són les modalitats d'adjudicació que volen que s'emprin per redistribuir els recursos.

7. En la mesura del possible, les subvencions concedides a les entitats locals no han de ser destinades al finançament de projectes específics. La concessió de subvencions no haurà de causar perjudici a la llibertat fonamental de la política de les entitats locals, en el seu àmbit de competència.

8. Amb la finalitat de finançar les seves despeses d'inversió, les entitats locals han de tenir accés, de conformitat amb la Llei, al mercat nacional de capitals.

Article 10. El dret d'associació de les entitats locals

1. Les entitats locals tenen el dret, en l'exercici de les seves competències, de cooperar i, en l'àmbit de la Llei, d'associar-se amb altres entitats locals per a la realització de tasques d'interès comú.

2. El dret de les entitats locals d'integrar-se en una associació per a la protecció i promoció dels seus interessos comuns i el d'integrar-se en una associació internacional d'entitats locals han de ser reconeguts per cada Estat.

3. Les entitats locals poden, en les condicions eventualment previstes per la Llei, cooperar amb les Entitats d'altres Estats.

Article 11. Protecció legal de l'autonomia local

Les entitats locals han de disposar d'una via de recurs jurisdiccional a fi de garantir el lliure exercici de les seves competències i el respecte als principis d'autonomia local consagrats en la Constitució o en la legislació interna.

Segona Part

Disposicions varies

Article 12. Compromisos

1. Cada part contractant es compromet a considerar-se vinculada, com a mínim, a vint dels apartats de la Primera Part de la Carta dels que, com a mínim, deu hauran de ser escollits entre els següents apartats:

Article 2.

Article 3, apartats 1 i 2.

Article 4, apartats 1, 2 i 4.

Article 5.

Article 7, apartat 1.

Article 8, apartat 2.

Article 9, apartats 1, 2 i 3.

Article 10, apartat 1.

Article 11.

2. Cada Estat contractant en el moment de dipositar els instruments de ratificació, acceptació o aprovació, notificarà al Secretari general del Consell d'Europa els paràgrafs escollits d'acord a allò disposat en el paràgraf 1 del present article.

3. Cada part contractant podrà, en qualsevol moment posterior, declarar per notificació dirigida al Secretari general que es considera vinculada a qualsevol altre apartat que figuri en aquesta Carta, que encara no l'hagués acceptat conforme a les disposicions de l'apartat 1 del present article.

Aquests compromisos ulteriors seran considerats part integrant de la ratificació, acceptació i aprovació de la part que fa la notificació i tindran els mateixos efectes des del primer dia del mes següent al termini del trimestre posterior a la data de recepció de la notificació per part del Secretari general.

Article 13. Entitats a les quals s'aplica la Carta

Els principis d'autonomia local continguts en la present Carta s'apliquen a totes les categories d'entitats locals existents en el territori de la part contractant. Tanmateix, cada part contractant pot, en el moment de dipositar els instruments de ratificació, acceptació o aprovació de la present Carta, designar les categories d'entitats locals i regionals a les quals vol limitar el camp d'aplicació o que vol excloure del camp d'aplicació de la present Carta. Així, també pot incloure altres categories d'entitats locals o regionals en el camp d'aplicació de la Carta per via de comunicació posterior escrita al Secretari general del Consell d'Europa.

Article 14. Comunicació d'informació

Cada part contractant transmetrà al Secretari general del Consell d'Europa tota la informació apropiada relativa a les disposicions legislatives i altres mesures que hagués decidit amb la finalitat d'adaptar-se als terminis d'aquesta Carta.

Tercera Part

Article 15. Signatura, ratificació i entrada en vigor

1. La present Carta resta oberta a la signatura dels Estats membres del Consell d'Europa. Serà ratificada, acceptada o aprovada. Els documents de ratificació, acceptació o aprovació seran presentats al Secretari general del Consell d'Europa.

2. La present Carta entrarà en vigor el dia 1 del mes següent al trimestre posterior a la data en què quatre Estats membres del Consell d'Europa hagin expressat el seu consentiment de quedar vinculats per la Carta, conforme a allò disposat en l'apartat anterior.

3. Respecte a qualsevol altre Estat membre que hagi expressat ulteriorment el seu consentiment per quedar vinculat per la Carta, aquesta entrarà en vigor el dia 1 del

mes següent al trimestre posterior a la data del dipòsit de l'instrument de ratificació, d'acceptació o d'aprovació.

Article 16. Clàusula territorial

1. Tot Estat podrà, en el moment de la signatura o en el moment del dipòsit del seu instrument de ratificació, acceptació, aprovació o adhesió, designar el o els territoris als quals s'aplicarà la present Carta.

2. En qualsevol moment posterior, per declaració dirigida al Secretari general del Consell d'Europa, cada Estat podrà estendre l'aplicació de la present Carta a qualsevol altre territori que es designi en aquesta declaració. Respecte a aquest territori, la Carta entrarà en vigor el dia 1 del mes següent al trimestre posterior a la data de la recepció de la declaració per part del Secretari general.

3. Tota declaració feta en virtut dels dos paràgrafs anteriors podrà ser retirada per tots els territoris designats en aquesta declaració per notificació al Secretari general. Aquesta retirada tindrà efecte el dia 1 del mes següent al semestre posterior a la data de recepció de la notificació per part del Secretari general.

Article 17. Denúncia

1. Cap part contractant pot denunciar la present Carta abans que finalitzi un període de cinc anys des de la data en què la Carta va entrar en vigor en allò que la concerneix. Serà notificat amb una anticipació de sis mesos al Secretari general del Consell d'Europa. Aquesta denúncia no afecta la validesa de la Carta respecte a les altres parts contractants, sempre que el nombre d'aquelles no sigui mai inferior a quatre.

2. Cada part contractant pot, segons les disposicions enunciatades a l'apartat anterior, denunciar qualsevol apartat de la Primera Part de la Carta que hagi acceptat, sempre que el nombre i la categoria dels apartats als quals aquesta part contractant està obligada siguin conformes a les disposicions de l'article 12, apartat 1. Cada part contractant que, com a conseqüència de la denúncia d'un apartat, no s'ajusti a les disposicions de l'article 12, apartat 1, serà considerada com si hagués denunciat igualment la Carta en si mateixa.

Article 18. Notificació

El Secretari general del Consell d'Europa notificarà als Estats membres del Consell:

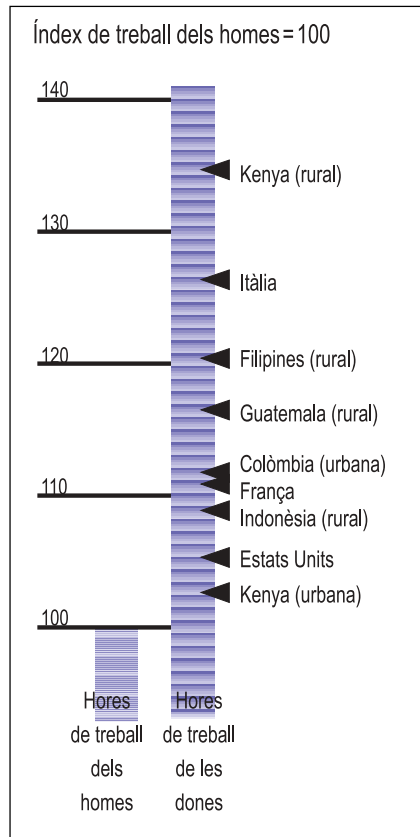
- a) Qualsevol signatura.
- b) El dipòsit de qualsevol instrument de ratificació, acceptació i aprovació.
- c) Qualsevol data d'entrada en vigor de la present Carta, de conformitat amb el seu article 15.

- d) Qualsevol notificació rebuda en aplicació de les disposicions de l'article 12, apartats 2 i 3.
- e) Qualsevol notificació rebuda en aplicació de les disposicions de l'article 13.
- f) Qualsevol altre acte, notificació o comunicació relatives a la present Carta.

En fe d'allò que, els infrascrits, degudament autoritzats a l'efecte, firmen la present Carta.

Fet a Estrasburg, el dia 15 d'octubre de 1985, en francès i en anglès, sent ambdós textos igualment autèntics, en un únic exemplar, que queda dipositat en els arxius del Consell d'Europa. El Secretari general del Consell d'Europa transmetrà còpies certificades conformes a cada Estat membre del Consell d'Europa.

La present Carta va entrar en vigor de forma general el 1 de setembre de 1988 i per a l'Estat espanyol va entrar en vigor l'1 de març de 1989, de conformitat amb allò establert a l'article 15.3 de la mateixa Carta.

Les dones treballen més temps que els homes

IV. Carta de Berlín i el seu pla d'acció

La Carta de Berlín i el seu pla d'acció són resultat dels tallers organitzats a la Conferència Nord-Sud "Iniciatives Locals per un Desenvolupament Sostenible", en la que es varen reunir delegats de 53 països d'Àfrica, d'Amèrica Llatina, d'Àsia i d'Europa, els quals representaven a comunitats i moviments socials, Autoritats locals, ONG, centres d'estudi i d'assessorament municipalista.

Pla d'accions de les comunitats i moviments socials, les autoritats locals, les ONG i els centres d'estudi i assessorament municipalista en l'àmbit de la cooperació descentralitzada

1. Nosaltres, delegats i participants de 53 països del Nord, Sud, Est i Oest, reunits a Berlín amb motiu de la Conferència Internacional Nord-Sud, "Iniciatives Locals per un Desenvolupament Sostenible", del 14 al 17 d'octubre de 1992, declarem el nostre compromís d'emprendre accions conjuntes per a un desenvolupament sostenible. En fer aquesta declaració, convidem a aquells que no estan representats en aquesta conferència perquè s'uneixin a nosaltres per seguir els principis i el programa d'acció, descrits a continuació.

Desafiament

2. Els processos dinàmics, com les transformacions a l'Europa Central i a l'Est, la intensificació de la lluita contra l'apartheid, el racisme i l'opressió, i l'ensorrament de règims i dictadures corruptes, testimonien el dur treball realitzat en el llarg i difícil camí d'establir i de consolidar la democràcia. Alhora estan caient barreres pel canvi en moltes parts d'Àfrica, d'Àsia i d'Amèrica Llatina. Tots aquells i aquelles que estan implicats en aquests processos mereixen el nostre suport.

3. La transició simbolitzada per la caiguda del Mur de Berlín, va obrir també noves perspectives per un altre canvi necessari en l'àmbit global -cal demolar el mur econòmic que divideix la humanitat entre Nord i Sud-. Tanmateix, justament en el 500 aniversari de l'expedició de Colón i reunits a la ciutat que va presenciar, el 1884, la divisió colonial arbitrària del continent africà, a la Conferència del Congo a Berlín, reconeixem que el NOEI ("Nou Ordre Econòmic Internacional", proposat per les Nacions Unides a la dècada dels setanta) està lluny de ser assolit. Aproximadament el 20 % de la població mundial consumeix la més gran part dels recursos, mentre que el 80 % viu gairebé en la pobresa. La majoria al Nord i una elit al Sud consideren normal tenir una manera de vida privilegiat. Al Sud, les majories encara han de lluitar per la seva supervivència. Aquesta situació és una forma global d'apartheid social i econòmic, que deixa a milions de persones desposseïdes, aturades, mal nodrides i sense habitatge.

4. Avui les Nacions del Sud afronten, segons l'Informe sobre el Desenvolupament Humà del Programa de Nacions Unides per al desenvolupament (PNUD) de 1992,

l'aclaparador deute de 1,5 bilions (1.500.000.000.000) de dòlars nord-americans, i l'ajuda oficial ha fet molt poc per invertir el flux de recursos del Sud cap al Nord. Tan sols el 1990 es calcula que el Sud va transferir una suma estimada de 250 mil milions (250.000.000.000) de dòlars al Nord i que només va rebre en Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) 54 mil milions (54.000.000.000) de dòlars. Fins i tot aquest baix nivell d'ajuda està amenaçat actualment i experimentarà una caiguda per sota de la meitat del 0,7 % del PNB, si no es prenen mesures de correcció. Per tal que el Sud pugui pagar aquest deute extern, ha de produir superàvits comercials, per la qual cosa el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial l'ha obligat a acceptar les severes mesures d'ajust estructural, que, indubtablement, incrementaran encara més el patiment i la pobresa.

5. L'aplicació de polítiques d'ajust estructural ha agreujat seriosament els efectes de la pobresa que, juntament amb els problemes del deute i del comerç desigual i injust, han contribuït encara més a la degradació de les condicions de vida humana i del medi ambient. A més, com va advertir la Comissió Brundtland, la continuació del "business as usual" (males pràctiques usuals) reduirà encara més la capa d'ozó, alterarà de manera perillosa el clima del planeta i posarà en perill la supervivència de moltes espècies. Aquests temes van ser tractats en la Conferència de les Nacions Units sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament (CNUMAD - Conferència de Rio, Cimeira de la Terra, 1992), la qual va adoptar l'Agenda 21 que, entre altres coses, diu:

"Com que tants dels problemes i de les solucions en què s'ocupa el Programa 21 es relacionen amb les activitats locals, la participació i cooperació de les autoritats locals constituiran un factor determinant per a l'assoliment dels objectius del Programa. Les autoritats locals s'ocupen de la creació, el funcionament i el manteniment de la infraestructura econòmica, social i ecològica, supervisen els processos de planificació, estableixen les polítiques i reglamentacions ecològiques locals i contribueixen a l'execució de les polítiques ambientals en els àmbits nacional i subnacional. En el seu caràcter d'autoritat més propera al poble, desenvolupen una funció importantíssima en l'educació i mobilització del públic en pro del desenvolupament sostenible".

"Per 1996, la majoria de les autoritats locals de cada país haurien haver dut a terme un procés de consultes amb les seves respectives poblacions i haver aconseguit un consens sobre un Programa 21 Local per a la comunitat"

6. Actualment, el desenvolupament és promogut a través del que s'anomena "lliure mercat", però en la pràctica, aquest està frenant un comerç just. L'Acord General sobre Aranzels Duaners i Comerç, per exemple, permet a les companyies actuar lliurement a través de les fronteres, amb molt poca consideració pels treballadors, pels consumidors o pel medi ambient. Els països, tant al Nord com al Sud, competeixen destructivament entre si, intentant atraure les companyies en acceptar males condicions de treball i mínims nivells de protecció mediambiental. El Mercat Únic Europeu també té profunds desavantatges pel Sud.

7. Ens queda poc temps per canviar el rumb de les coses. Encara que la Guerra Freda s'hagi acabat, les despeses militars globals es mantenen en un nivell de 1,3 bilions

(1.300.000.000.000) de dòlars, mentre que els programes globals de desenvolupament estan privats de recursos financers. El moviment mundial cap a la democràcia ha obert, encara que amb molts defectes, noves possibilitats per a l'acció que ajudarà a garantir els drets humans i a promoure el desenvolupament sostenible. Aquest moviment encara no s'ha incorporat a les institucions internacionals, sobretot al Consell de Seguretat de les Nacions Unides. La democràcia local i la participació dels ciutadans són elements clau per a qualsevol sistema democràtic. Comunitats i moviments socials, ONG i autoritats locals, essent com són les institucions més properes als ciutadans, estan en una posició privilegiada per fomentar i ampliar la consciència dels ciutadans sobre els problemes del món i per fer possibles accions locals individuals i col·lectives a favor del canvi.

8. El potencial per aquest tipus d'acció a través del món sencer pot ser jutjat per la resposta favorable a les nostres anteriors crides de Colònia, Bulawayo i Sevagram. Moltes comunitats han donat suport a aquestes crides i han començat a participar en accions pràctiques sobre els temes Nord-Sud, treballant a través de noves estructures de cooperació.

Raons per a l'Acció

9. ¿Per què han d'actuar les comunitats i moviments socials, les ONG i les autoritats locals per acabar amb aquest destructiu curs de les coses?

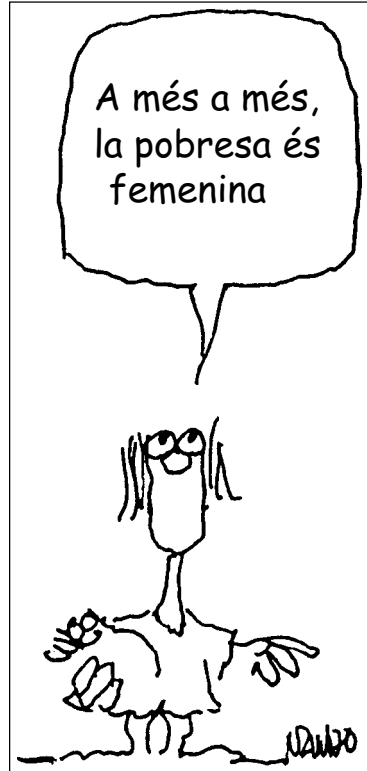
- a) Perquè tota la humanitat comparteix la responsabilitat i té l'obligació de garantir la supervivència del planeta;
- b) Perquè les grans majories d'éssers humans al Sud estan consumint totes les seves energies per cercar la supervivència diària;
- c) Perquè els recursos del planeta són limitats i no poden sostenir la manera de vida caracteritzat per l'excés de consum i de malbaratament, fonamentalment al Nord;
- d) Perquè els més grans problemes mediambientals com l'escalfament global, la reducció de la capa d'ozó, la pluja àcida i les amenaces a la biodiversitat, afecten a tots a les nostres comunitats locals;
- e) Perquè la continuació del present rum accelerarà encara més la degradació del medi ambient, incrementarà més les tensions entre nacions i regions i arruinarà més la vida de milions de persones;
- f) Perquè les polítiques a curt termini de les autoritats públiques, a tots els nivells, han fracassat fins ara a l'hora d'afrontar adequadament els problemes Nord-Sud;
- g) Perquè quedar-se inactiu contemplant, des d'una posició confortable, com pateixen i lluiten els altres és moralment inacceptable;
- h) Perquè els conflictes, guerres, degradació del medi ambient, opressió política i econòmica produeixen moltes vegades els grans moviments migratoris dels pobles, inclosos els indígenes i les minories;

- i) Perquè les nostres escoles, universitats, empreses, autoritats locals i altres institucions locals són part integrant de la comunitat internacional;
- j) Perquè totes les comunitats tenen coneixements i habilitats específics, que poden ser compartits amb els altres a tot el món;
- k) Perquè en tota democràcia, la ciutadania implica l'obligació perquè cada individu actuï amb responsabilitat.

Principis a tenir en compte

10. Nosaltres apel·lem les comunitats del Nord i del Sud, de l'Est i de l'Oest que revisin i refacin les relacions entre els rics i pobres del món, basant-se en els següents principis:

- a) *Democràcia*: les polítiques només podran respondre les necessitats de la població, si cada ciutadà pot participar en la formulació i execució d'aquestes polítiques a través d'estructures descentralitzades i de l'accés lliure a la informació, i si es respecten la democràcia i els drets humans;
- b) *Sostenibilitat*: tot tipus de vida depèn de la salut dels ecosistemes terrestres, que ara estan sent severament malmesos. Ja no s'haurien de permetre més estils de vida, els hàbits de consum, els mètodes de producció i l'ús dels recursos naturals que comprometen el benestar de les generacions actuals i futures;
- c) *Justícia*: mentre no s'aconsegueixi que les institucions polítiques, econòmiques i socials posin fi a les desigualtats, no es podrà garantir el desenvolupament sostenible;
- d) *Equitat*: els recursos globals han d'estar compartits de forma justa, perquè tots - independentment del seu gènere, edat, minusvalidesa, classe, casta, religió, raça o origen ètnic - puguin dur una vida digna;
- e) *Tolerància*: les comunitats a l'Est, l'Oest, el Sud i el Nord haurien d'ajuntar les seves forces per combatre el racisme, la xenofòbia i altres formes d'intolerància i exclusió social;
- f) *Acció conjunta*: les comunitats i moviments socials, les ONG i les autoritats locals tenen capacitats i experiències específiques que, compartides en comú sobre la base del respecte mutu, la reciprocitat i la participació cívica, poden facilitar una potent acció col·lectiva;

- g) *Interdependència*: les comunitats al Nord, al Sud, a l'Est i a l'Oest haurien d'ajuntar les seves forces en l'esperit de la interdependència i d'autosuficiència, respectant plenament els valors democràtics i culturals, i els drets de les minories.

Marc per a l'acció

11. "Ciutats i Desenvolupament", a través dels respectius representants degudament anomenats per totes les regions, ha dissenyat una *Agenda d'acció* àmplia sobre la base de les recomanacions fetes pels quaranta-dos grups de treball reunits durant la Conferència. Aquesta Agenda d'acció, adjunta al final d'aquesta Carta, presenta passes possibles que les comunitats i moviments socials, les organitzacions no-governamentals i les autoritats locals han de fer sota els següents capítols:

Àrees d'activitats

- a) *Conducta sostenible*: els pobles i les seves comunitats han de responsabilitzar-se globalment, exigint les organitzacions públiques i privades en les seves àrees d'influència, que minimitzen la contaminació de la biosfera i el consum de recursos no renovables;
- b) *Conscienciació*: els pobles i les seves comunitats han de conscienciar la societat sobre la interdependència Nord-Sud a través de:
 - Debats,
 - Abundants experiències directes
 - Activitats d'educació tant dins com fora dels sistemes educatius en tots els seus nivells
- c) *Agermanaments/Vincles*: els pobles i les seves comunitats han d'eleva el nivell de comprensió d'altres societats i cultures, a través dels agermanaments amb altres pobles i fomentar les relacions entre tot tipus d'institucions homòlogues amb parts i contraparts;
- d) *Assistència Tècnica*: els pobles i les seves comunitats han d'intercanviar el seu personal amb les comunitats agermanades, amb la finalitat de cercar solucions als problemes comuns;
- e) *Projectes*: els pobles i les seves comunitats han de donar suport a projectes a l'exterior, amb la condició que aquests promoguin un desenvolupament just i sostenible i que reflecteixin la continuada participació dels beneficiaris, tant en la planificació com en la seva execució i avaluació;
- f) *Fer campanyes*: els pobles i les seves comunitats han de basar-se en la Campanya Nord-Sud, UN SOL MÓN 92, els procediments d'agenda 21 i Agenda Local 21 de CNUMAD, campanyes contra l'apartheid i altres campanyes pels drets humans, instant als dirigents nacionals, regionals i internacionals sobre la necessitat d'exonerar el Sud de les càrregues del deute extern i d'enfortir les lleis internacionals que protegeixin els treballadors, els consumidors i que salvaguardin el medi ambient;

- g) *Treballar en/amb xarxes*: els pobles i les seves comunitats han de tenir accés efectiu a les xarxes internacionals per compartir la informació i les experiències sobre afers internacionals específics;
- h) *Comerç just*: els pobles i les seves comunitats han de prendre mesures positives per fomentar bones pràctiques empresarials, comercials i mediambientals per part dels subministradors de productes i serveis, i fomentar que els ciutadans facin el mateix.

Creant Institucions

L'acció dels pobles i les seves comunitats, a favor d'un desenvolupament just i sostenible, s'enforteix construint estructures polítiques, alhora sòlides i flexibles, a l'àmbit local. Les anteriors conferències de Colònia, Bulawayo i Sevagram han subratllat la necessitat que les institucions locals impulsin les iniciatives de la comunitat, subministrin els recursos necessaris i estimulin la societat civil. Les autoritats locals, democràticament escollides, haurien de ser l'expressió de comunitats que s'autogovernen,

- Formulant i articulant les necessitats i aspiracions de les seves àrees
- Proveint serveis públics apropiats
- Enfortint les iniciatives locals amb la seva influència política, de recursos i d'experiències

Les institucions no-formals desenvolupen un paper complementari important.

Han de ser considerades accions en els següents camps:

- a) *Fòrums comunitaris locals*: establir estructures coordinadores locals que agrupin a membres escollits i funcionaris dels governs locals, representants de les ONG, organitzacions privades, sindicats, comunitats i moviments socials, que puguin ajudar a concebre, desenvolupar i avaluar les activitats Nord-Sud de les comunitats;
- b) *Assignació de responsabilitat*: anomenar una persona apropiada dins les corporacions locals, que es responsabilitzi del medi ambient i del desenvolupament;
- c) *Assemblees i audiències públiques*: realitzar assemblees i audiències públiques sobre com afecten a la comunitat local els afers internacionals, fet que ajudarà a la formulació de plans locals per al desenvolupament sostenible;
- d) *Informació i seguiment permanent*: produir un informe anual sobre la "Situació de la Ciutat en el Món", que es pot distribuir entre els ciutadans de la comunitat;
- e) *Estructures regionals*: crear estructures regionals a cada continent, per ajudar els pobles i les seves comunitats a compartir experiències i a treballar junts amb una eficàcia més gran sobre els temes Nord-Sud.

Universalitat

12. Després de la sèrie de conferències anteriors a Colònia, Bulawayo i Sevagram i tenint en compte els resultats de les conferències d'agermanaments Est-Oest a Rotterdam i Praga, ha arribat l'hora en què puguem adoptar un enfocament universal. Aquest conjunt d'accions han de començar, per tant, no tan sols pel Nord sinó també pel Sud i per l'Est. El creixent nombre de pobles i comunitats implicades en agermanaments Est-Oest hauria de considerar l'inici de programes de cooperació amb les comunitats del Sud. I allí on sigui possible, l'Oest i l'Est haurien de donar suport a accions descentralitzades Sud-Sud.

Per tant, nosaltres, delegats i participants d'aquesta Conferència:

13. Demanem a "Ciutats i Desenvolupament" que, treballant juntament amb els representants de totes les regions i amb les associacions i grups internacionals d'autoritats locals i d'ONG, formulï estratègies i programes durant 1993 amb l'objectiu de posar en pràctica aquesta Carta i Agenda d'acció de Berlín en els propers anys.

14. Demanem a les autoritats locals, a les ONG, a les comunitats i als moviments socials que juguin plenament els seus respectius papers, difonent i posant en pràctica aquesta Carta i Agenda d'acció als nivells locals, nacionals, regionals i continentals i que assignin els recursos necessaris per a aquesta finalitat.

15. Instem perquè es prenguin mesures apropiades per anul·lar el deute extern de les nacions del Sud.

16. Instem a tots els governs nacionals al Nord que compleixin amb la fita acordada per les Nacions Unides de lliurar com a mínim el 0,7 % del PNB com Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) i que deixin de causar patiment al Sud en reduir aquesta ajuda a conseqüència dels seus actuals problemes econòmics.

17. Instem que s'acabi amb totes les pràctiques desiguals en el comerç.

18. Instem a tots els governs i parlaments nacionals que elaborin i aprovin una legislació i que subministrin els mecanismes legals i fiscals necessaris a través dels quals, quan calgui, es transfereixi una part més gran d'ingressos recaptats per via impositiva perquè les autoritats locals, les ONG, les comunitats i els moviments socials treballin junts activament per a un desenvolupament sostenible.

19. Proposem que el progrés assolit en la difusió i posada en pràctica de la Carta i Agenda d'acció de Berlín sigui avaluat sistemàticament per tots en una altra Conferència en el oportú moment.

Reconeixem el suport que la Comissió de les Comunitats Europees, el Centre Nord-Sud del Consell d'Europa, el Govern Federal d'Alemanya, el Govern dels Països Baixos, els Senats de Berlín i Bremen, moltes ciutats i ONG ens han prestat per fer possible aquesta Conferència.

Pla d'acció

Per l'*agenda d'acció* els pobles i les seves comunitats en el Nord, el Sud, l'Est i l'Oest haurien d'aspirar a plans d'acció adaptats a les seves circumstàncies *locals*, basant-se en els següents camps d'activitat recomanats:

A. Conducta sostenible

- Fomentar que els individus reconeguin la seva contribució com a ciutadans “del món” i es comprometin a assolir un desenvolupament sostenible.
- Establir una Agenda 21 Local (post-CNUMAD) per posar fi a la continuada degradació de la condició humana i del medi ambient.
- Planificar tots els projectes i activitats tenint en compte qualsevol impacte mediambiental.
- Iniciar activitats mediambientals dins els programes de vincles i agermanaments.
- Promoure fonts d'energia alternativa.
- Introduir ordenances o lleis de caràcter local per donar suport al “desenvolupament sostenible”, p. ex. sobre trànsit, infraestructures, habitatges...
- Iniciar activitats que disminueixin la pobresa, proporcionin habitatges i defensin els drets humans bàsics en tots els programes pel medi ambient sostenible.
- Identificar, realçar i desenvolupar on sigui possible, habilitats i enfocaments tradicionals per a un desenvolupament sostenible.

B. Conscienciació

- Promoure i posar en pràctica estudis sobre vincles polítics, històrics, socials, culturals i educatius de caràcter local Sud-Nord, Nord-Sud i Nord-Sud-Est, i utilitzar aquests estudis per objectius de conscienciació (exposicions, projectes escolars, etc.).
- Promoure programes educatius perquè els ciutadans puguin relacionar temes globals amb activitats individuals i locals.
- Introduir una agenda Nord-Sud i Nord-Sud-Est amb atenció especial als drets humans i a la democràcia en els programes de formació i educació per personal de consells municipals / grups de joves / grups de dones / grups sindicals etc., i realitzar cursos i seminaris per a professors en l'àmbit local.
- Utilitzar cartes/declaracions, directrius i manuals existents per fomentar programes educatius de ciutadania activa, drets humans i lluita contra el racisme.
- Crear centres de recursos per temes Nord-Sud i Nord-Sud-Est i per educació al desenvolupament i enfortir els que ja existeixen.
- Assignar un percentatge dels seus pressupostos per a l'educació al desenvolupament al Nord i així facilitar l'educació per al desenvolupament al Sud i a l'Est.
- Analitzar imatges i estereotips (negatius i positius) de la premsa local, temes interculturals, apartheid i altres sistemes racistes i opressius en les activitats d'educació al desenvolupament per a la gent al Nord, al Sud i a l'Est.
- Desenvolupar i difondre estratègies efectives per l'ús (i l'assessorament per l'ús) dels mitjans de comunicació de masses als nivells locals i nacionals.
- Fomentar que els mitjans de comunicació locals introdueixin temes Nord-Sud i Nord-Sud-Est en les seves seccions d'educació.

C. Agermanaments/Vincles

- Identificar, analitzar i, on sigui possible, basar-se en vincles locals existents (Nord-Sud, Sud-Sud, Sud-Est-Oest).
- Basar tots els agermanaments i vincles en bones relacions humanes caracteritzades per una planificació curosa, una comunicació continuada i un compromís a llarg termini.
- Planificar i posar en pràctica tots els "vincles" pas a pas.
- Utilitzar els enfocaments tant formals (autoritat local) com informals (ONG, comunitat), però garantint sempre la plena participació de tots els sectors d'ambdues comunitats.
- Amb la finalitat de garantir la continuïtat dels vincles, crear el més ampli suport possible de tots els partits.
- Involucrar en les activitats de la comunitat als residents originaris d'altres parts del món que romanen a l'àrea local.

- Definir en negociació amb les parts i contraparts, les fites i objectius necessaris i fer regularment una anàlisi dels seus progressos.
- Unir organitzacions similars (escoles, esglésies, organitzacions de voluntaris i sindicats, etc.).
- Organitzar visites com a part íntegra de vincles, però amb la cura de no restringir aquests intercanvis a l'àmbit oficial i fomentar que la part visitant romangui amb famílies hostes.
- Incloure activitats de conscienciació a les visites de les parts i contraparts.
- Reconèixer la importància crucial de la comunicació Sud-Sud i donar-li suport.
- Formar delegacions conjuntes d'autoritats locals i ONG per vigilar la violació dels drets humans/abusos contra el medi ambient (i d'aquesta manera protegir els activistes locals amb la presència de persones de fora).
- Plantejar-se com incloure, en el marc dels vincles, temes com la crisi del deute, el comerç just i l'efecte de multinacionals, etc.
- On sigui possible, intentar crear projectes conjunts en què cada part i contrapart pugui prendre iniciatives paral·leles en la seva pròpia comunitat i investigar les possibilitats d'incloure directrius sobre cooperació descentralitzada en ajuda mútua i en projectes.

D i E. Assistència tècnica i projectes

- Investigar conjuntament les necessitats reals de totes les parts i contraparts implicades, utilitzar criteris ben definits i consultar les experiències d'ONG, autoritats locals i altres comunitats que tenen vincles establerts.
- Facilitar la participació de les parts i contraparts en la planificació i realització de tots els programes.
- Dissenyar programes d'assistència tècnica amb un màxim de compromís amb la finalitat que els grups marginats adquireixin poder i per implicar les dones.
- Encaixar els programes dins l'agenda local i de les prioritats més àmplies de les parts i contraparts.
- Reconèixer i utilitzar els recursos existents de totes les parts i contraparts en conjunt tenint en compte els perills de crear dependències.
- Combinar l'assistència tècnica i els projectes amb els programes d'educació al desenvolupament.
- Proporcionar informació i directrius a les parts i contraparts sobre programes de cooperació descentralitzada i sobre línies pressupostàries.
- Proporcionar instruccions inter i transculturals per participants en projectes de cooperació tècnica.
- Utilitzar l'experiència dels participants en programes d'intercanvi de personal i en programes de conscienciació.

- Fomentar que totes les parts i contraparts involucrades cerquin juntes solucions pels problemes tant al Nord com al Sud.
- Establir un llaç amb el comerç local amb l'objecte d'investigar les possibilitats per a l'assessorament i l'assistència tècnica.

F. Fer campanyes

- Planificar conjuntament amb les ONG, les comunitats, moviments socials i les autoritats locals la implicació i els criteris pel *lobbying* (com activitat de pressió política) per a un canvi estructural en l'ordre econòmic i social.
- Utilitzar la celebració dels anys propers d'ONU, per exemple Drets Humans i Població, i el 50 aniversari de l'ONU..., com centres tant per campanyes continuades com per campanyes puntuals d'ONG.
- On sigui apropiat, incloure la participació del Sud en les activitats de campanyes al Nord.
- Realitzar projectes d'antidiscriminació.
- Donar suport a les associacions cíviques, en les seves demandes de:
 - Disposar dels serveis municipals i recursos
 - Participació i control màxim en/del poder
 - Lideratge responsable
 - Educació per anar adquirint més poder.
- Promoure una compensació cap el Sud quan les seves economies siguin favorables pel medi ambient.
- Fer campanyes locals per ampliar l'accés a programes d'informació, activitats de conscienciació Nord-Sud, Sud-Nord i Nord-Sud-Est.

G. Treballar en/amb xarxes

- Els fòrums locals haurien d'incloure una participació d'amplis grups socials (indústria, comerç, dones, joves, esglésies, sindicats,...) i formular, conjuntament amb les autoritats locals, plans locals per al desenvolupament sostenible.
- Garantir una difusió periòdica i eficaç de la informació rellevant sobre activitats locals, nacionals i regionals i sobre plans i preocupacions de les parts i contraparts.
- Cercar suport estructural i institucional per a l'acció en l'àmbit popular del Sud.
- Treballar en/amb xarxes internacionals de comunitats i moviments socials, ONG i autoritats locals de cara a treballar conjuntament per tal de facilitar els processos de democratització dirigits a l'àmbit local.
- Desenvolupar fòrums i trobades per fomentar el creixement orgànic d'alternatives al "nacionalisme irracional".

H. Comerç just

- Fomentar que les autoritats locals i les ONG adoptin polítiques de compra de “comerç just” i desenvolupin xarxes de “comerç just”.
- Analitzar/investigar la política de desenvolupament Nord-Sud i les activitats del comerç local.
- Contactar empreses locals amb interessos en exportació / importació i utilitzar els seus contactes i experiència (*know-how*).
- Educar el consumidor i el productor sobre la necessitat del Comerç Just.

V. Resolucions de la 1ª trobada de fons

Aquest document és fruit d'una primera jornada conjunta celebrada a Barcelona el dia 15 de gener de 1994 entre els fons de cooperació que, segons la data de constitució, són: Fons Català (1986), Euskal Fundazioa (1988), Fons Valencià (1992), Fons Mallorca i Fons Menorquí (1993).

El document vol superar les lògiques i positives diferències, conseqüència de la particular història que ha donat origen a cada fons, del major o del menor grau d'experiència i activitat o del grau d'implantació en el seu àmbit i pretén reflectir els trets fonamentals comuns dels fons, que expressin la filosofia de cooperació per al desenvolupament que els identifica. Alhora, vol ser també una carta de presentació que acosti la resta d'institucions locals (ajuntaments, consells comarcals, diputacions i entitats) que encara no hi participen decididament, a plantejar-se la incorporació al model de cooperació descentralitzada que els fons representen.

Abans d'exposar els nostres elements definitoris, volem presentar els fons com un model obert, dinàmic, viu i en constant evolució que es coordina amb la resta d'organitzacions i institucions solidàries.

Els fons, un camí obert

1. Els fons treballen en l'anomenada cooperació descentralitzada, és a dir les accions conjuntes dels grups comunitaris, les autoritats locals i les organitzacions no-governamentals (ONG), que compta amb la participació directa de les comunitats beneficiàries tant en la planificació com en l'execució i l'avaluació de projectes de desenvolupament sostenible.

Els projectes de cooperació per al desenvolupament pretenen facilitar, a una determinada comunitat o societat, l'accés als mitjans necessaris per millorar les condicions de vida actuals i futures.

La cooperació descentralitzada per al desenvolupament és essencialment diferent d'aquella que es promou des dels governs o des de les grans organitzacions no-governamentals d'àmbit internacional, fonamentalment perquè el seu disseny o gestació neix de la iniciativa de comunitats locals, amb independència dels macrointeressos polítics i econòmics.

La cooperació descentralitzada ha de donar lloc a una relació directa i personal entre les comunitats, lluitar per un model de desenvolupament sostenible, respectuós amb el medi ambient i que vol concebre la cooperació com una via de doble sentit, que afavoreixi simultàniament les comunitats del Nord i les del Sud.

La cooperació descentralitzada també és diferent i complementària amb aquelles que gestionen les ONG convencionals, perquè recull la pluralitat d'iniciatives dels diferents grups locals i implica en la gestió cooperadora les institucions públiques

locals (ajuntaments, consells comarcals, mancomunitats) que, en ser les instàncies públiques més properes al ciutadà, són les que permeten un major grau de participació col·lectiva.

2. Els fons són un instrument de cooperació del municipalisme que, superant la dispersió i l'aïllament locals, vol fer possible un model global de cooperació descentralitzada de forma coordinada i eficaç.

Si cada municipi genera un determinat nombre de projectes o programes de cooperació per al desenvolupament, per molt gran que sigui aquest nombre, la cooperació municipal per al desenvolupament presentarà una imatge de dispersió i d'incoherència, per tant, poc eficaç per al desenvolupament socioeconòmic de les comunitats destinàries.

Per això, els fons sorgeixen com a instrument que potencia o coordina les iniciatives locals, elaborant projectes globals o programes de desenvolupament generals que impliquin un col·lectiu més ampli de municipis, proposant-los prioritats quant a sectors econòmics, socials, regionals, etc, i fent possible equips tècnics per avaluar i controlar la gestió dels projectes.

Els fons no tenen la pretensió de monopolitzar la cooperació que sorgeix en els municipis, sinó servir de canal per a la racionalització i per a un major grau d'eficàcia.

No pretenen de substituir el treball de determinades ONG d'autèntica implantació popular, sinó de contribuir en aquells programes que responguin als criteris de cooperació descentralitzada, tot afavorint la utilització de recursos que les institucions locals poden oferir.

3. Els fons neixen circumscrits a una determinada comunitat, amb identitat pròpia, de forma que aquest marc serà l'àmbit de referència de la cooperació descentralitzada promoguda des dels seus municipis, amb tota l'especificitat que això comporta.

D'aquesta manera es reforça l'aspecte de la màxima proximitat dels fons a les persones i els grups locals, fent possible que les relacions entre les comunitats del Nord i les del Sud s'emmarquin en contextos sociopolítics més realistes i coherents que els estatals. Permet que cada fons seleccioni les contraparts en comunitats amb una vinculació històrica o altres afinitats específiques (relacions derivades de l'emigració o immigració, etc).

4. Els fons, per raons de justícia i solidaritat, no poden restar al marge dels greus problemes de desenvolupament que afecten 2/3 de la humanitat i afirmen que ningú no pot deixar d'implicar-s'hi amb el pretext que altres instàncies ja hi treballen.

Per això, reclamen el compliment de la resolució de les Nacions Unides on s'instava els estats dels països rics que destinessin el 0,7% del PIB a l'ajut oficial per al desenvolupament.

lupament. Els fons haurien de participar en la gestió de la part corresponent d'aquest 0,7%. Alhora, adaptant-se a aquest principi, traslladen aquest repte al conjunt de la societat dels països del Nord (a les administracions públiques i a les privades i, també, en la mesura que sigui possible, als seus ciutadans), tot assumint el compromís de destinar una partida econòmica anual per finançar projectes de cooperació amb el Tercer Món.

Són conscients que ni l'estricta compliment de la resolució de les Nacions Unides, de destinar el 0,7% del PIB a l'ajut per al desenvolupament, no acabaria amb les necessitats dels països del Sud. Perquè els ajuts són necessaris, però no suficients. Cal que aquests vagin acompanyats de mesures de solidaritat política: denunciar la manca de poder real del Tercer Món, impulsar el desarmament, respectar l'autodeterminació dels pobles; en definitiva, cal comprometre's amb els drets dels pobles del Tercer Món i la seva llibertat.

Però la quota del 0,7% és també un símbol. Un símbol que situa la frontera del treball per al desenvolupament en assolir que la cooperació es basi en la corresponsabilitat i en la justícia i no en la caritat.

5. Els fons possibiliten l'acostament entre les comunitats d'ambdós móns tot afavorint l'intercanvi nord/sud dels recursos disponibles i l'agermanament d'entitats i d'homòlegs per tal de contribuir a crear un clima d'opinió pública favorable a la promoció d'un nou ordre econòmic internacional.

Totes les comunitats han d'augmentar la seva comprensió respecte a altres societats i cultures. Ajudar a descobrir les cultures del Sud ens durà a acceptar la relativitat cultural. El manteniment d'un plantejament obert, informatiu i formatiu allunyarà els fantasmes de la por de la diversitat, que és l'avantsala del racisme.

L'agermanament amb altres pobles i el foment de les relacions entre tot tipus d'institucions homòlogues (ajuntaments, escoles, professionals...) han de conduir-nos a incrementar la consciència pública sobre la interdependència Nord/Sud.

La cooperació descentralitzada fa possible esquivar alguns mecanismes i regles de mercat imposats des dels centres de poder econòmic del Nord, per establir noves relacions comercials, transferències de béns, mercaderies, capitals i tecnologia, que permeti de contribuir al desenvolupament de comunitats del Sud, alhora que obre horitzons a sectors o empreses en crisi en el nostre entorn. Apel·lem a la necessitat de prendre mesures apropiades per anul·lar els deutes internacionals dels països del Sud i a la necessitat de posar fi a totes les pràctiques injustes en el comerç. Cal contribuir a impulsar mecanismes de comerç just.

És fonamentalment partint de la base d'aquesta coincidència de plantejaments, que les organitzacions sotassignades hem cregut convenient d'expressar-les de forma conjunta i de coordinar, des de la total independència, les nostres accions, de cara a:

- Contribuir a impulsar la cooperació descentralitzada dins i fora dels nostres àmbits.
- Coordinar les nostres accions per aconseguir un aprenentatge mutu.
- Promoure projectes de sensibilització compartits.
- Ser interlocutors en les institucions estatals, europees i mundials amb plantejaments coincidents.

VI. Conclusions de la 1ª jornada estatal de cooperació descentralitzada

Aquestes conclusions són fruit del treball realitzat en els tallers de la primera jornada d'àmbit estatal sobre la cooperació descentralitzada realitzada a Getafe el 14 i 15 de juny de 1996. En aquesta jornada d'intercanvi i reflexió hi varen participar ens locals i autonòmics així com l'ONGD de l'Estat espanyol.

Dibuixar el perfil de la cooperació municipal i autonòmica en el marc de la cooperació

La cooperació descentralitzada és una modalitat de cooperació que no es caracteritza únicament per la procedència dels fons, sinó per donar suport a projectes locals de desenvolupament humà i sostenible on la participació popular és un element indispensable.

El reconeixement de l'existència d'una estructura global d'injustícia social i d'un model socioeconòmic de "desenvolupament" que margina i condemna a la pobresa a més de tres quartes parts de la humanitat, implica reconèixer la dimensió política de la cooperació, cosa que no significa que hagi de produir-se una politització i una partidització de l'esmentada cooperació, sinó un compromís i un consens global entre totes les forces polítiques i socials, incloent les institucions locals que condueixi a la creació d'una consciència solidària.

Per a les ONGD, els projectes de desenvolupament per al Sud són tan importants com la sensibilització i conscienciació al Nord, encara que actualment els esforços es focalitzen, principalment, en l'obtenció de recursos financers per als projectes.

La participació de les ONGD locals en la canalització de recursos financers cap a projectes del Sud és bàsic en la cooperació descentralitzada, ja que aquesta també persegueix la conscienciació i la mobilització ciutadana als països del Nord per afavorir tots aquests canvis que incrementin la solidaritat i estableixin relacions internacionals més justes.

No es pot establir una tipologia d'ONGD. La tasca dels grups locals de solidaritat és tan important com la de les ONGD amb una gran estructura professionalitzada. Tampoc hi ha una única modalitat d'intervenció. La col·laboració entre ONGD, Universitats i entitats locals (ajuntaments, diputacions...) i altres institucions és fonamental per al desenvolupament del treball que s'està realitzant com a cooperació descentralitzada.

Les administracions públiques, locals i/o autonòmiques han d'adoptar una posició clara referent als criteris de selecció de projectes i d'adjudicació de subvencions. Aquests criteris han de ser públics i consensuats mitjançant Consells de Cooperació o altres mecanismes de coordinació entre tots els agents de cooperació. Les ONGD no han de participar en la distribució concreta dels recursos.

És necessari unificar criteris entorn les formes i els continguts de les bases de convocatòries de subvencions per part de les entitats autonòmiques i locals. Seria també convenient que les administracions públiques flexibilitzin els procediments administratius sense que això suposi una manca de rigor en la justificació dels projectes finançats.

Els fons municipals de cooperació actuen com a instruments facilitadors de la cooperació descentralitzada. Són elements de cohesió social i treballen des de la concepció que el finançament ha de facilitar la cooperació i no sotmetre-la. A més són un element eficaç amb relació a l'homogeneïtzació de les convocatòries locals i per evitar la proliferació de consells de cooperació.

No existeix un model únic de «Fons», ni una gestió unitària, però tots es caracteritzen per ser una associació d'entitats locals, políticament plural, especialitzada en la gestió de la cooperació municipal. Cal afavorir l'aparició de fons municipals de cooperació en aquelles comunitats autònomes on encara no existeixen, i transferir els coneixements i experiències realitzades fins l'actualitat.

Les xarxes locals, estatals i internacionals de solidaritat poden oferir una resposta coordinada en situacions específiques, coordinar accions de solidaritat, comptar com a instrument de sensibilització en problemàtiques concretes i aprofundir en la realitat concreta on s'intervingui, cosa que redunda positivament en l'eficàcia de la cooperació.

Per últim, cal assenyalar que aquestes jornades no han de ser un fet aïllat, sinó que cal treballar per la seva continuïtat amb l'objectiu d'aprofundir en aquest espai de reflexió comú i d'intercanvi d'experiències que ens faci avançar cap a una cooperació descentralitzada més efectiva i solidària.

VII. Conclusions i perspectives de futur de la 2ª trobada de municipalisme

Aquesta trobada celebrada a Mataró del 31 de gener al 3 de febrer de 2000 va permetre enriquir el coneixement dels contextos i processos que es desenvolupen a cadascun dels països participants: Nicaragua, Guatemala, El Salvador, Mèxic, Hondures, Cuba i l'Estat espanyol, analitzar i avaluar els avenços de les Xarxes Nacionals, així com aprofundir en la definició d'estratègies i accions comunes amb l'objecte d'impulsar i consolidar els processos particulars i la construcció d'una Xarxa Regional.

Les Xarxes Nacionals

- *Condicions i processos diversos*, amb objectius i pràctiques d'acord a la seva història i als seus contextos. L'anàlisi d'aquestes particularitats va permetre ubicar les diferències i similituds que uneixen la regió:
 - Diversitat en les realitats: de condicions socials i econòmiques, de situacions polítiques i institucionals, i fins i tot, ètniques. Diversitat amb un comú denominador: els efectes i els estralls, productes del sistema neoliberal.
 - Desestructuració social i econòmica, amb diversos nivells de pèrdua de teixit social, a vegades fins i tot de desintegració.
 - Dèficits democràtics i de ciutadania. Una manca d'institucionalització en general que es manifesta de manera especial en la vida local, en els municipis, amb pocs suports, pocs recursos, deficient estructuració jurídica i normativa, i amb Estats centralitzats i dèbils.
- *Participació de la societat civil com a l'element dinàmic*. A l'emergència d'una nova societat civil, en els esforços per reconstruir-la o en la pervivència d'una tradició participativa. Les Xarxes articuladores d'aquests moviments representen l'intent de multiplicar i fer més eficaces aquestes realitats.
- *Construcció de governs locals sobre la base de la participació ciutadana*. Per això la informació, l'educació i l'organització de la ciutadania en relació amb el poder local són fonamentals.
- *Metodologia i procediments participatius*. Diagnòstics sobre el terreny concret, plans de desenvolupament local i definició d'agendes en els diversos àmbits de les polítiques públiques.
- *La solidaritat i la cooperació tant en l'àmbit nacional com en l'internacional* es converteixen en una necessitat urgent per al desenvolupament dels objectius de treball i dels mètodes participatius.

Situació postMitch a Amèrica Central

- La utilització del suport de la solidaritat amb destinacions polítiques i electoralistes per part dels governs planteja la necessitat de cercar espais que garanteixin que els recursos arribaran on hi ha les necessitats i la població afectada.

- La vinculació entre reconstrucció, democratització i els processos de reconstrucció a través dels governs locals i ciutadans permetrà l'articulació social i la transformació de la regió en general.
- L'actual conjuntura possibilita a la societat civil d'incidir en la presa de decisions i en el contingut de polítiques públiques, com la promoció d'una política de prevenció de desastres amb participació ciutadana.

Principals estratègies de treball conjunt a la regió

- Continuar amb el procés de consolidació de les Xarxes a cada país.
- Avançar en el treball conjunt i en la creació d'una estratègia comuna que permeti consolidar la Xarxa Regional i els processos nacionals.
- Elaborar agendes socials a partir de temes estratègics que permetin treballar amb objectius i línies ben definides, processos planificats, arguments concrets, amb activitats d'avaluació, seguiment, retroalimentació, etc.
- Promoure i impulsar conjuntament amb els organismes cooperants la cooperació horitzontal i descentralitzada sobre la base d'una direcció i estratègia comuna a la regió.
- Avançar i continuar aprofundint sobre els tres eixos comuns definits en la Trobada d'Antigua.

Temes o eixos comuns sobre el municipalisme i poder local

Autonomia, descentralització i polítiques públiques

- En l'àmbit polític:
 - Impulsar una nova forma de fer govern i això implica una nova forma de fer polítiques públiques. Una de les alternatives podria ser lligar els ciutadans als òrgans que fan les polítiques públiques.
 - Revisar el concepte de descentralització imposat pels organismes internacionals o multilaterals, per no confondre descentralització amb desconcentració i/o privatització. Impulsar veritables processos de descentralització amb autonomia i participació ciutadana.
 - Aprofitar els espais que es generen amb aquestes polítiques de descentralització per part dels governs, per incidir en la democratització de la gestió municipal i en les polítiques públiques. Crear nous espais d'acord amb els objectius i estratègies plantejats per les Xarxes, insistint en la transferència del poder i recursos (tècnics i econòmics) de les instàncies centrals als espais locals.
- En l'àmbit jurídic:
 - Avançar en la creació o en l'enfortiment d'un nou marc jurídic que tingui com a enfocament essencial un nou model de gestió municipal i de participació ciutadana, promovent lleis sobre autonomia, descentralització, participació

ciudadana, de prevenció de desastres en situacions d'emergència, de reformes del codi municipal, etc.

- Impulsar l'aprovació i/o compliment, en el seu cas, de la Llei de Participació Ciudadana i de la Llei de l'Hisenda Municipal. Impulsar també la Transferència Municipal i la Carrera Administrativa Municipal.
- A l'interior de la regió, compartir aquests processos.
- En l'àmbit econòmic:
 - Incidir perquè es canviï la desigualtat existent en la distribució de la despesa pública territorial.
 - Promoure el canvi en la cultura ciudadana al voltant de la corresponsabilitat en la prestació de serveis i pagament d'impostos i en la seva relació com a ciutadans en el municipi.
 - Crear i promoure empreses per a la prestació de serveis o la generació d'ingressos en els municipis.
 - Impulsar el Fons de Reconstrucció i de Desenvolupament Local a Amèrica Central, considerant la participació d'altres organismes interessats.

Participació ciudadana, construcció de ciutadania i poder local

- Desenvolupar propostes de participació ciudadana d'acord amb les realitats de cada país, promovent processos participatius efectius que permetin incidir en les agendes socials i polítiques des de la qüestió local i regional, fins a la mundial.
- Desenvolupar capacitats des de la ciutadania perquè participi en el camp públic i que possibiliti la seva incidència en el planejament estratègic, promoció de nous lideratges i noves formes de governar amb teixits socials i Xarxes que enforixin els processos des de l'àmbit local.
- Promoure i potenciar espais, mecanismes i documents que es puguin utilitzar per promoure la participació ciudadana.
- Promoure activitats permanents lligades als processos de treball, de sistematització i d'anàlisi de les diferents experiències de participació ciudadana en l'àmbit municipal i públic.

Gestió municipal democràtica i participativa

- Redissenyar la gestió municipal democràtica amb criteris de sostenibilitat, conforme un nou marc jurídic.
- Impulsar la modernització de la gestió municipal de manera que es puguin aconseguir millores en els nivells d'eficiència i d'eficàcia, incrementar els nivells de qualitat i d'atenció als usuaris i d'obtenció de productes més útils de la seva gestió.
- Implementar processos de formació i de capacitació que assoleixin eficàcia en la construcció de gestió local democràtica sobre la base de la participació i control ciutadà, cosa que requeriria d'una nova cultura política.

- Implementar el procés de capacitació dels recursos humans locals en funció de la gestió municipal, amb els diferents actors –societat civil, autoritats electes i funcionaris- a través d'activitats lligades als processos i a l'articulació de les Xarxes: intercanvis, tallers, passanties i sistematització de les experiències.

Activitats i acords a curt termini

- Cada Xarxa treballarà i aprofundirà l'eix temàtic que forma part dels seus objectius i prioritats de treball i que respon a les experiències i projectes que fins ara s'han desenvolupat, cosa que permetrà compartir les experiències i els plantejaments dirigits a la definició d'estratègies comunes.

Els eixos prioritaris per país, són els següents:

Guatemala: gestió local democràtica.

El Salvador: marc jurídic.

Nicaragua: fons de Reconstrucció i Transformació des de l'àmbit local, i gestió municipal democràtica i participativa.

Mèxic: desenvolupament de les capacitats dels actors.

- La coordinació a la regió ha estat de caràcter rotatiu, per la qual cosa s'acorda que la propera coordinació l'assumeixi El Salvador, a través de l'organisme FUNDASPAD, que establirà els mecanismes de comunicació amb la resta dels països.
- La propera reunió de coordinació serà el maig de 2000 a San Salvador amb l'objecte de conèixer i d'avaluar el procés que cada país ha assumit i, en aquest context, analitzar els avenços en les prioritats que s'han proposat cadascun en allò particular i definir estratègies per emprendre els processos a llarg termini.
La realització d'aquesta reunió de coordinació té com a prerrequisit el fet que cada país hagi aprofundit i elaborat plans concrets en els eixos acordats per a cada Xarxa.
- La Confederació de Fons de Cooperació, els quatre dies després de les jornades, va manifestar el seu acord amb les conclusions i perspectives de futur i el seu interès per continuar participant i acompanyant el procés regional, i en la definició d'estratègies de treball conjunt on estiguin involucrades les Xarxes Nacionals i els organismes cooperants.
- Es va convidar a les delegacions d'Hondures i de Cuba, que varen participar a les jornades públiques del 2 i 3 de febrer a Mataró, perquè s'integressin al procés que es va desenvolupar a la regió.
Els representants d'aquests països varen manifestar el seu agraïment per la invitació i el seu interès per integrar-se al procés regional.
- La delegació cubana va informar sobre les conversacions que havia tingut amb els alcaldes que assistiren a l'esdeveniment, amb la intenció d'agermanar la Ciutat de l'Havana amb els ajuntaments d'Estelí i León, a Nicaragua; La Pau, a Hondures; Jitotol, Chiapas, a Mèxic; Fray Bartolomé de las Casas, a Guatemala; i Chalatenango i Nejapa a El Salvador.

Accions complementàries

- Enfortir els processos d'observació electoral a la regió, aprofitant les experiències que ja es tenen. Continuar aquest procés conjuntament amb la Confederació de Fons de Cooperació.
 - Desenvolupar processos d'incidència a les instàncies centramericanes i als organismes cooperadors i multilaterals que es relacionin amb el treball que desenvolupen les Xarxes a la regió.
 - Generar mecanismes permanents d'intercanvi i treball conjunt en l'àmbit bilateral i regional.
 - Promoure processos de monitoreig, acompanyament i seguiment dels projectes que estan desenvolupant les Xarxes.
- Incorporar l'avaluació de l'impacte real del treball de la Xarxa Regional, les seves estratègies i avenços en cadascun dels països.

VIII. Extractes de la Llei de Cooperació Internacional per al Desenvolupament

LLEI 23/1998, de 7 de juliol, de Cooperació Internacional per al Desenvolupament

CAPÍTOL III

Òrgans competents en la formulació i execució de la política espanyola de cooperació internacional per al desenvolupament

Secció 2ª

Comunitats Autònomes i entitats locals

Article 20

Cooperació per al desenvolupament de les Comunitats Autònomes i entitats locals

1. La cooperació per al desenvolupament que es realitzi des de les Comunitats Autònomes i les entitats locals, expressió solidària de les seves respectives societats, s'inspira en els principis, objectius i prioritats establertes en la secció 2ª del capítol I de la present Llei.
2. L'acció de dites entitats en la cooperació per al desenvolupament es fomenta en els principis d'autonomia pressupostària i d'autoresponsabilitat en el seu desenvolupament i execució, havent de respectar les línies generals i les directrius bàsiques establertes pel Congrés dels Diputats a què es refereix l'article 15.1 de la present Llei i el principi de col·laboració entre Administracions públiques quant a l'accés i participació de la informació i el màxim aprofitament dels recursos públics.

IX. Reial Decret de la Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament

REIAL DECRET 22/2000, de 14 de gener, pel qual es regula la composició, competències, organització i funcions de la Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament

La Cooperació Espanyola per al desenvolupament està mostrant en els darrers anys un gran dinamisme, traduint la creixent sensibilitat de la nostra societat cap als problemes que afecten els països en desenvolupament. Aquesta sensibilitat ha provocat que tant diversos agents socials privats com les Administracions públiques participin en aquest esforç solidari.

Tenint en compte que tant l'Administració General de l'Estat, com les Comunitats Autònomes i les entitats locals consagren considerables recursos a aquestes activitats, sembla convenient que un òrgan específic es constitueixi en fòrum de col·laboració i de concertació entre elles, amb la finalitat que un adequat intercanvi d'informacions i criteris permeti la més convenient utilització dels fons que cadascuna de les Administracions públiques dedica a la cooperació per al desenvolupament, dins dels seus respectius àmbits competencials.

La Llei 23/1998, de 7 de juliol, de Cooperació Internacional per al Desenvolupament, s'ha fet ressò d'aquesta necessitat, creant la Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament i habilitant el Govern per regular per via reglamentària la seva composició i funcionament.

En la seva virtut, a proposta del Ministre d'Afers Exteriors, amb l'aprovació del Ministre d'Administracions Públiques, previ dictamen del Consell de Cooperació per al Desenvolupament, d'acord amb el Consell d'Estat i prèvia deliberació del Consell de Ministres en la seva reunió del dia 14 de gener de 2000.

DISPOSO:

Article 1. Naturalesa i adscripció

La Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament és un òrgan consultiu i de coordinació, concertació i col·laboració entre les Administracions públiques que executen despeses computables com ajuda oficial al desenvolupament. Estarà adscrit funcionalment al Ministeri d'Afers Exteriors.

Article 2. Objectius

1. Són objectius de la Comissió Interterritorial de Cooperació per Desenvolupament els següents:

a) La coherència i complementarietat de les activitats que realitzin les Administracions públiques en l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament.

- b) El més gran grau d'eficàcia i d'eficiència en la identificació, formulació i execució de programes i projectes de cooperació per al desenvolupament impulsats per les diferents Administracions públiques, plenament autònomes a aquests efectes, en el marc de les seves respectives competències.
- c) La participació de les Administracions públiques en la formació del pla director i del pla anual, així com la definició de les seves prioritats.

Article 3. Funcions

Són funcions de la Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament:

- a) Dictaminar amb caràcter previ el pla director i els plans anuals, en un termini màxim de dos mesos des de la data de la seva remissió per part del Govern.
- b) Proposar la inclusió en el pla director i en els plans anuals de cooperació de projectes finançats conjuntament per les diferents Administracions públiques.
- c) Promoure accions conjuntes entre les distintes Administracions públiques per a la identificació, formulació i execució de programes i projectes de cooperació per al desenvolupament.
- d) Conèixer i, en el seu cas, debatre, prèviament la programació de cooperació de les Administracions Autonòmiques i Locals, procurant la seva articulació i complementació harmònica amb els principis, objectius i prioritats que orienten l'ajuda oficial al desenvolupament.
- e) Realitzar el seguiment periòdic de l'execució de projectes en què intervinguin les Administracions Autonòmiques i Locals.
- f) Promoure la creació d'una base comuna de dades que inclogui programes i projectes de cooperació per al desenvolupament tant de l'Administració General de l'Estat com de les altres Administracions públiques, així com les disposicions de totes aquelles que tinguin incidència en la cooperació per al desenvolupament.
- g) Emetre els informes i dictàmens que qualsevol de les Administracions públiques li sol·liciti sobre matèries de la seva competència.
- h) Qualsevol altra actuació que acordi el Ple, en l'àmbit de les seves competències.

Article 4. Composició

1. La Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament actuarà en Ple i en Comissió Permanent.
2. El Ple estarà constituït pel president, tres vicepresidents, un secretari i els vocals que es determinen en l'apartat 7 d'aquest article.
3. Serà president el Ministre d'Afers Exteriors, que podrà ser substituït pel vicepresident primer, en cas d'absència, malaltia o qualsevol altra causa justificada.

4. Serà vicepresident primer el secretari d'Estat per a la Cooperació Internacional i per Iberoamèrica.

5. Serà vicepresident segon un representant de les Comunitats Autònomes escollit per i entre els vocals de la Comissió representants de les esmentades comunitats.

6. Serà vicepresident tercer un representant de les entitats locals escollit per i entre els vocals de la Comissió representants de dites comunitats.

7. Seran vocals del Ple de la Comissió:

a) El secretari d'Estat de Comerç, Turisme i de la Petita i Mitjana Empresa.

b) El secretari general de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional i un representant amb categoria com a mínim de director general, del Ministeri d'Afers Exteriors; dos representants, amb categoria com a mínim de director general, per cadascun dels Ministeris d'Economia i d'Hisenda i d'Administracions Públiques; un representant, amb la mateixa categoria, per cadascun dels Ministeris de Justícia, d'Interior, de Foment, d'Educació i de Cultura, de Treball i d'Afers Socials, d'Indústria i d'Energia, d'Agricultura, de Pesca i d'Alimentació, de Sanitat i de Consum, i de Medi Ambient; i el director de l'Oficina de Planificació i Avaluació de la secretaria d'Estat per a la Cooperació Internacional i per Iberoamèrica.

c) Un representant de cadascuna de les Comunitats Autònomes i de les Ciutats de Ceuta i Melilla, que haurà de ser un membre de la Conselleria o òrgan equivalent que en cadascuna d'aquelles gestioni els afers relacionats amb la cooperació per al desenvolupament, amb rang no inferior al de Director general.

d) 19 representants de les entitats locals que gestionin fons conceptuals en els seus respectius pressupostos com ara ajuda oficial per al desenvolupament, o d'instàncies supramunicipals en què aquestes expressament deleguin, en particular els Fons de Cooperació i de Solidaritat; seran escollits per l'associació de l'àmbit estatal amb més gran implantació, d'acord amb els seus propis procediments interns.

Article 5. El secretari

Actuarà com a secretari, amb veu però sense vot, un funcionari del Ministeri d'Afers Exteriors, nomenat pel titular d'aquest Departament.

Article 6. Absències

En cas d'absència, malaltia o per qualsevol altra causa justificada, els vocals podran ser substituïts per suplents. Els suplents dels vocals dels representants de l'Administració General de l'Estat i els de les Comunitats Autònomes, Ciutats de Ceuta i de Melilla hauran de tenir un rang mínim de Sotsdirector general o assimilat. Els suplents dels vocals que representen a l'Administració Local hauran d'ostentar rang comparable als anteriors.

Article 7. Assistència d'experts o de funcionaris

1. Quan el caràcter dels assumptes que caldrà tractar així ho exigeixi podran assistir a les reunions del Ple o de la Comissió Permanent, amb veu però sense vot, fins a dos funcionaris de cadascuna de les Administracions públiques, representant a Ministeris, Comunitats Autònomes, Diputacions o Ajuntaments específicament concernits, que sol·licitaran la seva assistència al president, a través del vicepresident corresponent i, com a mínim amb dos dies hàbils d'antelació a la celebració del Ple.
2. En funció dels temes a tractar, el president podrà sol·licitar l'assistència d'experts, amb veu però sense vot.

Article 8. Nomenament i cessament

1. El Ministre d'Afers Exteriors nomenarà als membres de la Comissió, excepte aquells que ho siguin per raó del seu càrrec, a proposta dels corresponents òrgans de l'Administració General de l'Estat, dels Governos autonòmics i de l'associació d'entitats locals de més gran implantació estatal.
2. El cessament dels membres de la Comissió competeix al Ministre d'Afers Exteriors i podrà produir-se per alguna de les següents causes:
 - a) Per iniciativa de l'Entitat que va proposar el nomenament.
 - b) Per renúncia acceptada pel Ministre d'Afers Exteriors en la seva qualitat de president de la Comissió.
 - c) Per haver estat condemnat per delicte dolós mitjançant sentència ferma.

Article 9. Comissió Permanent

1. Són funcions de la Comissió Permanent:
 - a) Garantir la coordinació dels treballs de la Comissió i garantir la seva continuïtat.
 - b) Vetllar pel compliment dels acords adoptats pel Ple i per les actuacions en curs que en deriven.
 - c) Resoldre les qüestions que, amb caràcter d'urgència, es plantegin a la Comissió, donant compte al Ple de les actuacions dutes a terme.
 - d) Proposar assumptes a debatre i elevar propostes de resolució al Ple de la Comissió.
 - e) Quantes comeses els siguin delegades o assignades pel Ple.
2. La Comissió Permanent estarà composta pel vicepresident primer del Ple, que actuarà com a president, i els següents vocals:
 - a) El secretari general de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional, que substituirà al president de la Comissió en cas d'absència, malaltia o qualsevol altra causa justificada.

b) Dos vocals per part de l'Administració General de l'Estat, dels quals un serà escollit pels representants de l'Administració al Ple, entre ells mateixos, i l'altre serà un dels representants del Ministeri d'Economia i Hisenda en aquest Ple.

c) Tres vocals escollits pels representants de les Comunitats Autònomes i Ciutats de Ceuta i Melilla al Ple, entre ells mateixos.

d) Tres vocals escollits pels representants de les entitats locals al Ple, entre ells mateixos.

3. Serà secretari de la Comissió Permanent al Ple.

Article 10. Funcionament

1. El Ple es reunirà, com a mínim, dues vegades l'any i, en tot cas, quan el convoqui el president per pròpia iniciativa o sol·licitud, com a mínim, d'un terç dels seus membres.

2. La Comissió Permanent es reunirà, com a mínim, quatre vegades l'any i, en tot cas, quan la convoqui el seu president o ho sol·liciti, com a mínim, un terç dels seus membres.

3. Per acord del Ple o de la Comissió Permanent podran constituir-se ponències, grups de treball o comitès especialitzats pel millor compliment de les seves finalitats.

4. Sense perjudici de les peculiaritats del present Reial Decret, el funcionament de la Comissió es regirà per les seves pròpies normes de funcionament i per allò disposat al capítol II del Títol II de la Llei 30/1992 de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú.

Article 11. Règim econòmicofinancer

El Ministeri d'Afers Exteriors atindrà les despeses de funcionament de la Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament, amb càrrec al pressupost ordinari de la secretaria d'Estat per a la Cooperació Internacional i per Iberoamèrica.

Disposició addicional única. Constitució de la Comissió

La Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament es constituirà dins el termini de tres mesos a partir de l'entrada en vigor del present Reial Decret.

Disposició final primera. Reglament de funcionament intern

Una vegada constituïda, la Comissió Interterritorial de Cooperació per al Desenvolupament procedirà a aprovar el seu Reglament de funcionament, dins les directrius fixades en aquest Reial Decret.

Disposició final segona. Autorització de desenvolupament

Pel Ministeri d'Afers Exteriors es dictaran les disposicions necessàries per al desenvolupament i aplicació del present Reial Decret.

Disposició final tercera. Entrada en vigor

El present Reial Decret entrarà en vigor el dia següent al de la seva publicació al *Boletín Oficial del Estado*.

Madrid, a 14 de gener de 2000

JUAN CARLOS R.

El Ministre d'Afers Exteriors,

ABEL MATUTES, JUAN

X. Declaració del Congrés d'IULA a Barcelona

Nosaltres, els alcaldes, dirigents i representants de les ciutats i dels governs locals de tot el món, reunits a Barcelona el 24 de març de 1999, amb motiu del XXXIV Congrés Mundial de la Unió Internacional d'Autoritats Locals (IULA), aprovem la següent Declaració d'acord amb el tema del congrés «Governs locals units en una missió mundial».

Nou segle, nous desafiaments

1. Ens trobem a les portes d'un nou segle, un en què la funció i la tasca de les ciutats i dels governs locals s'ampliaran per una necessitat històrica, i els desafiaments dels quals hem de disposar-nos a afrontar.
2. Forces econòmiques, tecnològiques, demogràfiques, ambientals i socials en constant canvi estan reestructurant el món. La globalització i la liberalització de l'economia i l'impacte mundial de les noves tecnologies de la comunicació, especialment el de la tecnologia de la comunicació, transformen dia a dia la vida dels nostres ciutadans.
3. A més d'aquestes tendències, el creixement de la població i el procés d'urbanització contínua compliquen la tasca dels governs locals, convertint-la alhora en més essencial. El mateix succeeix en les comunitats rurals, que representen encara la meitat de la població mundial; ens adonem de l'augment de la interacció i de la dependència mútua entre la població urbana i la rural, entre els seus assentaments i les seves economies.
4. La funció tradicional de l'Estat s'ha vist profundament afectada per les tendències esmentades, perquè repercuteixen en les influències econòmiques al seu abast. Els Estats han d'anar acceptant la més gran importància dels governs locals i regionals com agents democràtics i econòmics imprescindibles, en conjunt amb altres sectors, i com a fil conductor del desenvolupament sostenible de l'economia i de la creació i revitalització de llocs de treball.
5. És obvi que els Estats no poden dirigir ni controlar de forma centralitzada les ciutats i els pobles de l'avui i del demà, tan complexes, integrats i en constant evolució. Només podrà fer-ho un govern descentralitzat, que involucri el ciutadà i estigui prop d'ell.

Democràcia local en el món

6. La força i els fonaments del govern local constitueixen el nostre mitjà d'aproximació als ciutadans. La nostra legitimitat neix de les persones. Diversos Estats, en les seves constitucions o mitjançant tractats internacionals, han reconegut formalment el paper fonamental dels governs i de la democràcia locals. Tanmateix, aquest reconeixement és encara molt lluny de ser un fet universal.

7. Defensem els principis democràtics de descentralització i de subsidiarietat, no com a piràmide de jerarquies governamentals competents, sinó en el marc d'esferes de govern interconnectades, que han de treballar conjuntament en sincera col·laboració per fomentar el benestar dels nostres ciutadans i de les nostres comunitats.

8. A la Conferència de Rio de 1985, IULA va difondre la Declaració Mundial d'Autonomia Local, posteriorment renovada a Toronto el juny de 1993, que ha contribuït enormement en el treball de la causa universal a favor dels principis comuns d'autonomia i democràcia locals, en què ara ens tornem a centrar.

9. El foment d'una nova Carta Mundial d'Autonomia Local, forma part de la nostra missió. Aquesta s'està redactant en col·laboració amb la Comissió de les Nacions Unides per als Assentaments Humans i haurà de ser adoptada pels Estats membres de l'ONU. La definició internacional dels principis rectors d'autogovern local contribuirà a garantir el bon govern. El nombre creixent d'estats que han ratificat la Carta Europea durant els darrers anys, fa patent la possibilitat de consecució i de la transcendència d'aquest objectiu.

10. La democràcia local no només és un valor formal. Ha d'anar actualitzant-se i revisant-se contínuament, i s'ha de garantir la participació i la veritable igualtat de tots. Hem de destacar, especialment, el paper fonamental de les dones com a representants i com a ciutadanes, així com la nostra obligació de garantir que tots els serveis tinguin sempre en compte la seva capacitat de lideratge, de necessitats i d'aspiracions.

11. Amb voluntat de treballar per assolir aquest objectiu, donem el nostre suport incondicional a la Declaració Mundial d'IULA sobre les Dones al Govern Local, presentada a Harare el novembre de 1998, i ens comprometem a difondre-la i aplicar-la en tots els àmbits, fins i tot a la Conferència "Beijing+5" de l'ONU el 2000. D'acord amb la nostra Declaració, impulem la igualtat d'homes i de dones en els òrgans de presa de decisions en tots els terrenys entre les nostres autoritats i associacions.

12. Acceptem la responsabilitat de garantir la transparència i els valors ètics i de conducta més elevats en el marc dels governs locals entre els seus representants i funcionaris electes. La legitimitat d'un govern local democràtic ha de basar-se en aquests valors.

13. Subratllem que la democràcia local mai no arribarà a ser pròspera, ni real, si els governs locals no compten amb uns recursos raonables (de capital i d'ingressos), en proporció amb les seves responsabilitats. D'altra banda, reconeixem la nostra responsabilitat quant a l'ús adequat dels limitats recursos existents, i ens proposem a ser creatius a l'hora de cercar noves formes d'associació que facin possible una inversió bàsica.

14. Creiem que, en el futur, la democràcia local ha de desenvolupar noves funcions. La democràcia local pressuposa necessàriament la defensa dels drets humans

–civils i polítics, socials i econòmics– reconeguts per les Nacions Unides. És en aquest context on creiem que els governs locals constituïran un factor evolutiu fonamental a la societat.

15. Tanmateix, reconeixem que cada vegada ens afecta més tot el que succeeix a altres parts del món. Aquesta preocupació es reflecteix, per exemple, en àmbits com l'economia, el medi ambient, el crim, la migració, la pobresa a gran escala, els desastres naturals, la guerra i la pau. No ens podem permetre quedar-nos estancats en una perspectiva purament local o nacional.

16. Les ciutats i tots els governs locals juguen un paper fonamental si es vol garantir l'«habitabilitat» del segle XXI per a tots els pobles del món. Amb aquest objectiu, ens comprometem a cooperar internacionalment, a aprendre els uns dels altres i a ser solidaris.

17. Reconeixem una vegada més la funció vital de les associacions transnacionals, dels agermanaments i dels llaços de fraternitat com a motors de l'enteniment, de l'aprenentatge, de la solidaritat i de la pau, basats en relacions d'igualtat i respecte mutu.

18. Ratifiquem la importància del nostre compromís per fomentar la cooperació municipal internacional i l'assistència mútua a través de programes de capacitat per a tot el món. Aquests han de centrar-se, sobretot, en la funció vital de les associacions nacionals de governs locals com a defensores dels governs locals enfront d'altres àmbits de govern, però també com a capacitadores dels governs locals.

Desenvolupament sostenible i Agenda local 21

19. Des de la Cimera de Rio sobre la Terra, els governs locals desenvolupen un paper destacat en el foment de l'Agenda 21, localment, nacionalment i internacionalment. En col·laboració amb el Consell Internacional d'Iniciatives Medi Ambientals Locals (ICLLEI), IULA i els seus membres han elaborat ambiciosos programes i formes de col·laboració de l'Agenda local 21 per a tot el món i nosaltres ens comprometem al compliment i a l'ampliació d'aquest lideratge, participant plenament en la dècima revisió de Rio de les ONU.

20. Els principis per a un desenvolupament sostenible són tan sòlids i fonamentals ara com ho eren abans. No existeix cap «mitjà» que es trobi separat dels altres temes que també ens concerneixen. Únicament es demana el tractament integrat que relaciona el desenvolupament mediambiental amb l'econòmic, el social i el cultural.

21. Els governs locals gaudeixen d'una valuosa i extensa experiència com a innovadors en l'explotació de noves tecnologies; reconeixem la necessitat de desenvolupar i de fomentar tecnologies que preservin el medi ambient de les nostres ciutats, poblacions i àrees rurals, aplicant-los, per exemple, els mitjans de transport urbà, la gestió dels residus o altres camps rellevants.

22. Acceptem el difícil desafiament, encara que alhora imprescindible, de garantir l'accés universal als serveis públics, i als recursos com ara l'aigua i l'energia, sense

deixar per això de respectar la nostra obligació com fiduciaris de les futures generacions, a fi de conservar aquests serveis i recursos per als ciutadans del demà.

23. De la mateixa manera, reconeixem la importància de garantir l'alimentació per les circumscripcions amb rendes baixes en els països en desenvolupament com a objectiu principal de les polítiques i dels programes de desenvolupament local, seguint la línia de les conclusions preses a la Cimera Mundial sobre Alimentació celebrada a Roma el 1995.

Cohesió social i participació

24. A la darrera dècada s'ha observat un augment de les diferències entre rics i pobres. Es tracta d'una realitat internacional, però també nacional i local. Els governs locals han d'abordar aquest problema en tota la seva magnitud.

25. En el marc de la solidaritat, els governs locals de tot el món han d'unir-se per crear una agenda de lluita contra la pobresa, que tingui un fort impacte en els sectors més pobres de les diferents comunitats. El suport mutu entre els nostres governs locals i les nostres associacions nacionals ha de desenvolupar un paper important, però no podem oblidar temes com el deute internacional o la caiguda dels preus de les matèries primes, que afecten greument els països en vies de desenvolupament, així com les seves esferes de govern. Si els governs locals han de contribuir al desenvolupament, és imprescindible que disposin també dels recursos bàsics.

26. Afrontar la pobresa és una qüestió de justícia, però també d'interessos comuns. L'èxit d'una economia sostenible en tots els sentits requereix la cohesió social en tots els àmbits. La inversió interior i les economies locals es poden veure seriosament afectades per la manca de cohesió social i els efectes del crim generalitzat. L'exclusió social és moralment injusta i perjudicial per al conjunt de la societat.

27. Ens comprometem a combatre el racisme i la xenofòbia, en totes les seves manifestacions, amb l'objectiu de construir un diàleg i un enteniment interculturals, i alhora, de contribuir al desenvolupament de l'harmonia en les comunitats.

28. Reiterem la importància vital dels serveis públics universals, és a dir, l'educació, la salut o el transport públic per poder garantir la igualtat i la cohesió social, i ens comprometem a garantir-ho en les nostres comunitats.

29. L'èxit de la gestió dels assentaments humans ja no representa una simple qüestió de subministrament de serveis, encara que la seva alta qualitat és essencial per a nosaltres. Per dirigir les complexes ciutats, poblacions i districtes de l'època moderna, ens cal, més i més, la participació activa dels ciutadans. Ens comprometem a desenvolupar noves maneres d'implicació i de participació ciutadanes.

30. En concret, ens comprometem a trobar noves vies d'implicació de tots els sectors de la comunitat, fins i tot d'aquells les veus dels quals no se sentirien. El creixe-

ment de la societat de la informació, i de la telemàtica, proporciona nous i poderosos mitjans d'intercanvi bilateral de comunicació amb els ciutadans, però hem de garantir la seva igualtat i accés per a tots. Localment, estem decidits a crear societats en què el ciutadà sigui un veritable accionista. En resum, no només actuem en qualitat de govern local, sinó que, a més, hem de governar localment.

31. Els temes d'igualtat i de participació ciutadana transcendeixen els límits dels serveis tradicionals. Cada cop és més necessari garantir el tractament i la solució integrada i exhaustiva de les necessitats d'amplis sectors de la societat, com són les dels nens o, en molts països, les d'un nombre creixent d'ancians.

32. Amb aquest propòsit, reconeixem que els governs locals de tots els països han de saber adaptar-se i actualitzar-se a fi de complir els desafiaments d'un món en constant canvi. El govern local democràtic gaudeix de la legitimitat, així com de l'obligació, de fomentar el benestar econòmic, social i mediambiental integrat de la seva zona i comunitat, a través del diàleg amb els nostres Parlaments i amb la col·laboració d'altres sectors: el públic, el privat i la societat civil. No podem aïllar-nos, ni tampoc ens podem estancar en processos de presa de decisions antiquades.

Cap a una única veu pel govern local mundial

33. Agraïm les mesures cautelars i positives preses per posar data a la constitució d'una organització mundial nova i unificada de governs locals, a fi de proporcionar una veu potent i universal al sistema de l'ONU i a la Comunitat Internacional, així com un centre de cooperació entre els diferents governs locals.

34. Reconeixem la història i les tradicions pròpies de cada organització i donem suport incondicionalment a IULA i a la FMCU en aquesta empresa històrica, en consonància amb les necessitats de l'era a la qual ens aproximem. Estem convençuts que aquest Congrés, celebrat a Barcelona, representarà una important passa endavant en aquest objectiu històric d'unificació.

El nostre missatge per a les Nacions Unides i la comunitat internacional

35. Reconeixem i donem suport a l'atmosfera i les possibilitats creixents de cooperació amb organitzacions internacionals. Tanmateix, si es pretenen resoldre amb èxit els desafiaments als quals s'afronta la humanitat, els governs locals han d'assumir, i assumiran, un paper essencial durant el nou segle que s'apropa. Demanem el reconeixement adequat d'aquesta funció i la col·laboració sincera en tots els àmbits per poder garantir la gestió eficaç dels nostres interessos, desafiaments i tasques comunes.

36. Ens comprometem a desenvolupar el paper més destacat en el procés que conduirà a la Sessió Especial de l'Assemblea General de l'ONU a «Estambul+5» de l'any 2001. Considerem essencial que en aquesta ocasió, unint els nostres esforços

amb la Comissió de l'ONU per als Assentaments Humans, es prenguin decisions efectives perquè la Carta Mundial d'Autonomia Local sigui adaptada com una Convenció de l'ONU i s'estableixi un òrgan consultiu oficial de governs locals en el marc del sistema de les Nacions Unides.

37. Els ciutadans de tot el món no demanen una altra cosa, ni es mereixen menys. Hem d'unir-nos per una missió mundial i veritable.

XI. La cooperació descentralitzada en el marc de la Unió Europea

Unió Europea

Dins de la Direcció General VIII de la Unió Europea, es disposa una secció de Cooperació Descentralitzada específica, amb què s'ha mantingut una bona col·laboració arribant a participar en el Programa pilot de Cooperació Descentralitzada Europa-Amèrica Central conjuntament amb xarxes municipalistes europees d'Holanda i de França i d'El Salvador, de Guatemala, d'Hondures i de Nicaragua.

França

A França, la *Loi d'orientation relative à l'administration territoriale de la République* (Llei d'administració Territorial) de 6 de febrer de 1992, en el seu Títol IV fa referència a la Cooperació Descentralitzada (articles 131 a 134). En aquesta llei queda legitimada la cooperació descentralitzada exercida pels ens locals en el seu camp d'acció. En els *Criteris d'elegibilitat per al Cofinançament* del Ministeri d'Afers Exteriors, en el seu punt 5, el Ministeri es compromet a cofinançar el 50% del pressupost global del projecte presentat per la col·lectivitat territorial. Així, per exemple, l'any 2000 l'Estat francès va doblar el pressupost que l'Ajuntament de Rezé (a la regió de Nantes) tenia per realitzar tasques de cooperació, de manera que el pressupost inicial municipal per cooperació que era de 150.000 FF va quedar en 300.000 FF. Per aconseguir aquest finançament, l'únic requisit que demana l'Estat és que els projectes es presentin, com a mínim, entre dos municipis. Els projectes de cooperació així finançats poden ser duts a terme directament pels municipis, o bé per associacions o ONGD locals, amb les quals l'ajuntament francès pot establir un conveni.

Itàlia

A Itàlia, la *Nuova disciplina della cooperazione dell'Italia con i paesi in via di sviluppo* (Llei de Cooperació) de 26 de febrer de 1987 (article 2), i el seu corresponent *Regolamento di esecuzione* (Reglament d'execució) de 12 d'abril de 1988 (article 7), reconeixen formalment a les regions, a les províncies autònomes i als ens locals un paper propositiu i d'acció en el camp de la cooperació per al desenvolupament, de manera que aquestes administracions poden avançar propostes a la *Direzione Generale per la Cooperazione allo Sviluppo* (Direcció General per a la Cooperació al Desenvolupament), perquè siguin estudiades i cofinançades per aquesta institució en el marc d'un conveni. Per una altra part, la nova Llei de Cooperació actualment en tràmit al Parlament Italià (Projecte de Llei número 6413: *Politiche i strumenti della cooperazione allo sviluppo*) estableix que l'*Agenzia italiana per la cooperazione allo sviluppo* (Agència Italiana per a la Cooperació al Desenvolupament) ha d'acordar amb els subjectes de la cooperació descentralitzada els termes de finançament i la modalitat d'actuació de les iniciatives de cooperació descentralitzada finançats en l'àmbit dels programes-

país, així com altres iniciatives que puguin ser subjecte de finançament (article 13.6.h.). D'aquesta manera, aquesta llei reconeix a les administracions descentralitzades poder rebre finançament de l'Agència en un marc programàtic trianual d'activitat (article 20).

Bèlgica

Altrament, a Bèlgica el *Plan de la Politique pour la Coopération Internationale de la Belgique* (Pla Director), en el seu capítol 5, que fa referència als agents de cooperació, té en compte les comunitats, les regions i les administracions locals, a les quals se'ls reconeixen competències pròpies en el camp de la cooperació. En aquest Pla, en el punt 3, s'afirma que: "...el govern s'esforçarà a col·laborar amb les demandes de les comunitats i regions o, com a mínim, d'establir els acords per no molestar-se mútuament, amb l'objectiu de garantir la coordinació i la coherència...". En el punt 4 es reconeix el paper que juguen les municipalitats, i l'administració central exposa que: "...farem un esforç per tenir una idea més precisa de la pràctica actual de la cooperació en l'àmbit local, fet que permetrà millorar les formes de suport en l'àmbit federal. Afavorirem sobretot l'enfortiment de les administracions locals en els països del Sud gràcies a l'experiència i el patitge que existeix en les nostres administracions locals."

Suècia

Així mateix, l'Agència Sueca de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (SIDA) atorga la subvenció a entitats locals sueques a través del mateix canal que estableix per a les Organitzacions No Governamentals. Per això ha elaborat una reglamentació amb tres instruments diferents que són: els convenis de cooperació de SIDA amb l'entitat o l'organització corresponent, els quals poden ser fins i tot subconvenis anuals; les condicions generals per les aportacions de SIDA a les organitzacions receptores; i les instruccions per subsidis de cooperació per al desenvolupament. L'ordre jeràrquic està establert de manera que els convenis tenen primacia sobre les condicions generals, i aquestes sobre les instruccions. SIDA demana a l'organització i/o entitat local que rebí subsidis que es financi com a mínim el 20% del cost de les aportacions, per la qual cosa l'Agència sueca pot arribar a finançar el 80% del total del projecte.

XII. Els fons de cooperació i solidaritat

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

El Fons Català de Cooperació és un organisme sense ànim de lucre nascut el juliol de 1986 amb la voluntat de ser un organisme en què poguessin confluïr totes les institucions públiques (ajuntaments, consells comarcals, diputacions i Generalitat) amb la finalitat de contribuir des de l'àmbit català al desenvolupament dels països més empobrits del planeta, així com l'estimulació de la participació ciutadana mitjançant campanyes informatives. Actualment té 271 socis, entre els quals hi ha 242 ajuntaments que concentren el 85% de la població catalana.

Les seves prioritats s'han delimitat en dos marcs de treball:

- *Marc temàtic:* centrat en fomentar el municipalisme i el desenvolupament local, el programa de migracions i de desenvolupament, la promoció dels drets humans i dels pobles, així com el desenvolupament humà i sostenible.
- *Marc geogràfic:* distribuït en cinc àrees com són Amèrica Llatina (amb especial interès a Amèrica Central i el Carib), la Mediterrània, l'Àfrica Subsahariana, l'Europa (únicament en situacions d'emergència postbèlica) i l'Àsia.

S'han delimitat també unes línies estratègiques de treball per promoure la cooperació descentralitzada per al desenvolupament i la promoció integral de persones i comunitats dels països perifèrics, així com per sensibilitzar la població del Nord fomentant la comprensió d'altres societats i cultures.

Les dues entitats que agrupen els ajuntaments catalans, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACMC) i la Federació de Municipis de Catalunya (FMC), són organitzacions col·laboradores del Fons que insten els seus integrants a associar-se al Fons Català. El Fons té com a entitat protectora la Generalitat de Catalunya i és membre del Consell de Cooperació de la Generalitat des de la seva constitució el 1995.

Ajuntaments

Abrera	Campdevàno	Guardiola de Berguedà
Aiguafreda	Camprodon	L'Hospitalet
Aiguamúrcia	Canet de Mar	Els Hostalets de Pierola
Alcanar	Canovelles	Igualada
Alella	Canyelles	La Jonquera
Alfarràs	Cardedeu	Les
Alió	Cassà de la Selva	Llagostera
Alpens	Castellar del Vallès	Llavorsí
L'Ametlla del Vallès	Castellbisbal	Lleida
Anglès	Castellcir	Lliçà d'Amunt
L'Arboç	Castelldefels	Lliçà de Vall
Arbúcies	Castellfollit de la Roca	Lloret de Mar
Arenys de Mar	Castell-Platja d'Aro	Les Llosses
Arenys de Munt	Castelló d'Empúries	Lluçà
Argentona	Castellterçol	Malgrat de Mar
Badalona	Castellví de la Marca	Manlleu
Badia del Vallès	La Celler de Ter	Manresa
Banyeres del Penedès	Celrà	Martorell
Banyoles	Centelles	Les Masies de Voltregà
Barberà del Vallès	Cerdanyola del Vallès	El Masnou
Barcelona	Corbera de Llobregat	La Masó
Begur	Cornellà de Terri	Masquefa
Bell-lloc d'Urgell	Creixell	Massanes
Bellpuig	Cunit	Matadepera
Berga	L'Escala	Mataró
Besalú	Esparreguera	Mediona
Bescanó	Esplugues de Llobregat	Moià
La Bisbal d'Empordà	Esterri de Cardós	El Molar
Blanes	La Fatarella	Molins de Rei
Les Borges Blanques	Figueres	Mollet del Vallès
Borredà	Flaçà	Montblanc
El Bruc	Flix	Montbrí del Camp
El Brull	Fontcoberta	Montcada i Reixac
Les Cabanyes	Fortià	Montellà i Martinet
Cabra del Camp	Les Franqueses del Vallès	Mont-ras
Cabrera de Mar	La Garriga	Montmeló
Caldes d'Estrac	Gelida	Navarces
Caldes de Malavella	Girona	Oliana
Caldes de Montbui	Gironella	Olot
Calella	La Granada	Orís
Cambrils	Granollers	Palafolls

Palafrugell	Sant Esteve de Palautordera	Teià
Palamós	Sant Feliu de Codines	Terrassa
Palau-Solità i Plegamans	Sant Feliu de Guíxols	Tiana
Pallejà	Sant Feliu de Llobregat	Tona
El Papiol	Sant Feliu de Pallerols	Tordera
Parets del Vallès	Sant Gregori	Torelló
Perafita	Sant Iscle de Vallalta	Torredembarra
Peralada	Sant Joan de les Abadesses	Torrelavit
Pineda de Mar	Sant Joan les Fonts	Torrelles de Llobregat
El Pla de Santa Maria	Sant Julià de Cerdanyola	Torres de Segre
Les Planes d'Hostoles	Sant Julià de Ramis	Torroella de Montgrí
La Pobla de Segur	Sant Just Desvern	Tortosa
Polinyà	Sant Llorenç d'Hortons	Tossa de Mar
Portbou	Sant Llorenç Savall	Ulldecona
El Prat de Llobregat	Sant Mateu de Bages	Vacarisses
Prats de Lluçanès	Sant Pere de Ribes	Vallfogona de Ripollès
Premià de Dalt	Sant Pere de Torelló	Vallromanes
Premià de Mar	Sant Pol de Mar	Valls
Les Preses	Sant Sadurní d'Anoia	Vandellós i l'Hospitalet de l'Infant
Quart	Sant Salvador de Guardiola	El Vendrell
Regencós	Sant Vicenç de Castellet	Vic
Reus	Sant Vicenç de Montalt	Vidreres
Ribes de Freser	Sant Vicenç dels Horts	Vilabertran
Riells i Viábrea	Santa Coloma de Farners	Vilablareix
Ripoll	Santa Coloma de Gramenet	Viladecans
Ripollet	Santa Eugènia de Berga	Vilafant
Riudarenes	Santa Margarida de Montbui	Vilafranca del Penedès
Riudecanyes	Santa Margarida i els Monjos	Vilajuïga
La Roca del Vallès	Santa Maria de Corcó	Vilamallà
Roda de Ter	Santa Maria d'Oló	Vilanova del Camí
Roquetes	Santa Maria de Palautordera	Vilanova i la Geltrú
Roses	Santa Perpètua de Mogoda	Vilassar de Mar
Rubí	Sarrià de Ter	Vilobí d'Onyar
Sabadell	La Secuita	Xerta
Salt	La Sénia	
Sant Adrià de Besòs	Sentmenat	
Sant Agustí de Lluçanès	La Seu d'Urgell	
Sant Andreu de Llavaneres	Sitges	
Sant Andreu Salou	Súria	
Sant Boi de Llobregat	Tagamanent	
Sant Cebrià de Vallalta	Tarragona	
Sant Celoni		
Sant Cugat del Vallès		

Altres institucions públiques

Consell Comarcal de l'Alt Camp
Consell Comarcal de l'Alt Empordà
Consell Comarcal de l'Alt Penedès
Consell Comarcal del Baix Empordà
Consell Comarcal del Berguedà
Consell Comarcal del Garraf
Consell Comarcal del Gironès
Consell Comarcal del Maresme
Consell Comarcal d'Osona
Consell Comarcal de La Selva
Consell Comarcal del Tarragonès
Consell Comarcal del Vallès Occidental
Consell Comarcal del Vallès Oriental
Diputació de Barcelona
Diputació de Girona
Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Entitats

Associació d'Amics de la Cultura de Lloret de Mar
Càritas Diocesana de Girona
CIEMEN
Comitè d'Osona de Solidaritat amb Nicaragua i Centramèrica
Comitès Oscar Romero de Catalunya
Cooperativa Abacus
Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya
Federació Sindical de l'administració pública de Comissions Obreres
Fundació Servei Gironí de Pedagogia Social
Grup Gicapla, S.A.
Justícia i Pau de Barcelona
Justícia i Pau de Girona
Justícia i Pau de Tarragona

Institucions col·laboradores

Associació Catalana de Municipis i Comarques
Federació de Municipis de Catalunya

Institució Protectora

Generalitat de Catalunya

Euskal Fondoa

Euskal Fondoa ha estat el referent principal de la cooperació basca per al desenvolupament de base municipal. Des de 1988 ha passat per diverses etapes amb successives readequacions. Així, després d'un procés de debat i reflexió amb una àmplia participació d'institucions cooperants, el 1996 es va constituir l'actual *Asociación de Entidades Locales Vascas Cooperantes – Euskal Fondoa* marcant definitivament la seva vocació municipalista en el camp de la Cooperació Internacional per al Desenvolupament.

Els objectius d'*Euskal Fondoa* són:

- *Foment de la Cooperació al Desenvolupament*: oferint un sistema d'assessorament a corporacions locals sobre l'actuació cooperant, desenvolupant projectes intermunicipalistes, i realitzant seminaris de formació dirigits a responsables polítics i tècnics de la cooperació.
- *Sensibilització ciutadana*: realitzada per ajuntaments en col·laboració amb altres agents locals de solidaritat, a través de campanyes d'informació i de sensibilització que difonguin els principis de la cooperació solidària entre els ciutadans bascos.
- *Coordinació Institucional*: establint i fomentant relacions de coordinació i de col·laboració entre institucions cooperants de l'àmbit basc, estatal i internacional per al desenvolupament d'accions conjuntes.

Actualment agrupa 78 membres de tots els partits polítics existents en aquesta comunitat i que representen més del 80% de la població de la Comunitat Autònoma del País Basc.

Ajuntaments

Abadiño
 Aduna
 Aiara
 Alegria - Dulantzi
 Altzo
 Amurrio
 Anoeta
 Aramaio
 Arrasate
 Arrazua – Ubarrundia
 Arrigorriaga
 Asparrena
 Asteasu
 Aulesti
 Baños-Mainueta
 Barrundia
 Berriz
 Bilbao
 Billabona
 Deba
 Donostia - San Sebastián
 Elburgo
 Elvillar
 Erandio
 Ermua
 Galdakao
 Gatika
 Gernika
 Getxo

Güeñes
 Hernani
 Hernalde
 Hondarribi
 Ibarra
 Ikaztegieta
 Irun
 Irura
 Iruraiz – Gauna
 Itsasondo
 Lantaron
 Lasarte - Oria
 Laudio
 Leitza
 Lekeitio
 Lezo
 Lizartza
 Maruri - Jatabe
 Mutriku
 Oiartzun
 Ordizia
 Oresa
 Orio
 Pasaia
 Renteria
 Sopelana
 Tolosa
 Trapagaran
 Turtzioz

Urnieta
 Usurbil
 Vitoria - Gasteiz
 Zaldibar
 Zaldibia
 Zierbena
 Zigoitia
 Zizurkil

Juntas Administratives

Antoñana
 Egino
 Elosu
 Ilarduia
 Izarra
 Lasarte
 Manzanos
 Maturana
 Mendiola
 Onraita
 Troconiz

Diputació Foral d'Àlaba

Fons Valencià per la Solidaritat

El Fons Valencià per la Solidaritat es va crear l'any 1992 per canalitzar d'una forma coordinada els recursos que destinen els ajuntaments i altres entitats valencianes a projectes de cooperació per a un desenvolupament sostenible i integral dels pobles més desfavorits del món.

Les seves activitats es distribueixen en tres àrees de treball:

- *Àrea de Gestió i Difusió*, l'objectiu de la qual és gestionar i difondre les activitats realitzades pel Fons al màxim nombre d'institucions, d'ajuntaments i a la societat valenciana en general.
- *Àrea de Cooperació*, encarregada de gestionar els projectes presentats per les ONGD i contraparts del Sud, aprovats pel Fons.
- *Àrea de Sensibilització*, a través de la qual es realitzen diferents programes com el *Pla de Formació del Voluntariat Municipal en Cooperació Internacional*, les *Jornades per la Solidaritat* en els municipis del Fons Valencià, jornades pels responsables en cooperació, exposicions, etc, amb l'objectiu d'incidir en les causes de la pobresa també des del Nord.

El Fons Valencià el conformen actualment 88 socis, entre ells la Diputació de València; la Generalitat Valenciana ostenta la Presidència Honorífica.

Ajuntaments

Agullent	Castelló de Rugat	Orba
Aielo de Malferit	Chella	Otos
Alaquàs	Cocentaina	Parcent
Albaida	Corbera	Pedreguer
Alcàsser	Cortes de Pallàs	Picassent
L'Alcúdia	Eix	Pinet
L'Alcúdia de Crespins	Estivella	La Pobla de Farnals
Alfafara	Favara	La Pobla Llarga
Algemesí	Fontanars dels Alforins	Polinyà de Xúquer
Almàssera	Gandia	Potries
Alqueria de la Comtessa	Gavarda	Quart de Poblet
Antella	Genovés	Quatretonda
Barxeta	Ibi	Rotglà i Corbera
Bellreguard	Lloc Nou d'En Fenollet	Salem
Beneixama	Llosa de Ranes	San Miguel de Salinas
Benetússer	Llutxent	Sellent
Benicolet	Manuel	Silla
Benifaió	Moixent	Tavernes de la Valldigna
Benifairó de la Valldigna	Montaverner	Teulada
Benigànim	Murla	Torrent
Benigembla	Mutxamel	La Vall d'Uixó
Benissa	Novelda	Vallada
Biar	Novetlè	Villanueva de Castellón
Bocairent	La Nucia	Vinalesa
Bolbaite	L'Olleria	Xàtiva
Burjassot	Onda	Xeraco
El Campello	Ondara	
Canals	Ontinyent	

Altres institucions públiques

Diputació de València

Mancomunitat de Municipis de La Costera-La Canal

Mancomunitat de Municipis de La Ribera Baixa

Mancomunitat de Municipis de La Safor

Mancomunitat de Municipis de La Vall d'Albaida

Mancomunitat de Municipis de Serveis de Benestar Social L'Ènova – Manuel – Rafelguaraf – Sant Joan d'Ènova – Senyera

Socis col·laboradors

Diputació d'Alacant

Corts Valencianes

Institut Valencià de la Joventut

Fundació Bancaixa

Caixa Ontinyent

Fundació de la Solidaritat i el Voluntariat de la Comunitat Valenciana

Universitat de València-Estudi General

Universitat Politècnica de València

Universitat Jaume I

Universitat d'Alacant

Consell de la Joventut de la Comunitat Valenciana

Consells de la Joventut d'Ontinyent, Xàtiva i Silla

Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació

El Fons Mallorquí es va fundar el 1993 per coordinar els ajuts de les administracions públiques i les entitats privades de Mallorca als països menys afavorits, amb la finalitat de fer més eficaç la cooperació per al desenvolupament.

Els seus principals objectius són la gestió dels fons econòmics per contribuir al desenvolupament dels països del Tercer Món, el suport a les iniciatives de les institucions i de les entitats per crear un clima d'opinió pública favorable a un nou ordre econòmic internacional, així com l'estimulació de la participació ciutadana en projectes de cooperació.

El Fons Mallorquí està organitzat en dues àrees de treball:

- *Gestió i organització*, encarregada de coordinar els projectes i altres alternatives de cooperació duts a terme pel Fons ja sigui a través dels projectes, d'ajudes d'emergència, d'agermanaments, de convenis de col·laboració o de campanyes específiques.
- *Sensibilització i difusió*, a través de la qual es realitzen col·loquis sobre cooperació, s'estableixen relacions entre el Fons i els ajuntaments i entitats per donar a conèixer els treballs de les diferents ONG.

El Fons agrupa a 57 socis, cinquanta dels quals són ajuntaments que representen més del 90% dels municipis de l'illa. Tant el Govern de les Illes Balears com el Consell Insular de Mallorca són membres de ple dret del Fons Mallorquí.

Cal destacar també la creació conjuntament amb vint-i-cinc ONG de Mallorca del Centre de Formació per a la Cooperació. Aquest centre, ha estat ideat com un espai de col·laboració entre les ONG i el Fons, per treballar iniciatives de les entitats locals a través de tres eixos: formació, sensibilització i documentació.

Ajuntaments

Alaró	Esporles	Porreres
Alcúdia	Estellencs	Puigpunyent
Algaida	Felanitx	Sa Pobla
Ariany	Fornalutx	Sant Joan
Artà	Inca	Sant Llorenç des Cardassar
Banyalbufar	Lloret de Vistalegre	Santa Eugènia
Binissalem	Lloseta	Santa Margalida
Búger	Llubí	Santa Maria del Camí
Bunyola	Llucmajor	Santanyi
Calvià	Manacor	Selva
Campanet	Mancor de la Vall	Sencelles
Campos	Maria de la Salut	Ses Salines
Capdepera	Marratxí	Sineu
Consell	Muro	Sóller
Costitx	Palma	Son Servera
Deià	Petra	Vilafranca de Bonany
Escorca	Pollença	

Altres institucions públiques

Consell Insular de Mallorca
Govern de les Illes Balears
Mancomunitat Nord de Mallorca
Mancomunitat Pla de Mallorca
Mancomunitat des Raiguer

Entitats

Justícia i Pau de Mallorca
Universitat de les Illes Balears

Fons Menorquí de Cooperació

El Fons Menorquí es va crear el 1993 amb el suport d'administracions públiques, ONG, entitats ciutadanes i societat civil amb la finalitat comuna d'afavorir una cooperació que impulsés tant al Nord com al Sud la participació local en el disseny d'un model de desenvolupament econòmicament sostenible i culturalment plural (trobada intercultural). Entre els seus objectius es troben el finançament de projectes en països en vies de desenvolupament, la sensibilització de la societat, la denúncia pública de les violacions dels Drets Humans, i la difusió de les activitats del Fons.

El Fons Menorquí està organitzat en 2 àrees:

- *Àrea de cooperació*: finançament i seguiment de projectes en 5 sectors: immigració, promoció d'alternatives econòmiques sostenibles, enfortiment de la societat civil i la democràcia, emergències i necessitats bàsiques.
- *Àrea de sensibilització*: coordinació de les ONG i Administracions en activitats de:
 - Sensibilització: exposicions, xerrades, jornades, festa.
 - Educació pel Desenvolupament: oferta de tallers i activitats complementàries als centres educatius.
 - Formació: cursos destinats als membres de les ONG i la societat en general en vistes a promoure una més gran preparació del teixit associatiu de Menorca.
 - Documentació i Reflexió: organització d'un fons documental i promoció de la lectura i l'intercanvi d'idees entre els membres de les ONG i les Administracions sòcies.
 - Difusió: publicacions quinzenals, mensuals i anuals en les que es recullen les activitats realitzades pel Fons Menorquí.

Des de la seva creació el Fons Menorquí compta amb el 100% dels municipis de l'illa, el 100% de les ONG i nombroses entitats ciutadanes (associacions de veïns, centres educatius, petits comerços,...). Amb els anys el nombre de socis s'ha incrementat, sobre tot pel que es refereix als socis col·laboradors i socis individuals. Actualment el Fons Menorquí compta amb 34 socis entre els que es troben el Govern de les Illes Balears i el Consell Insular de Menorca.

Ajuntaments

Alaior
Es Castell
Ciutadella
Ferrerries
Maó
Es Mercadal
Es Migjorn Gran
Sant Lluís

Altres institucions públiques

Govern de les Illes Balears
Consell Insular de Menorca

Entitats

Associació d'Amics i
Amigues del Poble Sahrauí
Apotecaris Solidaris
Associació d'Educació
d'Adults
Bisbat de Menorca
Càritas Diocesana
CC.OO. Menorca
CPM Déu de Gràcia (Maó)
Comitè de Solidaritat amb
els Pobles d'Amèrica
Delegació Diocesana de
Missions

Escoltes de Menorca
Federació AA.VV.
Fundació Vicenç Ferrer
Intermon
JIMPA- Amics del Tíbet
Lithica
Mans Unides
Moviment de Renovació
Pedagògica
PROIDE
Sindicat de Treballadors de
l'Ensenyament de les Illes
(STEI)

Entitats protectores

Aprupació Local PSOE
(Maó)
Esquerra Unida de Menorca
Joia del Mar
PSM
Sa Nostra

Fondo Galego de Cooperación e Solidariedade

El *Fondo Galego* va néixer el desembre de 1997, després d'una àmplia reflexió col·lectiva, amb el convenciment que era necessari propiciar un salt qualitatiu en les dinàmiques de cooperació impulsades des del moviment municipalista. Amb el *Fondo* es vol democratitzar la cooperació i fer possible que qualsevol entitat local pugui implicar a la seva població en activitats humanitàries.

Els principals objectius són el finançament de programes concrets de cooperació, i la promoció de campanyes de sensibilització social destinades a la població.

Les seves actuacions es distribueixen en dues àrees:

- Àrea de Gestió
- *Àrea de Sensibilització*: realitzant una exposició itinerant per promoure la sensibilització de la ciutadania així com diverses jornades i conferències sobre la tasca de cooperació del *Fondo*.

Malgrat la seva recent formació, el *Fondo Galego* ha assolit una àmplia representativitat (política i demogràfica) que el situa en excel·lents condicions per incrementar la influència del municipalisme en el camp de la solidaritat i incentivar el suport social a les polítiques de cooperació amb els països en vies de desenvolupament. Així doncs, en aquests moments el *Fondo Galego* té 64 socis, seixanta dels quals són ajuntaments que concentren el 80% de la població gallega, comptant a més amb l'especial col·laboració de les set grans ciutats que han signat recentment un acord pel qual el *Fondo Galego* gestionarà tota la partida de cooperació d'aquests municipis. Alhora, el *Fondo Galego* té un conveni de col·laboració amb la *Xunta de Galicia*. Així mateix, el *Fondo* compta amb el suport del sindicalisme gallec a través d'una declaració pública.

Ajuntaments

A Cañiza	Cuntis	Poio
A Coruña	Fene	Pontecesures
A Estrada	Ferrol	Pontedeume
A Guarda	Gondomar	Pontevedra
A Pobra do Caramiñal	Lousame	Porto do Son
Abegondo	Lugo	Redondela
Allariz	Moaña	Rianxo
Arteixo	Mondoñedo	Rodeiro
As Pontes de García Rodríguez	Mugardos	Sada
Baiona	Narón	Samos
Bergondo	Neda	Santiago de Compostela
Betanzos	Nigrán	Sarria
Boiro	Noia	Soutomaior
Brión	O Barco de Valdeorras	Vigo
Bueu	O Irixo	Vilagarcía de Arousa
Cabanas	O Porriño	Vilar de Santos
Cangas	O Rosal	Vimianzo
Carral	Oleiros	
Cedeira	Ourense	
Cerceda	Outes	
Culleredo		

Diputacions

A Coruña
Pontevedra
Ourense

Institucions

IGADI

Fons Pitiús de Cooperació

El Fons Pitiús de Cooperació es va crear a finals d'octubre de 1999 amb la voluntat de coordinar els esforços de totes les institucions dels territoris d'Eivissa i de Formentera per obrir camins de sensibilització i assumir els projectes concrets de cooperació amb els països empobrits, en col·laboració amb les ONG.

Entre les principals accions a realitzar cal destacar:

- Donar a conèixer el treball del Fons entre les institucions i la societat pitiüsa amb la finalitat que s'impliquen en tots els seus actes.
- Promoure que totes les institucions públiques i entitats privades de les Pitiüses s'impliquen en tasques de cooperació per al desenvolupament i que arribin a destinar un mínim del 0,7% dels seus respectius pressupostos.
- Consolidar les activitats a realitzar en les tres àrees de treball del Fons: finançament de projectes, capacitat de reacció en situacions d'emergència i de sensibilització.

El Fons Pitiús té 16 socis, tres dels quals són ajuntaments, cosa que significa que dins el Fons estan presents el 50% dels municipis de les Pitiüses. El Govern de les Illes Balears i el Consell Insular d'Eivissa i Formentera són membres del Fons des de la seva creació.

Ajuntaments

Eivissa
Formentera
Sant Antoni de Portmany

Altres institucions públiques

Govern de les Illes Balears
Consell d'Eivissa i Formentera

Entitats

Amics del Poble Sahrauí
ASBAL-Assistència Sanitària Balear
Càritas
Comunidad Humana
Creu Roja
Dignidad
Manava Seva Kendra
Mans Unides
Paz con Dignidad
STEI
UNICEF

Fondo Andaluz de Municipios para la Solidaridad Internacional

El *Fondo Andaluz de Municipios para la Solidaridad Internacional (FAMSI)*, creat a principis de l'any 2000, té com a finalitat enfortir la cooperació per al desenvolupament impulsada des dels municipis, mancomunitats i diputacions d'Andalusia i donar suport a la promoció de la solidaritat amb actitud generalitzada a la societat andalusa. A la seva constitució han participat vint-i-cinc entitats, però ràpidament ha començat a créixer en una comunitat geogràficament molt extensa. A més de les entitats associades, el FAMSI pretén comptar amb una xarxa d'entitats col·laborares institucionals (Junta de Andalucía, Caixes d'Estalvis), associatives (FAMP, Coordinadora d'ONGD, Confederació d'Associacions de Veïns, Federació de Cooperatives de treball associat, associacions de mitjans de comunicació, etc).

Les línies de treball més importants indiquen:

- Dur a terme un inventari de la cooperació descentralitzada a Andalusia i una avaluació de l'impacte d'aquesta cooperació en els darrers anys.
- Iniciar la posta en comú d'ajudes per al desenvolupament que sorgeixen de les entitats associades, tant de cooperació a través d'ONGD com de cooperació directa.
- Posar en funcionament accions de desenvolupament amb recursos propis i recursos externs d'entitats col·laboradores.
- Dur a terme un extens programa de sensibilització i de comunicació.
- Desenvolupar activitats de formació que permetin millorar la qualitat de la gestió i el compromís en cooperació internacional des dels municipis.
- Promoure el programa de joventut i voluntariat que permeti l'apropament de joves cooperants a la realitat del destí de les ajudes.

Després d'un any de camí el *Fondo Andaluz* ja compta amb 39 socis, entre els quals hi ha sis de les vuit diputacions provincials d'Andalusia. En aquests moments, s'està treballant perquè les altres tres diputacions entrin a formar part del *Fondo*, així com per signar un conveni de col·laboració amb la *Junta de Andalucía*.

Ajuntaments

Alcalá del Río
 Almonte
 Baena
 Benalup-Casas Viejas
 Bollulos Par del Condado
 Cádiz
 Camas
 Chiclana de la Frontera
 Conil
 Córdoba
 Jaén
 Jerez de la Frontera
 La Rambla
 Las Cabezas de San Juan
 La Rinconada

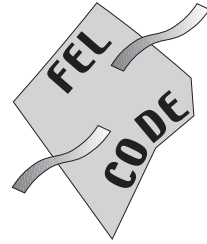
Los Palacios
 Lucena
 Montilla
 Montoro
 Palenciana
 Palma del Río
 Palomares
 Pozoblanco
 Priego
 Puente Genil
 Puerto Real
 Puerto Serrano
 San José del Valle
 San Fernando
 Trebujena

**Altres institucions
públiques**

Diputación de Cádiz
 Diputación de Córdoba
 Diputación de Huelva
 Diputación de Jaén
 Diputación de Málaga
 Diputación de Sevilla
 Consorcio Abrucena -
 Fiñana
 Mancomunidad del Campo
 de Gibraltar
 Mancomunidad de los
 Pedroches

Fondo Extremeño Local de Cooperación al Desarrollo

Fondo Extremeño Local

de Cooperación al Desarrollo

El Fondo Extremeño Local de Cooperación al Desarrollo, FELCODE, constituït al març de 2002, és un organisme sense ànim de lucre integrat per institucions públiques locals de la Comunitat Autònoma d'Extremadura (ajuntaments, diputacions, mancomunitats), amb la participació d'altres entitats públiques i privades de la regió.

Els seus objectius són els següents:

- Contribuir des de l'àmbit local extremeño al desenvolupament dels països del genèric «Sud» (abans conegut com a Tercer Món), mitjançant la constitució d'un fons econòmic.
- Donar suport a projectes i programes que promoguin un desenvolupament sostenible en aquests països, amb criteris d'igualtat, mútua col.laboració i respecte a les cultures i identitats de cada comunitat.
- Fomentar i donar suport als esforços de les institucions públiques, i entitats privades de tot tipus que actuen a Extremadura, per crear un clima d'opinió pública favorable a la promoció d'un nou ordre econòmic internacional més just, més sa i més solidari.
- Estimular la participació ciutadana a la cooperació solidària al desenvolupament.
- Col.laborar perquè sigui una realitat la destinació mínima del 0,7% del PIB a l'ajuda pública per als països subdesenvolupats, segons l'acord de l'ONU subscrit per l'Estat espanyol.

En el marc d'aquests objectius, el Fondo Extremeño Local desenvolupa les seves activitats en tres àrees:

- a) Projectes i iniciatives de desenvolupament: impulsant amb prioritat iniciatives que fomentin el municipalisme, la descentralització, la participació ciutadana, el desenvolupament local, els drets humans i dels pobles, i el desenvolupament sostenible, intentant abordar les causes estructurals de la pobresa.
- b) Sensibilització i educació per al desenvolupament: contribuint a mantenir l'opinió pública informada de la realitat de la pobresa al món, i de les causes i estructures que la perpetuen.

- c) Ajut humanitari i d'emergència: ajudant a coordinar esforços entre municipis i diputacions, i la administració autònoma, entitats financeres, ONG i la societat en general, per tal d'enfortir la capacitat d'acció humanitària i d'emergència.

Actualment el Fondo Extremeño Local compta amb 52 socis, entre els quals es troben les Diputacions de Badajoz i de Cáceres.

Ajuntaments

Aceituna
Albala
Aldeacentenera
Aldehuela del Jerte
Almendralejo
Almoharín
Barrado
Benquerencia
Brozas
Burguillos del Cerro
Caminomorisco
Casar de Cáceres
Casas de Millán
Castuera
Cedillo
Cuacos de Yuste
Herrera de Alcántara
Hinojal
Holguera

Mata de Alcántara
Membrío
Montánchez
Montehermoso
Montijo
Moraleja
Navas de Madroño
Olivenza
Pedroso de Acim
Piornal
Puebla de la Calzada
Puebla de Obando
Ribera del Fresno
Robledillo de la Vera
La Roca de la Sierra
San Vicente de Alcántara
Santa Cruz de Paniagua
Serradilla
Tejeda de Tiétar

El Torno
Torrecillas de la Tiesa
Torrejoncillo
Torremocha
Valdemorales
Valdetorres
Valencia de Alcántara
Valverde de la Vera
Vegaviana
Villa del Rey
Villafranca de los Barros
Zarza la Mayor

Diputacions

Badajoz
Cáceres

XIII. Adreces dels fons de cooperació

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

Portaferrissa, 13 bis, pral.
08002 Barcelona
Tel. 93 412 26 02
Fax. 93 301 90 88
fonscat@pangea.org
www.fonscatala.org

Euskal Fondoa – Asociación de Entidades Locales Vascas Cooperantes

Goikoa Jauregia
Ijentea, 6
20003 Donostia-San Sebastián
Tel. 943 42 85 08
Fax. 943 42 93 85
euskalfond@euskalnet.net
www.euskalfondoa.org

Fons Valencià per la Solidaritat

Poetes Setabenses, 2
46800 Xàtiva
Tel. 96 227 24 60
Fax. 96 227 11 57
oficina@fonsvalecia.org
www.fonsvalecia.org

Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació

General Riera, 113
07010 Palma de Mallorca
Tel. 971 29 70 53
Fax. 971 20 31 30
fons@fonsmallorqui.org
www.fonsmallorqui.org

Fons Menorquí de Cooperació

Carrer de la Pau, 21
07750 Ferreries
Tel. 971 37 35 09
Fax. 971 37 36 12
fmc@infotelecom.es
menorca.infotelecom.es/fmc

Fondo Galego de Cooperación e Solidariedade

Rúa Varsovia, 4 C, 6ª planta. Área Central
15103 Santiago de Compostela
Tel. 981 55 59 99 – Fax. 981 56 52 03
info@igadi.org
www.igadi.org

Fons Pitiús de Cooperació

Arxiduc Lluís Salvador, 19 baixos
07800 Eivissa
Tel. 971 39 02 98
Fax. 971 30 09 04
fpitius@pangea.org

Fondo Andaluz de Municipios para la Solidaridad Internacional

Colegios Provinciales
Edificio Diputación
Av. del Mediterráneo s/n
14011 Córdoba
Telfax. 957 21 13 37
famsi@eurosur.org
www.andaluciasolidaria.org

Fondo Extremeño Local de Cooperación al Desarrollo

Godofredo Ortega Muñoz, 1, local 11
06011 Badajoz
Tel. 924 22 95 95 – Fax 924 22 95 96
felcode@arrakis.es

XIV. Bibliografía

ALONSO, José Antonio. *Estudio de cooperación descentralizada. Proyecto de homogeneización de criterios*. Coordinadora de ONG para el desarrollo de España (CONGDE). Madrid, 1999

FISAS, Vicenç. *El lobby feroz*. Colección Más madera. Editorial Icaria. Barcelona 1997

GÓMEZ GIL, Carlos. *Una lectura crítica de la cooperación española. Lo que nunca nos dicen*. Cuadernos Bakeaz n.º 30. Bilbao, diciembre de 1998

CAD. *Serie de Exámenes en Materia de Cooperación para el Desarrollo n.º 27: España*. Comité de Ayuda al Desarrollo - OECD. París, 1998

Informe sobre el Desenvolupament Humà 1999. Programa de les Nacions Unides per al desenvolupament. New York, 1999

Informe sobre el Desenvolupament Humà 2000. Programa de les Nacions Unides per al desenvolupament. New York, 2000

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos. *Vulnerabilidad y desastres, Cuadernos de trabajo*. HEGOA. Bilbao, julio 1999

Seguimiento PACI 99. Ministerio de Asuntos Exteriores. Secretaría de Estado para la Cooperación Internacional y para Iberoamérica. Oficina de Planificación y Evaluación. Madrid, 2000

VV.AA. *La deuda externa de América Latina*. Publicación El Tacayán. Managua, 1987

Ja fa uns anys, gairebé als inicis del nostre compromís institucional per cooperar amb els pobles del Sud, us vàrem presentar la *Guia Municipal per a la Cooperació* (1992), eina per treballar en solidaritat internacional. Ara, des de la Confederació de Fons, hem cregut convenient d'escriure aquest nou llibre, *Municipalisme i Solidaritat*, amb el qual hem volgut fer un recull de tot allò que hem après durant aquest temps. Temps en què la cooperació descentralitzada ha pres una importància més que rellevant, tant en l'augment de recursos humans i econòmics, com en una major qualitat de les accions de cooperació i solidaritat que es desenvolupen.

Esperem que aquest llibre pugui ser una eina útil al servei dels càrrecs i tècnics locals en el dia a dia de la feina de cooperació que desenvolupen en els seus àmbits de treball. Així mateix, desitgem que la seva lectura sigui motiu perquè aquelles corporacions locals que encara no han integrat aquestes polítiques en el seu programa de treball s'animin a fer-ho. Com dèiem en aquella primera guia, treballar des de l'administració local no ha de ser sinònim de visió localista, sinó de disposar d'una perspectiva global de tot el que fa referència a la cooperació al desenvolupament.

